

ZÁKLADNÍ ŠKOLA, Praha 10 – Dolní Měcholupy, Kutnohorská 36
Kutnohorská 36, Praha 10 – Dolní Měcholupy, 109 00,
tel.: 272 700 650, IČ: 70 92 62 80
info@kutnohorska.cz, www.kutnohorska.cz

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM TVOŘIVÁ ŠKOLA

Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání

První aktualizace čj.:123/13

Obsah

1. Identifikační údaje.....	3
1.1 Název ŠVP	3
1.2 Údaje o škole:	3
1.3 Zřizovatel	3
1.4 Platnost dokumentu.....	3
1.5 Další údaje	3
2. Charakteristika školy	4
2.1 Úplnost a velikost školy, stručná charakteristika	4
2.2 Vybavení školy – podmínky školy.....	4
2.3 Charakteristika pedagogického sboru	5
2.4 Dlouhodobé projekty, mezinárodní spolupráce	5
2.5 Spolupráce s rodiči žáků a jinými subjekty	5
3. Charakteristika ŠVP	7
3.1 Zaměření školy.....	7
3.2 Výchovné a vzdělávací strategie	8
3.3 Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, dětí cizinců a žáků mimořádně nadaných	11
3.4 Začlenění průřezových témat	16
4. Učební plán	18
4.1 Tabulace učebního plánu	19
4.2 Poznámky k učebnímu plánu	20
5. Učební osnovy.....	21
5.1 Název vyučovacího předmětu a jeho charakteristika	21
Kompetence k řešení problémů - učitel	33
5.2 Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu	57
Očekávané výstupy na konci 1. období	119
Soustavné působení na žáky tak, aby docházelo k neustálému upevňování potřebných návyků.....	123
Posuzovat a hodnotit především postoje žáků ke zdravému životnímu stylu a tím žáky motivovat k utváření pevných hodnotových postojů ve prospěch vlastního zdraví.	123
6. Rozvíjení klíčových kompetencí, hodnocení žáků	144
6.1. Rozvíjení klíčových kompetencí	144
6.2 Pravidla pro hodnocení žáků	148
Závěrečné reprezentační portfolio	154
6. Charakteristika projektů	156
7.1. Ukaž a vyprávěj.....	156

1. Identifikační údaje

1.1 Název ŠVP

Tvořivá škola - Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání

1.2 Údaje o škole:

- název školy Základní škola Praha 10, Kutnohorská 36
- adresa školy Kutnohorská 36/58,
109 00 Praha 10 – Dolní Měcholupy
- jméno ředitele Mgr. Miroslav Ferkl
- kontakty tel.: 272 70 64 10, 272 70 06 50,
fax: 272 70 64 10
info@kutnohorska.cz
www.kutnohorska.cz

1.3 Zřizovatel

- název Úřad městské části Praha – Dolní Měcholupy
- adresa Dolnoměcholupská 168/37,
109 00 Praha 10 – Dolní Měcholupy
- kontakty tel.: 272 70 64 41,
e-mail: urad@dolnimecholupy.cz,
www.dolnimecholupy.cz

1.4 Platnost dokumentu

- datum 1. 9. 2016
- podpis ředitelky
- razítko školy

1.5 Další údaje

IČO 70 92 62 80
IZO 600 041 336

2. Charakteristika školy

2.1 Úplnost a velikost školy, stručná charakteristika

- ◆ Neúplná základní škola (pouze s 1. stupněm ZŠ) umístěná uprostřed obce v rekonstruovaném parku, dobře vybavená, dobře dostupná i z ostatních městských částí. Žáci pěti ročníků jsou vzděláváni s možností prostupnosti tříd dle potřeby. Součástí školy je školní družina.
- ◆ Škola je zapojena do sítě Tvořivých škol, uplatňuje činnostní učení ve výuce, vede žáky k samostatnosti v uvažování i konání, k tvořivosti, sebehodnocení.
- ◆ Výuku jazyků: výuka anglického jazyka od 1. ročníku.
- ◆ Výchovně vzdělávací proces je prokládán jednak tradičními, jednak specifickými projekty v souladu s naplňováním obsahu průřezových témat.
- ◆ Organizace volného času žáků: nabídka zájmových volnočasových aktivit vychází z přání žáků a jejich rodičů.
- ◆ Spádová škola pro žáky od 6. ročníku: Základní škola Praha 10, V Rybníčkách 1980.
- ◆ Kapacita školy: Od školního roku 2011/12 125 žáků ZŠ, 90 dětí ŠD. Od školního roku 2014/15 navýšení kapacity školy na 150 žáků školy a 120 žáků školní družiny.

2.2 Vybavení školy – podmínky školy

Prostorové a materiální podmínky:

- ◆ kmenové učebny jsou vybavené víceúčelovým a funkčním zařízením včetně relaxačních koutků opatřených kobercem
- ◆ prostory pro uložení pomůcek a přípravou práci učitele (kabinet, sborovna) jsou vybavené odpovídajícím úložným nábytkem a pomůckami pro výuku v jednotlivých vzdělávacích oblastech a vhodným zařízením pro přípravu učitele a jeho odpočinek
- ◆ prostory pro zájmovou činnost po vyučování jsou vybavené pracovním a odpočinkovým nábytkem, pomůckami pro aktivní i pasivní relaxaci a pro učení

Podmínky pro hygienické a bezpečné vzdělávání a život školy:

- ◆ struktura pracovního a odpočinkového režimu žáků a učitelů s dostatkem relaxace a aktivního pohybu je dána rozvrhem hodin pro žáky a rozvržením pracovní doby pro zaměstnance
- ◆ režim vyučování je koncipován s ohledem na hygienu učení a věk žáků
- ◆ je respektován stravovací a pitný režim (podle věkových a individuálních potřeb žáků)
- ◆ je dodržován zákaz kouření, pití alkoholu a požívání jiných škodlivin
- ◆ všechny nebezpečné části využívaných prostor jsou vyznačeny; je zabezpečena pravidelná kontrola zařízení z hlediska jejich bezpečnosti
- ◆ prostředky první pomoci jsou dostupné včetně kontaktů na lékaře či jiné speciální služby, praktická dovednost učitelů poskytovat první pomoc je pravidelně prověřována a upevňována v rámci seminářů první pomoci

Psychosociální podmínky:

- ◆ pedagogové vzdělávání propojují se skutečným životem
- ◆ uplatňují věkovou přiměřenost a motivující hodnocení - respekt k individualitě žáků, hodnocení v souladu s individuálními možnostmi a pokrokem, dostatek zpětné vazby, tolerantnost k chybám a omylům
- ◆ vytvářejí příznivé sociální klima - otevřenost a partnerství v komunikaci, vedou žáky k úctě, toleranci, uznání, empatii, spolupráci a pomoci druhému, sounáležitosti se třídou, školou
- ◆ dbají na ochranu žáků před násilím, šikanou a dalšími patologickými jevy
- ◆ dbají na spoluúčast žáků na vzdělávání a životě školy, která přechází do modelu demokratického společenství - budování komunity na principech svobody, odpovědnosti, stability společných pravidel, spravedlnosti, spolupráce

Organizační podmínky:

- ◆ účast všech učitelů na přípravě a realizaci ŠVP ZV
- ◆ aktivní účast na sestavování základních pravidel života školy (pro žáky, učitele, jiné uživatele školy),
- ◆ optimální režim výuky v souladu s věkovými možnostmi a potřebami žáků, ve shodě s obsahem vzdělávání a vhodnými způsoby učení, s návazností povinného a zájmového vzdělávání
- ◆ optimální režim života školy v souladu s věkovými potřebami žáků a jejich bezpečností (režim odpočinku, pohybový režim, stravovací a pitný režim, dodržování hygieny, zájmová činnost, mimořádné situace)

2.3 Charakteristika pedagogického sboru

Při výběru pedagogických pracovníků je kladen důraz na jejich kvalifikovanost a další vzdělávání. Prioritními oblastmi jsou metodické kurzy zaměřené na didaktiku předmětů a prohlubování odbornosti specializačním studiem. Ve škole pracuje metodička prevence sociálně patologických jevů, koordinátorka dopravní výchovy a koordinátorka mimoškolní činnosti.

2.4 Dlouhodobé projekty, mezinárodní spolupráce

Dlouhodobé projekty školy:

- ◆ Ukaž a vyprávěj
- ◆ Den Země

Během školního roku realizujeme krátkodobé projekty vycházející z kulturních tradic (např. Mikulášská, Vánoční dílna pro děti i rodiče), z momentální nabídky vzdělávacích organizací a z aktuálních výchovně – vzdělávacích potřeb školy.

Naše škola aktivně vyhledává mezinárodní spolupráci. Kritériem výběru je soulad se ŠVP a realizovatelnost v podmínkách neúplné základní školy.

2.5 Spolupráce s rodiči žáků a jinými subjekty

Škola navazuje spolupráci s organizacemi, jejichž činnost pomáhá rozvíjet občanské povědomí žáků v různých oblastech života. Spolupracujeme se/s:

- ◆ zřizovatelem a školskou radou
- ◆ rodiči žáků
- ◆ Policií ČR a Městskou policií (besedy, projekty)

- ◆ spádovou PPP (diagnostika, pravidelné konzultace)
- ◆ místní mateřskou školou (společné akce, návštěvy)
- ◆ místním sborem dobrovolných hasičů (besedy, prevence)
- ◆ spádovou školou

Kvalitní výchovně vzdělávací proces spočívá v úzké spolupráci s rodiči, proto je jednou z našich priorit úzká spolupráce a otevřená komunikace s rodičovskou veřejností. Je samozřejmostí, že po dohodě probíhají informativní schůzky mezi rodiči a třídními učitelkami během celého roku. Pravidelné informace průběžně po celý rok jsou předávány prostřednictvím žákovských knížek a na třídních schůzkách, respektive konzultačních hodinách ve složení žák – rodič – učitel. O dění ve škole jsou zákonní zástupci žáků informováni také prostřednictvím webových stránek školy.

3. Charakteristika ŠVP

3.1 Zaměření školy

Školní vzdělávací program Tvořivá škola naplňuje výchovné a vzdělávací cíle RVP ZV. Program je založen na principech činnostního učení.

Vychází v souladu s RVP ZV z poznatků

- ◆ V základním vzdělávání jde o to, aby si žáci osvojili základní poznatky o životě kolem sebe, (nelze naučit vše, k čemu lidstvo v poznání došlo).
- ◆ K učení je třeba žáky motivovat a činit je zajímavým a přiměřeným jejich věku.
- ◆ Nejlepších a trvalých výsledků lze dosáhnout na základě porozumění určitému jevu, k tomu lze dospět tehdy, když žák zapojí do učení co nejvíc smyslů, když bude provádět činnosti, pozorovat, hovořit o nich, vyslovovat závěry – objevovat.
- ◆ Chceme-li dosáhnout dobrých výsledků u všech žáků, musíme jim dát prostor pro učení, protože stejných výsledků nelze dosáhnout u všech žáků za stejnou dobu.
- ◆ Kvalitu vzdělávání neurčuje množství poznatků, ale jejich propojenost, smysluplnost a použitelnost pro život.
- ◆ Efektivitu vzdělávání nelze založit jen na posuzování chyb žáků a na přípravě (přípravenosti) pro přijímací zkoušky, ale je nutné využít nové mechanismy k hodnocení výsledků vzdělávání postavené na průběžném hodnocení činností žáků, na ověřování schopnosti řešit problémy komplexně a na celkovém posunu žáka nejen v kvalitě vědomostí a rozvoji dovedností, ale zejména v komplexním rozvoji osobnosti žáka.
- ◆ Pozitivně laděné hodnotící soudy, užívané průběžně, mají vyšší motivační hodnotu a vedou k celkově dobrému zvládnutí učiva.

Priority našeho ŠVP

ŠVP naší školy vychází nejen z obecných vzdělávacích cílů a klíčových kompetencí RVP, ale respektuje také dosavadní profilaci školy, její tradice a dlouhodobé zkušenosti pedagogického sboru s inovativním přístupem k vyučovacímu procesu. Naše priority jsme shrnuli do několika bodů.

Přátelské, tvůrčí a podnětné prostředí pro všechny

Základním předpokladem každé úspěšné práce je přátelská atmosféra a pohodové pracovní prostředí. V takovém klimatu se pak rodí dobré nápady, neexistují zábrany vystoupit s vlastním názorem, rozvíjí se chuť tvořit nové věci. Podmínkou pro jeho aktivní vytváření jsou pak dobré vzájemné mezilidské vztahy a otevřená komunikace. O jejich maximální rozvíjení se snažíme na všech úrovních - mezi členy pedagogického sboru, mezi učiteli a žáky a také mezi žáky ve třídách.

Naučit se „učit se“ a aplikovat vědomosti k získání funkční gramotnosti

Kvalitní vyučovací proces je úzce spjat s aktivizačními metodami práce, které nejen vedou k efektivnímu učení, ale také učí žáky samostatně myslet a být ve vyučovacím procesu aktivními partnery. Učíme žáky pracovat s různými informačními zdroji a získané informace správně vyhodnocovat. Vedeme žáky k získání funkční gramotnosti. Velký důraz klademe na všestrannou práci s textem, která je zásadní pro další studium i praktický život. Dbáme na metakognitivní učení, při kterém si žáci uvědomují, jakým způsobem si nové poznatky nejlépe osvojují. Vedeme je k vytrvalosti, cílevědomosti, schopnosti soustředit se i na dlouhodobější úkol a získané poznatky propojit a aplikovat.

To vše zastřešuje naše snaha probouzet především vnitřní motivovanost žáků. Chceme docílit toho, aby se neučili pro známky, ale pro uspokojení z úspěšně vyřešeného problému či ze získání nové dovednosti.

Znalost anglického jazyka - nedílná součást základního vzdělání

O tom, že znalost anglického jazyka patří v dnešní době k základnímu vzdělání, není žádných pochyb. Naše škola se proto rozhodla zařadit výuku anglického jazyka již od 1. ročníku. Pedagogové při výuce využívají mimo jiné výukové počítačové programy, videokazety, nacvičují s dětmi divadelní představení. Všechny děti mohou vedle toho navštěvovat odpolední anglický klub, kde se s cizím jazykem seznamují převážně hravou formou.

Každý člověk je jedinečný a v něčem vyniká

Naše škola je zapojena do sítě Tvořivých škol, jejichž prioritou je činnostní učení. Kooperativní výuka, skupinové formy práce a projektové vyučování umožňují svou různorodostí uplatnění všech žáků, každý má možnost zažít pocit úspěchu, vítězství.

Je to jeden ze způsobů, kterým věnujeme zvýšenou péči žákům se specifickými vzdělávacími potřebami. Nadprůměrně nadaní mohou lépe rozvíjet své předpoklady, méně nadaní mohou v rámci skupiny zažít vytoužený školní úspěch.

3.2 Výchovné a vzdělávací strategie

Žák

- ◆ Osvojuje si strategii učení a je motivován pro celoživotní učení.
  - ◆ Tvořivě myslí, logicky uvažuje a řeší problémy uplatňováním činnostního učení.
  - ◆ Všestranně a účinně komunikuje.
  - ◆ Spolupracuje a respektuje práci a úspěchy vlastní i druhých prostřednictvím skupinového a projektového vyučování.
  - ◆ Projevuje se jako svobodná a zodpovědná osobnost tím, že se podílí na vytváření pravidel soužití ve škole.
  - ◆ Projevuje pozitivní city v chování a v prožívání životních situací; vnímá citové vztahy k lidem, svému prostředí i k přírodě.
  - ◆ Aktivně rozvíjí a chrání své fyzické, duševní a sociální zdraví.
  - ◆ Je tolerantní a ohleduplný k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám.
  - ◆ Poznává a rozvíjí vlastní schopnosti v souladu s reálnými možnostmi a uplatňuje je při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci.
- Výchovné a vzdělávací strategie jsou formulovány ke každé kompetenci:

Kompetence k učení

Žák

- ◆ Má konkrétní názor, využívá co nejvíce smyslů, zejména zraku, hmatu a sluchu.
- ◆ Individuálně s názornými pomůckami manipuluje, pozoruje, třídí a rozlišuje.
Uvažuje o problému, vyjadřuje své závěry, znovu objevuje poznatky.
- ◆ Čte s porozuměním.
- ◆ Využívá své zkušenosti ve výuce.
- ◆ Uplatňuje sebehodnocení – například skrze žákovské portfolio.
- ◆ Při realizaci vlastní práce se projevuje tvůrčím způsobem.

Učitel

- ◆ Klade na žáky přiměřené nároky, vede je k dobrému zvládnutí základního učiva a dá jim k tomu časový prostor, který zohledňuje individuální schopnosti jednotlivců.
- ◆ Podporuje sebedůvěru žáků ve vlastní schopnosti.
- ◆ Upozorňuje na konkrétní využití vědomostí a dovedností v životě.
- ◆ Vytváří návyky k pozdějšímu samostatnému učení.
- ◆ Domácí úkoly směřuje k procvičování učiva, které žáci ve škole zvládli.
- ◆ Individuálně vede žáky k získávání poznatků i z jiných zdrojů, než jsou školní materiály.
- ◆ Vede žáky ke čtení s porozuměním tím, že je vhodně motivuje, zadává různé úkoly a pokládá otázky směřující k obsahu textu.
- ◆ Vede žáky k zakládání žákovských portfolií, které slouží jako uspořádaný a komentovaný soubor vybraných materiálů, vznikající během učení v průběhu celého školního roku. Učí, jak materiály sbírat, třídit, zařazovat, průběžně reflektovat, hodnotit, sdílet, prezentovat a obhajovat. Tím pomáhá k rozvoji sebehodnocení. Vše za předpokladu, že nechává žákům dostatek prostoru pro projevení osobnosti, originality, tvořivosti a samostatnosti.
- ◆ Skrze žákovské portfolio umožňuje rozvíjet sebereflexi – tedy dívání se zpět na svou minulou činnost. Ta zahrnuje popis jevu, analýzu klíčových prvků, vysvětlení, srovnání, hodnocení, syntézu, prognózu a stanovení dalšího postupu. Sebereflexí také rozumíme zamýšlení se nad celou svou osobností, ohlížení se za "svými činy, myšlenkami, postoji, city, rekapitulování určitého úseku vlastního života či vlastního chování a rozhodování v situacích, které jsou pro daného člověka významné.
- ◆ Nechává na žákovi zodpovědnost za svou práci, rozhodnutí jak bude výsledná práce vypadat. Pouze dopomáhá, koriguje, navrhuje a jistým způsobem usměrňuje žákovu představivost, jeho vlastní práci, způsob vyjadřování apod. Dává žákovi jisté hranice, ale zároveň nechává dostatek prostoru pro vlastní invenci.

Kompetence k řešení problémů

Žák

- ◆ Třídí, rozlišuje, seskupuje určité pojmy, pomůcky a podle svého uvážení na základě uvedených činností nachází shodné, podobné nebo naopak odlišné znaky.
- ◆ Postupuje od jednoduchých problémů ke složitějším.
- ◆ Na základě pochopení sám navrhuje a provádí obměny činností.
- ◆ Objevené poznatky aplikuje v obdobných situacích, které sám vymýšlí, má možnost využívat své dosavadní individuální poznatky, dovednosti a zkušenosti.
- ◆ Různé závěry, řešení a rozhodnutí žák obhajuje.

Učitel

- ◆ Učitel předkládá neobvykle zadané úlohy, např. pomocí schémat nebo obrázků, později i grafů.
- ◆ Podporuje účast žáků podle jejich schopností, v různých soutěžích, zvláště tvořivých.
- ◆ Žáky vede k tomu, aby se nedali odradit případným nezdarem, docházeli ve své činnosti k závěrům, pokoušeli se najít vhodné řešení.
- ◆ Vede žáky k jednoduchému zaznamenávání svých pozorování a objevů.

Kompetence komunikativní

Žák

- ◆ Hovoří o pozorovaném jevu nebo o vlastním způsobu řešení daného úkolu.
- ◆ Dodržuje základní pravidla dobré a efektivní komunikace. Dokáže obhájit svůj názor/myšlenku. Umí mluvit před ostatními tak, aby mu bylo rozumět jak po obsahové, tak formální stránce projevu (například při prezentaci přečtené knihy, referátu, v projektu Ukaž a vyprávěj). Umí jasně a stručně popsat problém tak, aby jim rozuměla i druhá strana. Dokáže druhému člověku naslouchat. Případná nedorozumění v komunikaci řeší v klidu a s rozvahou bez hněvu a křiku. Zároveň dokáže druhému člověku říci, proč se mu to či ono nelíbí, zda daný problém chápe/nechápe, souhlasí s ním/nesouhlasí nebo nemá názor. Neoddělitelnou součástí se tak stává zpětná vazba.

Učitel

- ◆ Učitel přijímá vyjádřené žákovské názory, upřesňuje je, vyjadřuje uspokojení nad správnými závěry žáků a povyšuje je na objev.
- ◆ Učí žáky naslouchat názorům spolužáků, využívat možností o názorech diskutovat a respektovat se navzájem.

Kompetence sociální a personální

Žák

- ◆ Každý žák se podílí na stanovení pravidel pro práci v různě velkých skupinách a jejich respektování.
- ◆ Uplatňuje vzájemnou toleranci a zodpovědnost za plnění dílčích částí společného úkolu.
- ◆ V případě potřeby dokáže požádat o pomoc a sám je ji ochoten podle svých možností poskytnout.
- ◆ Uvědomuje si, že v klidné a příjemné atmosféře se případné konflikty řeší daleko lépe, než pod tlakem, kdy se strany nedokáží dohodnout v případě, že například jeden druhého překřikuje. Učí se předcházet konfliktním situacím způsobem komunikace mezi sebou navzájem. Dosahování komunikačních cílů je tak daleko snazší a efektivnější.
- ◆ Umí slušně říci „ne“ bez obav, umí říci, proč se mu něco nelíbí, nebo proč to nechce, umí se postavit za sebe i za druhé.

Učitel

- ◆ Monitoruje a koriguje prostředí ve třídě, škole, školní družině.
- ◆ Sjednává nápravu i prostřednictvím speciálních pracovníků (psychologů apod.).
- ◆ Sám jde příkladem jednotlivými činy, včetně komunikace mezi kolegy.

Kompetence občanská

Žák

- ◆ Dodržuje pravidla slušného chování bez hrubostí a násilí.
- ◆ Navzájem si s ostatními pomáhá, uznává je a oceňuje nápady druhých.
- ◆ Plní své povinnosti i uvědomuje si svá práva.
- ◆ Při plnění svých povinností se snaží dosáhnout nejlepšího možného výsledku s ohledem na vlastní potenciál. Zároveň je si zdravě vědom svých práv, která se nebojí si obhájit a stát za nimi nejen u sebe, ale i u druhých.
- ◆ Respektuje nejen sama sebe, ale i druhé. Chrání své zdraví a pečuje o ně.

- ◆ Uvědomuje si, jak a proč je důležitá starost jeden o druhého – být vnímavý vůči svému okolí a pomoci i, aniž by mne o to někdo žádal.

Učitel

- ◆ Vede žáky k ohleduplnosti vůči ostatním.
- ◆ Poukazuje na modely správného a nesprávného chování na konkrétních a modelových příkladech.
- ◆ Vede žáky k zdravému životnímu stylu. Nejen svým příkladem.

Kompetence pracovní

Žák

- ◆ Manipuluje s různými materiály, vytváří pomůcky.
- ◆ Dodržuje pravidla při práci – bezpečnost, přehlednost pracovního místa.
- ◆ Seznamuje se s různými obory pracovních činností a výsledky jejich práce.

Učitel

- ◆ Rozvíjí zručnost žáků při práci s různými materiály, při provádění činností a pokusů.
- ◆ Vede k udržování pořádku na pracovním místě, systému v ukládání pomůcek a nářadí.
- ◆ Umožňuje přípravu jednoduchých pomůcek pro výuku.
- ◆ Vede k dodržování zásad bezpečnosti a ochrany zdraví při pracovních činnostech.
- ◆ Učí poznávat různé obory lidské činnosti a výsledky jejich prací.

3.3 Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, dětí cizinců a žáků mimořádně nadaných

A Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Žáci se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním jsou v naší škole vzděláváni formou integrace do běžné třídy.

Na základě vyjádření a doporučení odborného pracoviště, které podklady k integraci vydává, je žákům upravován v souladu s RVP ZV jejich individuální vzdělávací plán včetně metod práce a způsobu hodnocení výsledků vzdělávání.

Pro výuku žáků se speciálními vzdělávacími potřebami včetně žáků se sociálním znevýhodněním vytváříme podnětné a vstřícné prostředí, máme pedagogické pracovníky vyškolené pro práci s těmito žáky.

Pro žáky se specifickými vzdělávacími potřebami probíhá reedukace dle doporučení SPC či PPP. Pedagog vedoucí reedukační skupinu navazuje úzkou spoluprací s rodiči zařazených žáků.

Pro úspěšné vzdělávání žáků se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním zabezpečujeme tyto podmínky:

- ◆ uplatňujeme princip diferenciací a individualizace vzdělávacího procesu při organizaci činností, při stanovování obsahu, forem i metod výuky
- ◆ umožňujeme žákovi používat potřebné a dostupné kompenzační pomůcky, vhodné učebnice a učební pomůcky přizpůsobené jeho individuálním potřebám
- ◆ zohledňujeme druh, stupeň a míru postižení nebo znevýhodnění při hodnocení výsledků

- ◆ uplatňujeme zdravotní hlediska a respektujeme individualitu a potřeby žáka
  - ◆ podporujeme nadání a talent žáků se speciálními vzdělávacími potřebami
  - ◆ vytváříme vhodné vzdělávací nabídky, zkvalitňujeme připravenost pedagogických pracovníků pro práci se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami
- Pro úspěšné vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním je potřebné zabezpečit tyto podmínky:
- ◆ individuální nebo skupinovou péči
  - ◆ pomoc asistenta třídního učitele
  - ◆ menší počet žáků ve třídě
  - ◆ odpovídající metody a formy práce
  - ◆ specifické učebnice a materiály
  - ◆ pravidelnou komunikaci a zpětnou vazbu
  - ◆ spolupráci s psychologem, speciálním pedagogem - etopedem, sociálním pracovníkem, případně s dalšími odborníky

Dyslexie

Český jazyk

- ◆ dle stupně poruch nevyžadujeme hlasité čtení před třídou
- ◆ volíme texty odpovídající vyspělosti čtenáře
- ◆ neklademe požadavek na písemné zpracování přečteného textu
- ◆ umožňujeme čtení s okénkem
- ◆ písemný projev řídíme a hodnotíme dle pokynů speciálního pedagoga

Cizí jazyk

- ◆ preferujeme ústní projev
- ◆ písemný projev hodnotíme individuálně dle doporučení speciálního pedagoga
- ◆ neukládáme zapamatování slovíčka
- ◆ poskytujeme prodloužený výklad

Matematika

- ◆ důsledně kontrolujeme pochopení přečteného před řešením slovních úloh
- ◆ zadání konstrukčních úloh dělíme na úseky a kontrolujeme jejich pochopení

V ostatních předmětech omezujeme hlasité čtení textů, kontrolujeme porozumění, úpravu a kvalitu zápisků posuzujeme s ohledem na dyslexii.

Dysortografie

Český jazyk

- ◆ při osvojování a upevňování pravidel důsledně uplatňujeme názornost
- ◆ používáme zjednodušené přehledy gramatických pravidel
- ◆ místo diktátu preferujeme doplňovací cvičení, opisy, přepisy
- ◆ diktát píšeme po předchozí přípravě
- ◆ neklasifikujeme nedostatečné práce
- ◆ zjednodušujeme učivo
- ◆ poskytujeme prodloužený výklad
- ◆ slohové práce zadáváme v kratším rozsahu, po přípravě
- ◆ preferujeme ústní zkoušení
- ◆ nehodnotíme, co žák nestihl

Cizí jazyk

- ◆ píšeme jen část cvičení
- ◆ znalost slovíček ověřujeme jen slovně

1

Matematika

- ◆ zadání slovních úloh nevypisujeme
- ◆ nehodnotíme kvantitu
- ◆ omezujeme pětiminutovky
- ◆ předkládáme předtištěné kontrolní práce
- ◆ poskytujeme více času
- ◆ umožňujeme práci s názorem

Ostatní vyučovací předměty

- ◆ nevyžadujeme psaní celých poznámek, pouze zkrácené verze
- ◆ preferujeme ústní zkoušení
- ◆ v sešitech hodnotíme obsah a ne úpravu
- ◆ osvojujeme si učivo s názorem

Dyskalkulie

Matematika

- ◆ klademe důraz na pochopení zadaného úkolu
- ◆ používáme názorné pomůcky (přehledy, tabulky)
- ◆ pracujeme se speciálními pomůckami (programy, kalkulačky,...)

V prvním ročníku nelze u žáků diagnostikovat vývojové poruchy učení (není ukončena výuka čtení a psaní), u těchto žáků lze vyslovit pouze domněnku. Pokud žák z nějakých příčin dovednost čtení a psaní nezvládá, je zapotřebí preventivních opatření. Škola je připravena na spolupráci s asistentem pedagoga.

B Děti cizinců a jejich integrace

Do této skupiny patří žáci, kteří pocházejí z prostředí sociálně nebo kulturně a jazykově odlišného od prostředí, v němž vyrůstají žáci pocházející z majoritní populace. Žáci z rodinného prostředí s nízkým sociálně kulturním a ekonomickým postavením jsou častěji ohroženi sociálně patologickými jevy. Proto je nezbytné i všem těmto žákům věnovat specifickou péči v rozsahu, který potřebují.

Pro úspěšné vzdělávání žáků z kulturně odlišného, a s tím i někdy spojeného sociálně znevýhodňujícího prostředí, je nejdůležitějším činitelem především učitel, který své žáky i jejich rodinné prostředí dobře zná, dovede volit vhodné přístupy a vytvářet ve třídě i ve škole příznivé společenské klima.

Škola musí využívat výukové postupy vhodné pro rozmanité učební styly žáků a různé způsoby organizace výuky, plánovat výuku tak, aby vycházela ze zájmů, zkušeností a potřeb žáků různých kultur, etnik a sociálního prostředí.

Spolupracujeme s organizacemi, které se věnují začleňování dětí cizinců a pomáhají i rodičům. Jsou to např. META a inBaze. Využíváme jejich tlumočnicků při konzultacích s rodiči, doporučujeme programy na podporu výuky českého jazyka. Využíváme i dle aktuálního počtu cizinců rozvojové programy MŠMT na podporu výuky českého jazyka dětí cizinců.

Pro úspěšné začlenění těchto dětí je zejména třeba:

- ◆ kontakt s rodinou prostřednictvím spolupráce se stálým tlumočnickem
- ◆ systematická výuka českého jazyka v hodinách, ve školní družině

- ◆ individuální zadávání domácích úkolů
- ◆ spolupráce se speciálním pedagogem a PPP
- ◆ začlenění do zájmových volnočasových aktivit
- ◆ zprostředkování nabídky neziskových organizací jako důležitého integračního prvku

Škola je připravena na spolupráci s asistentem pedagoga.

C Vzdělávání žáků mimořádně nadaných

Zařazení problematiky výchovy a vzdělávání mimořádně nadaných žáků do základního vzdělávání je významné proto, že mimořádně nadaní žáci mají své specifické vzdělávací potřeby, na něž je třeba reagovat a vytvářet pro ně vhodné podmínky.

Nejčastěji je nadání definováno jako soubor schopností, které umožňují jedinci dosahovat výkonů nad rámec běžného průměru populace. Mimořádně nadaný žák může disponovat jedním, ale i několika druhy nadání.

Identifikace nadání

Identifikace mimořádného nadání je dlouhodobý proces. Uplatňují se při něm metody pedagogické, psychologické, pedagogicko-psychologické i laické. Jde především o pozorování žáků ve školní práci, rozbor výsledků práce žáka a portfolio žáka, hodnocení testů a úloh, rozhovory se žákem a jeho rodiči. Především u žáků do 9 let je náročné jednoznačně stanovit, zda se jedná o mimořádné nadání, nebo o nerovnoměrný (zrychlený) vývoj, který se postupně může vyrovnávat s věkovou normou a ve výsledku se může pohybovat v pásmu lepšího průměru. Při vyhledávání mimořádně nadaných žáků je třeba věnovat pozornost i žákům s vývojovou poruchou učení nebo chování, s tělesným handicapem, žákům z odlišného kulturního a znevýhodňujícího sociálního prostředí.

Pomoc při identifikaci a následné péči o mimořádně nadaného žáka hledáme se souhlasem rodičů nebo zákonných zástupců žáka u psychologů v PPP.

Specifika mimořádně nadaných žáků:

- ◆ žák svými znalostmi přesahuje stanovené požadavky
- ◆ projevuje se u něj obvykle problematický přístup k pravidlům školní práce
- ◆ má tendenci k vytváření vlastních pravidel
- ◆ má sklon k perfekcionismu a s tím související způsob komunikace s učiteli, který může být i kontroverzní
- ◆ má vlastní pracovní tempo
- ◆ vytváří si vlastní postupy při řešení úloh, které umožňují kreativitu
- ◆ je méně ochotný ke spolupráci v kolektivu
- ◆ rychle se orientuje v učebních postupech
- ◆ má zálibu v řešení problémových úloh
- ◆ přeceňuje vlastní schopnosti - u žáků s pohybovým nadáním
- ◆ kvalitně se koncentruje, má dobrou paměť, hledá a nachází kreativní postupy
- ◆ uplatňuje vhlad do vlastního učení
- ◆ projevuje zvýšenou motivaci k rozšiřování základního učiva do hloubky především ve vyučovacích předmětech, které reprezentují nadání dítěte
- ◆ má potřebu projevení a uplatnění znalostí a dovedností ve školním prostředí

Vytváření vztahové sítě u mimořádně nadaných dětí

Vytváření vztahové sítě je u mimořádně nadaných žáků ovlivněno jejich osobnostní strukturou, zejména převažující silnou tendencí k introverzi. Také

některé osobnostní vlastnosti těchto žáků mohou znesnadňovat vytváření nekonfliktních vztahů ať již k vrstevníkům, nebo k učitelům i k sobě samým. Především sklon k perfekcionismu, zvýšená kritičnost k sobě i k okolnímu světu a specifický druh humoru mohou patřit k faktorům, které ovlivňují vytváření vztahů k vrstevníkům - spolužákům. Tam, kde se nevytvořily podmínky pro to, aby se dítě naučilo zacházet se svými specifickými schopnostmi, může paradoxně být jeho mimořádné nadání příčinou vytvoření negativního sebeobrazu a popírání vlastních schopností. Jindy se stane, že vlivem nepodnětného a málo vstřícného prostředí se žák uzavírá do vnitřního světa svých schopností a odmítá s okolním prostředím vrstevníků komunikovat.

Velmi důležité také je, do jaké míry druh nadání žáka koresponduje se schopnostmi a možnostmi jeho okolí, tzn. jeho rodiny, školní třídy, učitelů i vrstevníků. V době, kdy žáci vstupují do školy, je pro ně důležité, aby se stali členy komunity, do které patří vzhledem ke svému věku, a to i přesto, že tito žáci obvykle snadno komunikují s dospělými nebo staršími spolužáky. Často právě nadání mají strach, že se jim nepodaří začlenit se do komunity, ke které se věkově vztahují. Dochází tak k tomu, že se jejich snaha o včlenění se do přirozené vrstevnické skupiny spojuje s tendencí k popření vlastních schopností. S přibývajícím věkem se u těchto žáků zvyšuje jejich sociální vnímavost, kdy si dobře uvědomují svoje přednosti i nedostatky a svoje postavení ve skupině vrstevníků, kdy se jejich mimořádné nadání může stát i důvodem k obdivu vrstevníků.

Pro vytváření pozitivního klimatu mimořádně nadaným žákům je zapotřebí dostatek vnímavosti okolí ke specifickým žákům.

Příklady pedagogicko-organizačních úprav:

- ◆ individuální vzdělávací plány
- ◆ doplnění, rozšíření a prohloubení vzdělávacího obsahu
- ◆ zadávání specifických úkolů
- ◆ zapojení do samostatných a rozsáhlejších prací a projektů
- ◆ vnitřní diferenciaci žáků v některých předmětech
- ◆ účast v soutěžích

Nadaným žákům na naší škole je věnována individuální péče v hodinách ve stejném rozsahu, jak je tomu u žáků se specifickými poruchami učení. V hodinách je využívána forma vnitřní diferenciaci zařazováním problémových úloh, které překračují rozsah základního učiva. Učitelé respektují osobnostní zvláštnosti těchto žáků. Těmito způsoby a formou prodlouženého výkladu jsou připravováni i zájemci o studium na víceletých gymnáziích nebo žákům umožňujeme změřit si své síly v různých soutěžích, ať již sportovních, výtvarných, matematických. Pedagogové školy navazují spolupráci i s Mensou, která pořádá pro pedagogy semináře a disponuje i četnými didaktickými materiály.

Škola je připravena na spolupráci s asistentem pedagoga.

3.4 Začlenění průřezových témat

Průřezová témata jsou zařazovaná do výuky:

1. integrací některých tematických okruhů do vzdělávacího obsahu vyučovacího předmětu

2. v projektech P_{1, 2}

Průřezová témata	Tematické okruhy	1.	2.	3.	4.	5.
Osobnostní a sociální výchova a) Osobnostní rozvoj b) Sociální rozvoj c) Morální rozvoj	Rozvoj schopností poznávání	I Prv	I Prv	I Prv	I VI, PŘ	I VI, PŘ
	Sebepoznání a sebepojetí	P ₁ I Tv	P ₁ I Tv	P ₁ I Tv	P ₁ I PŘ I Tv	P ₁ I PŘ I Tv
	Seberegulace a sebeorganizace	P ₁ I Tv	P ₁ I Tv	P ₁ I Tv	P ₁ I PŘ I Tv	P ₁ I PŘ I Tv
	Psychohygiena	I Prv	I Prv	I Prv	I PŘ	I PŘ
	Kreativita	I M I Prv I Hv, I Vv I PČ	I M I Prv I Hv, I Vv I PČ	I M I Prv I Hv, I Vv I PČ	I M I Hv, I Vv I PČ	I M I Hv, I Vv I PČ
	Poznávání lidí	P ₁ I Prv	P ₁ I Prv	P ₁ I Prv	P ₁	P ₁
	Mezilidské vztahy	P ₁	P ₁	P ₁	P ₁ I PŘ	P ₁ I PŘ
	Komunikace	I Čj I Aj P _{1,2}	I Čj I Aj P _{1,2}	I Čj I Aj P _{1,2}	I Čj I Aj P _{1,2}	I Čj I Aj P _{1,2}
	Kooperace a kompetice	P ₁	P ₁ I Tv	P ₁ I Tv	P ₁ I Tv	P ₁ I Tv
	Řešení problémů a rozhodovací dovednosti	I M	I M	I M	I M	I M
Hodnoty, postoje, praktická etika	P ₁	P ₁	P ₁	P ₁	P ₁	
Výchova demokratického občana	Občanská společnost a škola	I Prv	I Prv	I Prv	I VI	I VI
	Občan, občanská společnost a stát			I PŘ	I PŘ	I PŘ
	Formy participace občanů v politickém životě				I VI	I VI
	Principy demokracie jako				I VI	I VI

Průřezová témata	Tematické okruhy	1.	2.	3.	4.	5.
	formy vlády a způsobu rozhodování					
Výchova k myšlení v evropských a glob. souvislostech	Evropa a svět nás zajímají			I Prv I Aj	I Aj	I VI I AJ
	Objevujeme Evropu a svět				I VI.	
	Jsme Evropané					I VI
Multikulturní výchova	Kulturní diference	I Prv	I Prv	I Prv I Hv	I VI I Hv	I VI
	Lidské vztahy				I VI	I VI
	Etnický původ	P ₁	P ₁	P ₁ I Prv	P ₁	P ₁
	Multikulturalita	I Prv I Hv	I Prv I Hv	I Prv I Hv	I VI I Hv	I VI I Hv
	Princip sociálního smíru a solidarity	I Prv	I Prv	I Prv	I VI	I VI
Environmentální výchova	Ekosystémy	I Prv			I Př	I Př
	Základní podmínky života				I Př	I Př
	Lidské aktivity a problémy životního prostředí	I Tv	I Tv	I Prv I Tv	P ₂ I Tv	P ₂ I Tv
	Vztah člověka k prostředí	P ₂	P ₂	P ₂	P ₂	P ₂
Mediální výchova	Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení			I Čj	I Čj	I Čj
	Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality				I Čj	I Čj
	Stavba mediálních sdělení				I Čj	I Čj
	Vnímání autora mediálních sdělení				I Čj	I Čj
	Fungování a vliv médií ve společnosti				I Čj	I Čj
	Tvorba mediálního sdělení			Čj	I Čj I Inf	I Čj I Inf
	Práce v realizačním týmu	I Čj	I Čj	I Čj	I Čj	I Čj

Průřezová témata	Tematické okruhy	1.	2.	3.	4.	5.
		P _{1,2}	P _{1,2}	P _{1,2}	P _{1,2}	P _{1,2}

Vysvětlivky symbolů:

I	integrace
P ₁	celoškolní projekt Ukaž a vyprávěj
P ₂	projekt ke Dni Země – viz příloha

4. Učební plán

Základní vzdělávání žáků se realizuje v průběhu povinné devítileté školní docházky. Vzdělávací a výchovný proces je v Rámcovém vzdělávacím programu základního vzdělávání rozdělen na 3 období:

1. období – 1. - 3. ročník
2. období – 4. - 5. ročník
3. období – 6. - 9. ročník

Každé vzdělávací období má své specifické cíle a stanovené očekávané výstupy, které jsou pro 2. a 3. období závazné.

Učivo je v pojetí RVP ZV chápáno jako prostředek k dosažení očekávaných výstupů a představuje závazný výčet témat, námětů a činností, které musí každá škola nabídnout všem žákům k osvojování. Učební plán pro 1.-5. ročník základního vzdělávání vychází z členění RVP ZV do základních oblastí. Vzdělávací oblasti člení na vyučovací předměty a stanovuje pro ně časovou dotaci.

4.1 Tabulace učebního plánu

Vzdělávací oblast	Vzdělávací obor	Vyučovací předmět	Ročník					Celkem hodin – předměty	Z toho disponibilní
			1.	2.	3.	4.	5.		
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk a literatura	Český jazyk	8	9	9	7	7	40	5
	Cizí jazyk	Anglický jazyk	1	1	3	3	3	9	2
Matematika a její aplikace	Matematika a její aplikace	Matematika	4	5	5	5	5	24	4
Informační a komunikační technologie	Informační a komunikační technologie	Informatika	–	–	–	1	1	2	1
Člověk a jeho svět	Člověk a jeho svět	Prvouka	2	2	2	–	–	14	2
	Člověk a jeho svět	Vlastivěda	–	–	–	2	2		
	Člověk a jeho svět	Přírodověda	–	–	–	2	2		
Umění a kultura	Hudební výchova	Hudební výchova	1	1	1	1	1	12	0
	Výtvarná výchova	Výtvarná výchova	1	1	1	2	2		0
Člověk a zdraví	Tělesná výchova	Tělesná výchova	2	2	2	2	2	10	0
Člověk a svět práce	Člověk a svět práce	Pracovní činnosti	1	1	1	1	1	5	0
Celková povinná časová dotace			20	22	24	26	26	118	14

4.2 Poznámky k učebnímu plánu

Jazyk a jazyková komunikace

◆ Český jazyk a literatura - vyučovací předmět je zařazen povinně do všech ročníků, posílen o pět disponibilních hodin.

◆ Anglický jazyk - je na naší škole jediným zástupcem oboru Cizí jazyk. Je však téměř deset let naším profilovým předmětem, proto je zařazen do učebního plánu již v prvním a druhém ročníku s jednohodinovou dotací. Od třetího ročníku je standardně dotován třemi hodinami týdně. Předmět je tedy posílen dvěma hodinami z disponibilní časové dotace.

Matematika - předmět je povinně zařazen do všech ročníků. Na naší škole je posílen o čtyři disponibilní hodiny, které umožní ve větší míře rozvoj logického myšlení žáků.

Informační a komunikační technologie - učivo v 1. – 3. ročníku je realizováno jako součást jiných vyučovacích předmětů, ve 4. – 5. ročníku je zařazován jako samostatný vyučovací předmět, je též spojován s obsahem jiných vyučovacích předmětů. Ve čtvrtém ročníku je uplatněna další disponibilní hodina.

Člověk a jeho svět - realizuje se v 1. – 3. ročníku ve vyučovacím předmětu prvouka a ve 4. – 5. ročníku v předmětech přírodověda a vlastivěda, tedy ve všech ročnících 1. stupně základního vzdělávání. Je posílen o dvě disponibilní hodiny.

Umění a kultura - realizuje se v samostatných vyučovacích předmětech hudební výchova a výtvarná výchova, které jsou zařazeny ve všech ročnících.

Člověk a zdraví - tělesná výchova je zařazena do všech ročníků, její týdenní časová dotace nesmí klesnout pod 2 vyučovací hodiny, výchova ke zdraví je realizována zejména v tělesné výchově, prvouce a přírodovědě.

Člověk a svět práce - učivo vzdělávací oblasti se realizuje ve všech ročnících jako samostatný předmět pracovní činnosti.

Obecné poznámky

Průřezová témata prolínají všemi vyučovacími předměty a jejich konkretizace je uvedena u jednotlivých předmětů. Jsou jimi Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Environmentální výchova a Mediální výchova. Zároveň jsou realizována i v ročních projektech jak tradičních, tak specifických.

5. Učební osnovy

5.1 Název vyučovacího předmětu a jeho charakteristika

5.1.1 Český jazyk

1. období, tj. 1. - 3. ročník

Výchovně vzdělávací cíle:

Žák

- ◆ rozumí spisovné řeči mluvené, čtené i psané
- ◆ vyjadřuje srozumitelně, zejména mluvenou řečí, myšlenky, psanou formou se vyjadřuje jen v jednoduchých větách
- ◆ čte správně a s porozuměním texty přiměřené délkou i obsahem
- ◆ rozvíjí čtenářskou gramotnost
- ◆ porozumí informaci z textu
- ◆ zná příklady literárních děl vhodných pro daný věk včetně ilustrací
- ◆ čte s porozuměním jednoduché naučné texty, pokouší se vyjádřit jejich myšlenky
- ◆ vnímá krásu a bohatost mateřského jazyka
- ◆ vytváří si vztah k literatuře a zájmu o četbu
- ◆ svou schopnost vyjadřovat se umí uplatnit i v prvouce, matematice i dalších vyučovacích předmětech
- ◆ seznamuje se s prací na počítači prostřednictvím výukových programů

2. období, tj. 4. - 5. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Žák

- ◆ vytváří si dovednost správně, plynule, hbitě a výrazně číst
- ◆ rozumí přiměřeně dlouhému a srozumitelnému textu čtenému nahlas i potichu
- ◆ postupně si rozšiřuje slovní zásobu
- ◆ správně se vyjadřuje spisovným jazykem v řeči i v psaném projevu
- ◆ osvojuje si základy pravopisu určeného pro toto období
- ◆ samostatně uvažuje, probírané jevy pozoruje, třídí, srovnává, zdůvodňuje a užívá v různých obměnách
- ◆ uplatňuje své zájmy, dosavadní vědomosti a zkušenosti,
- ◆ používá různé přehledy, grafická znázornění, náčrtová schémata, která pomáhají abstraktní učivo zkonkretizovat, zjednodušit, usnadnit jeho pochopení
- ◆ vytváří si návyk vlastní kontroly ukončené práce, uvažuje nad chybami
- ◆ komunikuje se spolužáky, využívá probíraných jevů v jednoduchých mluvních cvičeních
- ◆ soustavnými i příležitostnými cviky si pěstuje jazykový cit tak, aby se dovedl vyjádřit prostě, stručně a jasně slovem i písmem
- ◆ nepoužívá hrubá a hanlivá slova ani slova z dětské hantýrky, nahrazuje je tvary správnými
- ◆ zajímá se o četbu naučnou i o četbu, která je blízká jeho citovým prožitkům
- ◆ zaznamenává přečtené i dojmy z četby
- ◆ chápe jazyk jako prostředek historického a kulturního vývoje národa
- ◆ vyjadřuje hlavní myšlenku nebo poznatek u naučných textů
- ◆ rozvíjí si dokumentovou gramotnost

- ◆ rozvíjí si literární gramotnost

Charakteristika vyučovacího předmětu:

Obsahové vymezení:

Vyučovací předmět Český jazyk zahrnuje vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Český jazyk a literatura.

Cíle výuky českého jazyka jsou naplňovány:

- ◆ **komunikační a slohovou výchovou**
- ◆ **čtením a literární výchovou**
- ◆ **psaním**
- ◆ **jazykovou výchovou**

Komunikace v českém jazyce se může vhodně rozvíjet i prostřednictvím dramatické výchovy.

V komunikační výchově se žáci učí vnímat a chápat různá jazyková sdělení (mluvená i psaná), mluvit a rozhodovat se na základě vnímaných pokynů a přečteného textu. Žáci se učí výstižně formulovat a sdělovat své myšlenky, prožitky a pocity, učí se rozumět různým typům textů, jež se vztahují k nejrůznějším situacím ve škole i mimo ni.

Komunikační dovednosti žáků jsou vytvářeny nejen ve všech složkách českého jazyka, ale ve všech vyučovacích předmětech. Jednotlivé vyučovací předměty musí poskytovat dostatek prostoru k vyjadřování myšlenek a postřehů žáků k tomu, co se učí a co pozorují. Slovní zásoba je rozšiřována zejména využitím učiva prvouky, četby a vlastních zážitků. V tomto období je kladen důraz zejména na ústní vyjadřování žáků. Samostatná písemná forma vyjadřování je uplatňována od 3. ročníku. Při prvním písemném vyjadřování se požaduje používat krátké jednoduché věty o tom, co žáci prožili, nebo co dobře znají.

Pro rozvoj vyjadřovacích schopností v prvním vzdělávacím období využíváme:

- ◆ vyprávění (o obrázku, vlastních zážitcích, přečteném textu, podle obrázkové osnovy)
- ◆ rozhovory žáků k určitému tématu
- ◆ formulace otázek a odpovědí k danému tématu
- ◆ možnosti svobodného výběru způsobu vyjádření myšlenek
- ◆ jednoduchých popisů z písanek, hlavně z prvoučného učiva, k psaní podobných textů
- ◆ možnost zpracovávat „první knihy“ např.: o květinách, o ptácích aj. v co nejjednodušší podobě, volně doplněné ilustracemi, výstřižky apod., využíváme i dětských knih a encyklopedií

Komunikační výchova obsahuje činnosti

- ◆ **receptivní, tj. čtení a naslouchání**
- ◆ **produktivní (tvořivé činnosti), tj. mluvený a písemný projev žáka**

Při výuce **čtení** v tomto období se snažíme naučit všechny žáky, i průměrně nadané, číst přiměřeně náročné, umělecké i naučné texty jasně, zřetelně a s porozuměním. Při čtení textů se obohacuje slovní zásoba žáků a rozvíjí se i jejich ústní vyjadřování. Při práci s texty se spojuje výcvik čtení s rozvojem vyjadřování, se vzděláváním v různých oborech i s výchovou žáků. Čtení se využívá v prvouce při poznávání přírody i života lidí a světa. Při prožívání literárních ukázek a čtení prvních knížek poznávají žáci život dětí i dospělých,

učí se chápat a hodnotit jejich životní příběhy, činy, charaktery a lidské vztahy. Tím rozšiřují svoji životní zkušenost, obohacují svůj citový život.

Žáci se při vyučování čtení učí esteticky prožívat a chápat přiměřené texty, později je výrazně číst, předčítat, přednášet, vyprávět, někdy i ilustrovat, něco podle popisu vyrobit, jindy text drammatizovat. Při čtení, poslechu a recitaci se zjemňuje smyslové vnímání žáků, např. sluch pro zvukovou stránku jazyka, bystří se pozorování, rozvíjí se představitivost a fantazie, cvičí se paměť žáků, rozvíjí se pojmové i obrazné myšlení, ústní vyjadřování.

V literární výchově seznamujeme žáky s literární tvorbou vhodnou pro mladší školní věk včetně ilustrací.

Při výuce **psaní** v tomto období získají žáci správné psací dovednosti, základy čitelného, přiměřeně hbitého a úhledného rukopisu. Píší slova a texty vhodného a žákům přiměřeného obsahu, který vyjadřuje zkušenosti žáků nebo poznatky získané v jiných vyučovacích předmětech. Písanky připravené pro toto období se zaměřují na psaní s porozuměním.

V **jazykové výchově** se žáci učí prostě a jasně vyjadřovat spisovným jazykem, s využitím slovní zásoby odpovídající jejich věku a zároveň poznávají elementární základy mluvnické stavby jazyka a osvojují si základní pravopisné jevy. Dbá se na rozvoj a kultivaci jazykových dovedností.

Jazykové vyučování má velký význam pro rozvoj myšlení žáků, neboť se při něm učí jazykové a pravopisné jevy pozorovat, srovnávat, třídit i zobecňovat. Nejprve se seznamují s konkrétními jazykovými jevy, pozorují je, hovoří o nich. Tak dochází k mnoha elementárním zobecněním a procvičování poznanych jazykových a pravopisných jevů. Pozornost je věnována výcviku v pravopise lexikálním.

Ústní i písemné vyjadřování se při činnosti výuce rozvíjí pokud možno v souvislosti s poznáváním skutečností, které děti obklopují. Žáci zpočátku při samostatném vyjadřování reagují na otázky a pokyny učitele, později vytvářejí krátké souvislé projevy na témata blízká jejich zájmům a zkušenostem.

V hodinách českého jazyka tohoto období nejsou ostré hranice mezi učivem mluvnice, slohového výcviku, literární výchovy a psaní. Je potřeba si uvědomovat vzájemnou prostupnost a propojenost těchto složek českého jazyka. Je-li k tomu vhodná příležitost, lze složky českého jazyka zpestřit dramatickou výchovou.

Dramatická výchova rozvíjí tvořivost dětí a přispívá k obohacení jejich slovní zásoby. S její pomocí učíme žáky volně, beze strachu, svými slovy vyjadřovat myšlenky a názory nejen v českém jazyce. Pomocí dramatické výchovy se žáci učí slušnosti, vzájemnému respektování i tvořivému řešení praktických situací. Přitom se učí též cítit s druhými, vzájemně si pomáhat. Uplatňujeme tak snadno ve výuce prvky etické výchovy.

Dramatická výchova

Pomocí dramatické výchovy:

Žák

- ◆ rozvíjí si tvořivost a sociální gramotnost
- ◆ vyjadřuje myšlenky a názory nejen v českém jazyce a literatuře, ale i v dalších vyučovacích předmětech.
- ◆ rozvíjí a obohacuje si slovní zásobu
- ◆ tvořivě řeší praktické problémy
- ◆ respektuje spolužáky, rodiče i ostatní dospělé ve svém okolí
- ◆ prožívá různé situace, cítí s druhými a pomáhá navzájem

- ◆ poznává vlastní možnosti a hranice skrze hru, učí se pracovat s tím, co má (vlastní emoce, postoje, hodnoty a ty konfrontuje s postavou, kterou v tu chvíli hraje), poznává sama sebe a druhé, má možnost skrze postavy prožít něco nového, zajímavého, neznámého, aniž by se musel bát, že se mu něco skutečně stane, z toho si pak může vzít ponaučení
- ◆ obohacuje se o zkušenost bez rizika či strachu o sebe, protože z postavy může kdykoli vystoupit

S vyučováním českého jazyka v 1.-3.ročníku jsou bezprostředně spojeny počátky prvoučného vyučování. Zkušenosti žáků získané pozorováním okolní přírody a života lidí se prohlubují čtením uměleckých textů. Myšlení a řeč žáků se přitom rozvíjí v souladu s rozvojem fantazie, citů, vůle a smyslu pro krásu.

Časové vymezení:

Ročník	1.	2.	3.	4.	5.
časová dotace	8	9	9	7	7

Organizační vymezení:

Předmět Český jazyk je vyučován obvykle v kmenových učebnách, nejčastěji v 45 minutových vyučovacích hodinách. Literární výchova může být vyučovaná formou projektu v delším bloku.

Do výuky Čj patří i návštěvy divadel, knihovny, infocentra, besedy, apod.

Začlenění průřezových témat:

Mediální výchova – tematický okruh:

Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení – od 3. ročníku.

Stavba mediálních sdělení – 4.,5. ročník.

Tvorba mediálních sdělení – 3.- 5. ročník.

Práce v realizačním týmu – 1.- 5. ročník.

Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality – 4., 5. ročník.

Vnímání autora mediálních sdělení – 4., 5. ročník.

Fungování a vliv medií ve společnosti – 4.,5.ročník.

Osobnostní a sociální výchova

Komunikace - ve všech ročnících 1. stupně.

V projektových dnech.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí:

	Učitel
Kompetence k učení:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ předkládá žákům dostatek informací a důležitých podkladů v různých podobách (listinné, ústní, elektronické) ➤ umožňuje přístup k různým jazykovým a literárním pramenům ➤ vede žáky ke kontrole výsledků, k sebehodnocení
Kompetence k řešení problémů:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ předkládá dostatek vhodných textů (odborných, narativních, poezie) ➤ seznamuje žáky s různými metodami práce s textem ➤ umožňuje analýzu přečtených textů ➤ umožňuje žákům, aby vlastní činností sami objevovali, diskutovali a nacházeli a dospívali k nějakému cíli, myšlence, rozhodnutí, objevu, faktu či poučce ➤ aby vlastní aktivitou skrze plnění úkolů dospěli k vlastnímu závěru při řešení zadaného úkolu
Kompetence komunikativní:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ dává dostatečný prostor k rozvoji ústního i písemného projevu ve škole i mimo ni (mluvní cvičení, referáty,...)
Kompetence sociální a personální:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ umožňuje každému žákovi zažít úspěch ➤ hodnotí každého žáka na základě jeho vlastního pokroku ➤ povzbuzuje žáky při získávání sebedůvěry při veřejných vystupováních
Kompetence občanská:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ předkládá žákům přiměřený materiál k pochopení vývoje národa a jeho postavení v současnosti ➤ respektuje věkové, intelektové, sociální i etnické zvláštnosti žáků ➤ podporuje projevy k uměleckým dílům, k ochraně kulturního dědictví národa
Kompetence pracovní:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zadává úkoly, které vedou ke konkrétní činnosti ➤ rozvíjí u žáků smysl pro povinnost

	➤ vyžaduje dokončení práce v dohodnuté kvalitě, termínu
--	---

5.1.2 Anglický jazyk

1. období, tj. 1. - 3. ročník

Výchovně vzdělávací cíle:

Žák

- ◆ získává zájem o anglický jazyk, vnímá a napodobuje melodii a rytmus anglického jazyka
- ◆ poznává a prakticky používá základní pravidla výslovnosti
- ◆ činnostní formou se učí základní slovní zásobu z blízkých oblastí (činnosti s obrázky nebo předměty)
- ◆ činnostní formou výuky se učí jednoduchá základní pravidla gramatiky a základní zdvořilostní fráze
- ◆ pomocí obrázků nebo předmětů vytváří a obměňuje první krátké rozhovory
- ◆ rozumí jednoduchým pokynům v anglickém jazyce a reaguje na ně
- ◆ získává schopnost číst s porozuměním přiměřené jednoduché texty v anglickém jazyce
- ◆ získává první poznatky o zemích, kde se mluví anglicky
- ◆ chápe význam znalosti angličtiny pro život
- ◆ umí jednoduše komunikovat s využitím prvních poznanych slov a frází

Při činnostním vyučování anglickému jazyku v 1.- 3. ročníku vyučujeme:

komunikační dovednosti (schopnost domluvit se v angličtině)

- ◆ slovní zásobu, čtení a porozumění řeči psané; porozumění řeči mluvené,
- ◆ mluvnici a pravopis;
- ◆ dramatickou výchovu
- ◆ základní poznatky o anglicky mluvících zemích

2. období, tj. 4. - 5. ročník

Výchovně vzdělávací cíle:

Žák

- ◆ upevňuje si vědomosti získané ve 1.- 3. ročníku
- ◆ rozvíjí tyto vědomosti pro požadavky Společného evropského referenčního rámce, jazyková úroveň A1
- ◆ osvojuje si potřebnou slovní zásobu i mluvnické dovednosti pro dosažení jazykové úrovně A1 dle evropského standardu
- ◆ rozumí jednoduchým otázkám v anglickém jazyce a reaguje na ně
- ◆ představí se ústně i písemně v anglickém jazyce a jednoduše vysvětlí kdo je, kde žije, co má rád, v jaké žije rodině

- ◆ chápe jazyk jako důležitý nástroj celoživotního vzdělávání a jako prostředek historického a kulturního vývoje národa.
- ◆ získává pozitivní vztah k mnohojazyčnosti a respektování kulturní rozmanitosti

Žák získá základní schopnost domluvit se v anglickém jazyce dle požadavků společných pro všechny země Evropské Unie na jazykové úrovni A1. Dále:

- ◆ čte s pomocí slovníku jednoduchý text,
- ◆ umí vyhledat informace v jednoduchém textu,
- ◆ napíše jednoduchý dopis nebo pozdrav, vyplní formulář v angličtině.

Žák je připraven pro pokračování ve výuce anglického jazyka pro úroveň A2 a případně pro studium dalšího cizího jazyka.

Při činnostním vyučování anglickému jazyku ve 2. období:

- Vyučujeme komunikační dovednosti na základním stupni evropského standardu pro úroveň A1.
- Pro tuto úroveň se zaměřujeme především na nácvik rozhovorů.
- Dbáme na čtení jednoduchých textů s porozuměním. Žáky vedeme k tomu, aby postupně dokázali o textu hovořit, tvořit jednoduché otázky podle textu, odpovídat si navzájem, jednoduše text reprodukovat. Pokud je to možné, věty z textu obměňovat, využívat osvojenou slovní zásobu.
- Do každé vyučovací hodiny zařazujeme činnosti s připravenými pomůckami.
- Pomocí didaktických her procvičujeme se žáky nejen slovní zásobu, ale i mluvnicí, která začíná být od 4. třídy pro většinu žáků náročná (tvorba otázky a záporu v angličtině, složené časy sloves, zájmena).
- V oblasti psaní se soustředíme na dovednosti požadované evropským standardem: napsat jednoduchý pozdrav, přání k svátkům, vyplnit jednoduchý formulář, napsat o sobě krátký dopis.

Charakteristika vyučovacího předmětu:

Obsahové vymezení:

Výuka anglického jazyka tvoří úvod do cizojazyčného vzdělávání žáků. Výukou cizích jazyků rozvíjíme pozitivní vztah k mnohojazyčnosti a k respektování kulturní rozmanitosti. V tomto období je také důležité probudit zájem o výuku angličtiny a pochopit jazyk jako prostředek historického a kulturního vývoje národa a jako důležitý nástroj celoživotního vzdělávání. Abychom toho dosáhli, musí být vyučovací hodiny angličtiny v průběhu celého roku prostoupeny zajímavostmi a pro žáky poutavými činnostmi, hrami a písničkami.

V tomto období se snažíme, aby žák porozuměl vyslechnutému sdělení, uměl ho opakovat, aby uměl použít naučená slova v jednoduchém spojení, aby dovedl základní slova a jednoduché věty přečíst a slova i zapsat, popřípadě k nim nakreslit obrázek.

Výuka jazyka vychází z jeho praktického použití. Výklad pravidel gramatiky je omezen na nezbytně nutné minimum potřebné k tvorbě jednoduchých vět. Slovní zásoba je volena především z okruhu zájmů dětí tohoto věku. Slova jsou vázána do vzájemných souvislostí. Upevňování, procvičování a využití slovní zásoby v jednoduchých větách spojujeme vždy s činnostmi s konkrétním předmětem, obrázkem – s tzv. názorem, a to v každé hodině.

Využíváme zvukových nahrávek, anglických říkanek a písniček, z nichž některé se žáci učí zpaměti.

Konkrétní činnosti v průběhu roku – např. Halloween, anglické a americké svátky, anglické divadlo – prostoupeno všemi ročníky, pocit využití jazyka ne jen jako povinného předmětu.

Časové vymezení:

Ročník	1.	2.	3.	4.	5.
časová dotace	1	1	3	3	3

Organizační vymezení:

Předmět Anglický jazyk je vyučován v kmenových nebo odborných učebnách, nejčastěji v 45 minutových vyučovacích hodinách. Některá témata mohou být vyučovaná formou projektu.

Do výuky Aj patří i návštěvy divadel, knihovny, infocentra, apod.

Začlenění průřezových témat:

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Komunikace - ve všech ročnících 1. stupně.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech – tematický okruh:

Evropa a svět nás zajímají – 3.,4.,5. ročník.

V projektových dnech.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí:

	Učitel
Kompetence k učení:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ vede žáky ke kontrole výsledků, k sebehodnocení ➤ zohledňuje individuální schopnosti jednotlivců
Kompetence k řešení problémů:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ předkládá dostatek vhodných textů ➤ využívá vědomostí žáků při řešení nových situací
Kompetence komunikativní:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ dává dostatečný prostor k rozvoji ústního i písemného projevu ➤ zaměřuje se na formulaci dialogu
Kompetence sociální a personální:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ umožňuje každému žákovi zažít úspěch ➤ hodnotí každého žáka na základě jeho vlastního pokroku ➤ povzbuzuje žáky při získávání sebedůvěry při veřejných vystupováních

Kompetence občanská:	➤ vede žáky k plnění svých povinností a uvědomování si svých práv
Kompetence pracovní:	➤ zadává úkoly, které vedou ke konkrétní činnosti ➤ utváří odpovědný vztah k plnění povinností

5.1.3 Matematika

1. období, tj. 1. - 3. ročník

Výchovně vzdělávací cíle:

Žák

- ◆ osvojuje si základní matematické pojmy na základě aktivních činností
- ◆ rozumí základním pojmům matematiky a jejich vzájemným vztahům
- ◆ rozvíjí si zkušenosti s matematickým modelováním pomocí situací, které dokážou matematicky popsat
- ◆ využívá zkušenosti ze života kolem sebe; používá peníze v běžných situacích, seznamuje se se světem financí
- ◆ aktivně se projevuje – vymýšlí úlohy, využívá při tom své zájmy, komunikuje se spolužáky, efektivně využívá osvojené poznatky
- ◆ projevuje se graficky – od kresleného obrázkového názoru k náčrtům
- ◆ osvojuje si první matematické pojmy, početní výkony, postupy, základy jazyka matematiky a způsoby užití
- ◆ seznamuje se s prací na počítači prostřednictvím výukových programů

2. období, tj. 4. - 5. ročník

Výchovně vzdělávací cíle:

Žák

- ◆ osvojuje si základní matematické pojmy na základě aktivních činností
- ◆ rozšiřuje si číselný obor, utvrzuje si představy o desítkové soustavě
- ◆ uplatňuje analogie pro zavedení početních výkonů v rozšířeném číselném oboru
- ◆ objevuje za vedení učitele další nové matematické poznatky na základě pozorování a rozlišování, vyslovuje závěry, pokouší se o zobecňování
- ◆ zdokonaluje matematické vyjadřování
- ◆ zařazováním praktických činností (např.: měření, odhady, porovnávání velikostí a vzdáleností) získává správné představy a zručnosti

- ◆ spojuje nové poznatky s vědomostmi získanými v běžném životě
- ◆ využívá matematické poznatky a dovednosti v praktickém životě
- ◆ používá peníze při činnostním řešení úloh s náměty z obchodování
- ◆ požívá peníze v praktickém životě - hospodaření domácnosti, rozpočet, příjmy a výdaje, půjčky, dluhy, splátky, spoření
- ◆ orientuje se v problematice peněz a cen a odpovědném spravování osobního rozpočtu
- ◆ vyslovuje úsudky k úlohám, rozvíjí si logické myšlení
- ◆ vytváří obměny slovních úloh a matematické problémy pro různé obory činnosti lidí
- ◆ rozumí grafickým schémátům, tabulkám i jiným schematickým znázorněním, vytváří jednoduchá schémata (grafická gramotnost)

Charakteristika vyučovacího předmětu:

Obsahové vymezení:

Matematické vzdělávání v tomto období pomáhá žákům vnímat význam matematiky v životě. Žáci se učí vyjadřovat pomocí čísel. Matematika rozvíjí pozornost, vytrvalost, schopnost rozlišovat, objevovat, vytvářet různé situace, logické myšlení. Žáci se učí svoji práci kontrolovat, srovnávat, učí se sebedůvěře, slovně i písemně vyjadřují výsledky svého pozorování. S vyjadřovacími schopnostmi se rozvíjí jejich schopnost uvažovat.

Vzdělávací oblast matematika je tvořena čtyřmi tematickými okruhy:

a) Číslo a proměnná:

V tomto tematickém okruhu si žáci postupně osvojují aritmetické operace (porovnávání, zaokrouhlování, sčítání, odčítání, násobení, dělení). Přitom se dbá na tři složky:

- ◆ dovednost (provádění početních operací);
- ◆ algoritmické porozumění (proč je práce prováděna předloženým postupem, důraz na činnostní provedení a pozorování žáků, hovor o pozorovaném);
- ◆ významové porozumění (umět operaci propojit na reálné situace – nejlépe za pomoci individuálních činností, matematizace reálných situací).

b) Závislosti a vztahy:

Žáci si v tomto tematickém okruhu na základě pozorování uvědomují změny a závislosti známých jevů. Porovnávají velikosti věcí a čísel. Pomocí svých činností postupně pochopí, že změnou může být zvětšení, zmenšení, růst, pokles. Na poznání a pochopení závislostí navazuje v dalších obdobích práce s tabulkami, diagramy a grafy.

c) Geometrie v rovině a v prostoru:

Žáci se v tomto tematickém okruhu učí objevovat, rozlišovat a určovat základní geometrické rovinné a prostorové útvary. Geometricky modelují reálné situace, hledají geometrické útvary ve svém okolí a pojmenovávají je. Učí se měřit délku, poznávají základní jednotku délky. Učí se základy grafického projevu v geometrii.

d) Slovní úlohy:

Jejich řešení je do značné míry nezávislé na znalostech a dovednostech školské matematiky. Při nich je třeba uplatňovat uvažování žáků, které později přechází v logické myšlení. Učí se řešit jednodušší úlohy z reálného světa, analyzovat reálné situace, pochopit problém, utřídit údaje, pomocí konkrétního názoru situaci modelovat, následně řešit a formulovat odpověď.

Matematika svým charakterem vyžaduje činnostní pojetí.

Hodiny matematiky dávají prostor k tomu, aby se žáci učili pozorně naslouchat slovům učitele. Pojmy čísel první desítky a početní výkony s nimi prováděné se vyvozují zásadně pomocí žákovských pomůcek, a to hlavně konkrétních věcí a dále pomocí zástupného názoru a obrázků. Vždy ve spojení s manipulací každého žáka s uvedenými pomůckami. Tyto činnosti pomáhají lehce podchytit pozornost žáků. To také napomáhá tomu, že lze brzy individuálně pracovat s celým žákovským kolektivem, docílit pozornosti všech žáků. Pomůcky v rukou žáků a činnosti s nimi umožňují učiteli okamžitou zpětnou vazbu a možnost reagovat na úroveň zvládnutí učiva žáky.

Velmi dobrým prostředkem k rozvoji pozornosti i k projevu míry pochopení probíraného matematického učiva jsou hovory žáků k činnostem, při kterých početně vyjadřují své zkušenosti. Rozvíjí se přitom schopnost žáka vyjadřovat své myšlenky, posiluje se sebedůvěra žáka v jeho schopnosti.

Výchova pozornosti a sebedůvěry je úzce spjata s výchovou smyslu pro zodpovědnost, nyní za vlastní práci ve škole a za její výsledky. Smysl pro odpovědnost za vlastní práci je úspěšně vytvářen, je-li žák brzy veden k sebekontrolě.

Při řešení slovních úloh je žák jejich tvůrcem, vynálezcem i řešitelem. Úsilí, které při tom žáci vynakládají, působí příznivě na jejich rozumový vývoj. Rozvíjena je přitom i samostatnost žáka a jeho tvořivost.

Podmínky pro dosažení dovednosti žáka správně řešit slovní úlohy jsou:

- ◆ provádění různých praktických činností, které znázorňují určitou úlohu
- ◆ pokus o samostatné vyhledávání cesty řešení žákem a o vyjádření odpovědi náležející k dané úloze
- ◆ samostatné vymyšlení a formulování úloh podobných úlohám právě řešeným
- ◆ vymyšlení úloh příbuzných (s blízkým praktickým obsahem) žáky a předkládání obdobných úloh k řešení učitelem
- ◆ řešení obtížnějších úloh až po dokonalém zvládnutí úloh jednoduchých

Při řešení slovních úloh se ukazuje, že někteří žáci teprve po řešení úloh ze života tak, jak ho znají, začínají chápat smysl, cíl a význam řešení slovních úloh. Dosažení dobrých výsledků v hodinách matematiky vyžaduje:

- ◆ naučit žáky pozorně vnímat, co říká a dělá učitel, a co odpovídají spolužáci
- ◆ učit žáky soustředit se na své činnosti, hovořit o nich, reagovat na upozornění učitele, vnímat práci a vyjadřování spolužáků
- ◆ pravidelným zařazováním činností do výuky dosáhnout při nich zručnosti žáků
- ◆ používat činnostních metod k dosažení aktivity žáků a jejich spoluúčasti při učení
- ◆ individuální účast každého na řešení a pozorování předloženého problému

- ♦ poskytnout každému žákovi dostatečný prostor k tomu, aby měl možnost vniknout do podstaty problému, o kterém se hovoří ve vyučování – porozumět učební látce
  - ♦ pestré změny forem práce v průběhu roku, rozmanitost používaných pomůcek a tím dosažení zajímavosti výuky
  - ♦ aby vyučování matematice mělo nejen vzdělávací, ale i výchovný charakter, neboť tam kde tomu tak není, nebývá ani dobrý prospěch
  - ♦ do vyučování často zařazovat úlohy, v nichž se odráží život obklopující dítě, to co dítě vidí, v čem má přímou účast, to potom snadno zařazuje do svých početních úvah a myšlenek
  - ♦ časté sestavování úloh ze života samotnými žáky, neboť tvorba úloh, otázek a odpovědí napomáhá dobrému zvládnutí učiva, obměny slovních úloh
  - ♦ propojování výuky matematiky s ostatními předměty, zvláště s prvoukou
- Při vyučování matematice v prvním období základního vzdělávání při probírání určitého učiva:
- ♦ seznámíme žáky s prvním pojetím daného problému a motivujeme je užitím názorných pomůcek a konkretizací vedeme žáky postupně k pochopení problému, který je dán novou učební látkou
  - ♦ provádíme třídění a srovnávání naučených vědomostí s vědomostmi již osvojenými
  - ♦ provádíme cvičení s praktickým užitím získaných vědomostí
  - ♦ necháváme žáky samostatně vymýšlet slovní úlohy, které vycházejí z jejich zkušeností
  - ♦ provádíme cvičení k zautomatizování určité početní operace
  - ♦ necháváme žáky při praktických činnostech objevovat potřebu nového početního výkonu
  - ♦ látku pro počítání z paměti volíme tak, aby přispívala k dosažení dobrého zvládnutí probíraného učiva

Časové vymezení:

ročník	1.	2.	3.	4.	5.
časová dotace	4	5	5	5	5

Organizační vymezení:

Předmět Matematika je vyučován v kmenových učebnách, nejčastěji v 45 minutových vyučovacích hodinách.

Do výuky Matematiky patří i návštěvy výstav, knihovny, infocentra, muzeí, apod.

Začlenění průřezových témat:

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Řešení problémů a rozhodovací dovednosti – ve všech ročnících.

Kreativita - ve všech ročnících.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí:

Kompetence k učení - učitel
➤ nabízí žákům množství různých řešení, postupů, způsobů, strategií
➤ vytváří u žáků zásoby matematických nástrojů (početních operací, algoritmů, metod řešení úloh), které žák efektivně využívá při řešení úkolů vycházejících z reálného života a praxe
➤ nabízí dostatek příležitostí k vyhledávání a třídění informací
➤ nabízí úlohy z praxe
➤ podporuje u žáka rozvoj schopnosti abstraktního a logického myšlení, zejména zařazováním vhodných problémových úkolů, logických úloh, matematických hádanek, kvízů, rébusů apod.
Kompetence k řešení problémů - učitel
➤ zadává problémové úlohy
➤ vede schopné žáky k účasti v soutěžích
➤ poskytuje žákům prostor pro vyslovení hypotézy na základě zkušenosti nebo pokusu a prostor pro ověření hypotéz
➤ provádí s žáky rozbor úkolu – plán řešení, odhadování výsledků, volba správných postupů k vyřešení problému
➤ podporuje u žáků nalézání různých variant řešení zadaných úloh
➤ nabízí nové úkoly a problémy, u kterých žáci mohou aplikovat známé a osvědčené postupy řešení
➤ pracuje s chybou – jako cesta ke správnému řešení a pochopení, respektování jiných názorů
Kompetence komunikativní - učitel
➤ užívá matematického jazyka včetně matematické symboliky
➤ vede žáky k srozumitelným, stručným zápisům
➤ pracuje s grafy, tabulkami, diagramy
➤ vyžaduje logické zdůvodnění postupů práce
➤ rozvíjí schopnost prezentace výsledků vlastní práce, kladení otázek k tématu, tvůrčí využití informací
Kompetence sociální a personální - učitel
➤ projevuje zájem o žákův názor, námět a zkušenost
➤ podporuje prozkoumávání názorů ostatních a reakce na ně
➤ utváří a respektuje pravidla a vztahy mezi jednotlivcem, skupinou, třídou
➤ sleduje úspěšnost jednotlivých žáků, diferencuje výkon podle individuálních schopností žáka
➤ pěstuje pozitivní postoj k sobě i druhým (využití soutěživosti, poznávání hodnoty pomoci a spolupráce)
➤ vytváří pozitivní pracovní atmosféru
Kompetence občanské - učitel
➤ Spoluvytváří kritéria hodnocení
➤ zajišťuje vzdělávací potřeby jednotlivých žáků (vzájemné sdělování svých pocitů a názorů)
➤ vede žáky ke spolupráci a vzájemné pomoci při řešení problémů
➤ respektuje různé názory žáků na řešení problémů
Kompetence pracovní - učitel
➤ vyžaduje od žáků zodpovědný přístup k zadaným úkolům
➤ nabízí dostatek příkladů k propojení matematiky a praxe

5.1.4 Prvouka

Výchovně vzdělávací cíle

Žák

- ◆ pozoruje přírodní jevy a orientuje se v prostoru a čase
- ◆ na základě činností a pozorování vytváří si nové představy o podstatných věcech a jevech, které ho obklopují doma, ve škole, v obci
- ◆ pojmenovává jevy a předměty, vyjadřuje o nich své soudy, názory
- ◆ Vnímá základní vztahy ve společnosti, rozumí soudobému způsobu života, jeho přednostem i problémům včetně situací ohrožení, respektuje odlišnosti
- ◆ na základě svých vlastních zkušeností dochází k jednoduchým pojmům a objevuje souvislosti
- ◆ vytváří si pozitivní vztah k rodině, spolužákům, škole, domovu i k přírodě
- ◆ získává základní poučení o lidském těle a ochraně zdraví, o bezpečném chování a vzájemné pomoci
- ◆ chápe zdraví jako bio-psycho-sociální rovnováhu života, jako důležitou hodnotu v životě člověka
- ◆ osvojuje si základní hygienické a kulturní návyky

Charakteristika vyučovacího předmětu:

Obsahové vymezení:

Vzdělávací obsah předmětu Prvouka má komplexní charakter. Cíle jsou naplňovány prostřednictvím využívání vlastních zkušeností žáků. Učitel řídí vyučování tak, aby žáci docházeli k novým poznatkům zejména na základě vlastních činností a přímého pozorování. Žáci mohou různé věci a jevy pozorovat např. při řízených činnostech, na vycházkách, při pokusech, při zacházení s různými nástroji a předměty. Činnostní vyučování prvouce podněcuje aktivitu všech žáků. Průběžně a v souvislosti s různými vyučovacími předměty vedeme žáky k tomu, aby výsledky svých pozorování, zjištění a objevování zaznamenávali různými způsoby, tj. výtvarně i písemně.

V tomto období využíváme co nejvíce regionálních, přírodních i společenských jevů.

Charakteristické pro výuku prvouky v 1. období základního vzdělávání je její prolínání s učivem ostatních předmětů. Právě toto prolínání témat dává možnost vytváření mnoha malých projektů, které výuku obohatí a učivo spojí se životem kolem dětí. Výuku prvouky vhodně doplňují obrazy, videozáznamy, filmy, besedy, vycházky, exkurze atp.

V prvouce:

Žák

- ◆ poznává věci – jejich vlastností a zařazuje je do přírodního a společenského dění
- ◆ uplatňuje smyslové vnímání a způsob pozorování určitých předmětů a jevů včetně situací ohrožení a chování při mimořádných událostech

- ◆ uplatňuje preventivní chování, účelné rozhodování a jednání v mezních situacích ohrožení sebe i ostatních
- ◆ seznamuje se se základními právy a povinnostmi, se světem financí
- ◆ poznává místní a regionální skutečnosti a utváří si přímé zkušenosti – např. v dopravní výchově
- ◆ upevňuje si pozornost, paměť, představivost, obrazotvornost, ...
- ◆ chrání přírodu, kulturní památky a výsledky lidské práce
- ◆ uplatňuje znalosti lidského těla, chápe režim dne, bezpečnost, zdraví jako důležité hodnoty v životě člověka,
- ◆ chápe podstatu zdraví a příčiny jeho ohrožení, vznik nemocí a úrazů a jejich předcházení
- ◆ vytváří si správné návyky a vztahy k lidem

Časové vymezení:

ročník	1.	2.	3.	4.	5.
časová dotace	2	2	2	0	0

Organizační vymezení:

Předmět Prvouka je vyučován v kmenových učebnách, nejčastěji v 45 minutových vyučovacích hodinách.

Do výuky Prvouky patří i návštěvy výstav, knihovny, infocentra, muzeí, apod.

Začlenění průřezových témat:

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Rozvoj schopností poznávání – 1 - 3. ročník.

Poznávání lidí – 1.- 3.ročník.

Mezilidské vztahy – 1.-3. ročník.

Výchova demokratického občana – tematický okruh:

Občanská společnost a škola – 1.- 3. ročník.

Výchova k myšlení v globálních a evropských souvislostech – tematický okruh:

Evropa a svět nás zajímá – 3. ročník.

Multikulturní výchova - tematický okruh:

Kulturní difference - 1.- 3. ročník.

Etnický původ – 3. ročník.

Multikulturalita - 1. - 3. ročník.

Princip sociálního smíru a solidarity - 1.- 3.ročník.

Environmentální výchova – tematický okruh:

Ekosystémy – 1. ročník.

Lidské aktivity a problémy životního prostředí – 3. ročník.

V projektových dnech.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí:

	učitel
Kompetence k učení:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ předkládá žákům dostatek informací a důležitých podkladů v různých podobách (listinné, ústní, elektronické) ➤ vede žáky ke kontrole výsledků, k sebehodnocení
Kompetence k řešení problémů:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ vede žáky ke třídění, rozlišování, seskupování pojmů, pomůcek a k nacházení shodných, podobných, rozdílných znaků ➤ vede žáky k obhajování závěrů, řešení ➤ seznamuje žáky s různými metodami práce
Kompetence komunikativní:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ dává dostatečný prostor k rozvoji ústního i písemného projevu ve škole i mimo ni ➤ vede žáky k prezentaci na veřejnosti
Kompetence sociální a personální:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ umožňuje každému žákovi zažít úspěch ➤ hodnotí každého žáka na základě jeho vlastního pokroku ➤ povzbuzuje žáky při získávání sebedůvěry
Kompetence občanská:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ vede žáky k vzájemné pomoci, uznání a ocenění práce druhých ➤ vede žáky k obhájení svého názoru, polemice
Kompetence pracovní:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zadává úkoly, které vedou ke konkrétní činnosti ➤ vede žáky k udržování pořádku na pracovním místě ➤ učí poznávat obory lidské činnosti a výsledky jejich prací

5.1.5 Hudební výchova

1. období, tj. 1. - 3. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Žák

- ♦ výrazně zpívá lidové i umělé dětské písně v hlasovém rozsahu přiměřeném věku mladšího školního věku
- ♦ uplatňuje správné dýchání a tvoření tónů
- ♦ rozvíjí si hudební sluch a paměť na melodii i slova
- ♦ rozlišuje a udrží určitý rytmus
- ♦ rozvíjí si hudebnost zařazováním poslechu lidových písní i poslechu vážné hudby vhodné pro tento věk a získává zájem o hudbu
- ♦ snaží se o vlastní pěvecké a hudební aktivity

2. období, tj. 4. - 5. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Žák

- ♦ pěstuje dále hudebnost v oblasti hudebního sluchu, zpěvního hlasu, smyslu pro rytmus, hudební paměti i představivosti
- ♦ rozvíjí si melodické i harmonické cítění
- ♦ využívá k instrumentálnímu doprovodu zpěvu rytmické i melodické hudební nástroje
- ♦ aplikuje lidový dvojhlas a jednoduché lidové písně zpívá dvojhlasně, zpívá kánon
- ♦ zná základní hudební teorii
- ♦ rozvíjí si hudebně pohybové dovednosti (lidové tance, pohybové fantazie)
- ♦ rozpoznává základní pěvecké hlasy (bas, tenor, alt, soprán)
- ♦ rozlišuje nejčastěji užívané hudební nástroje podle vzhledu, zvuku i způsobu hry
- ♦ osvojuje si první poznatky z české i evropské hudební kultury
- ♦ rozlišuje operu od operety, balet od pantomimy
- ♦ osvojuje si chování na koncertech, v divadle, při vlastním vystoupení

Charakteristika vyučovacího předmětu:

Obsahové vymezení:

Hlavními složkami hudební výchovy jsou zpěv a poslech hudby. Těžištěm hudebně-výchovné práce je zpěv. Zpívaná píseň nejlépe rozvíjí pěvecké i hudební dovednosti a návyky žáků. Nejčastější formou tohoto období je zpěv jednohlasný. Učitel dbá individuálních zvláštností dětského hlasu, vede žáky k tomu, aby zpívali čistě, lehce a bez křiku. Dále je třeba pamatovat na to, aby rozsah a poloha písní odpovídaly rozsahu a poloze dětského hlasu. V hudební výchově je třeba střídat činnosti tak, aby děti nezpívaly po celou vyučovací hodinu.

Výběr písní má být rozmanitý, má napomáhat hlasovému výcviku. V tomto období jsou pro zpěv nejvhodnější lidové písně, dětmi oblíbené písně umělé, vhodné je využívat i písní místních nebo krajových. Současně s výcvikem

pěveckých dovedností rozvíjí zpěv hudební sluch žáků, jejich smysl pro čistou intonaci a rytmus. Smysl pro rytmus snadno a dobře rozvíjíme častým zařazováním jednoduchých doprovodných nástrojů (ozvučná dřívka, bubínek, tamburína, činely apod.) ke zpěvu žáků. Vnímání hudby se rozvíjí v celé hudebně-výchovné práci, nejvýrazněji při poslechu hudby. Poslechem se učí žáci hudbu citově prožívat a soustředit se. Přitom jsou žáci vedeni k tomu, aby vyjadřovali a srovnávali své dojmy z poslechu hudebních skladeb.

Zpěv by se měl stát pro děti přirozenou potřebou pro vyjádření pohody a radosti, a to i v jiných předmětech než Hv. Proto výuku hudební výchovy vedeme tak, aby se stala pro žáky příjemnou a oblíbenou. K dobrému rozvíjení pěveckých dovedností žáků v tomto období velmi dobře napomáhá každodenní zpěv zařazovaný v průběhu vyučování jako doplněk učiva nebo jako příjemná relaxační chvíle.

Ve zpěvu i poslechu je nezbytné se vracet k probraným písním a skladbám. Jen tak žák může dobře zvládnout melodii a slova písně, zapamatovat si hudební skladbu. Stále zdokonalovanou reprodukcí písní a opakovaným poslechem se prohlubuje vztah žáků k hudebním dílům i intenzita jejich estetického prožitku. Při výuce hudební výchovy je třeba věnovat pozornost hudebně nadaným žákům, dbát o jejich další rozvoj, doporučovat zájmovou činnost. Zpěvem, poslechem, jednoduchým doprovodem písní na dětské hudební nástroje a pohybovým projevem se stávají děti aktivními provozovateli hudby.

Časové vymezení:

ročník	1.	2.	3.	4.	5.
časová dotace	1	1	1	1	1

Organizační vymezení:

Předmět Hudební výchova je vyučován v kmenových učebnách nebo v učebně s klavírem nejčastěji v 45 minutových vyučovacích hodinách.

Do výuky Hudební výchovy patří i návštěvy koncertů, různá tematická vystoupení, apod.

Začlenění průřezových témat

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Kreativita – 1.- 5.ročník.

Multikulturní výchova - tematický okruh:

Kulturní difference - 3. – 5. ročník.

Multikulturalita - 1.- 5.ročník.

V projektových dnech.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí:

	učitel
--	--------

Kompetence k učení:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ klade na žáky přiměřené nároky ➤ dává příležitost k využití žákovských zkušeností při výuce
Kompetence k řešení problémů:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zařazuje tvůrčí činnost, podporuje kreativitu ➤ zadává problémové úkoly
Kompetence komunikativní:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ dává dostatečný prostor k rozvoji tvůrčího projevu ve škole i mimo ni ➤ vede ke kultivovanému projevu, k porozumění hudbě jako jedné z možností mimoslovní komunikace
Kompetence sociální a personální:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ umožňuje každému žákovi zažít úspěch ➤ hodnotí každého žáka na základě jeho vlastního pokroku ➤ povzbuzuje žáky při získávání sebedůvěry ➤ vede žáky k vzájemnému sdělování si pocitů, názorů
Kompetence občanská:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ vede žáky k vzájemné pomoci, uznání a ocenění práce druhých ➤ vede žáky k poznání historického vývoje národní kultury a k hrdosti na ni ➤ podporuje aktivní zapojení do kulturního dění ➤ buduje pozitivní vztah k uměleckým dílům
Kompetence pracovní:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ učí poznávat obory lidské činnosti a výsledky jejich prací

5.1.6 Výtvarná výchova

1. období, tj. 1. - 3. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Žák

- ◆ výtvarně se vyjadřuje

- ◆ tvořivě pracuje, pěstuje estetické cítění a vkus
- ◆ vytváří si základní pracovní návyky pro výtvarnou činnost a citový vztah k výtvarnému umění
- ◆ seznamuje se s výtvarnými nástroji, materiály a technikami
- ◆ pozoruje a vnímá krásu přírody, hovoří o svých pocitech a dojmech
- ◆ osobitě výtvarně vyjadřuje určitý prožitek nebo představy neovlivněné vnuceným výtvarným vzorem
- ◆ výtvarně se projevuje v různých technikách
- ◆ výtvarně experimentuje, objevuje tvary věcí kolem nás, hraje si s linií s využitím různých plastických materiálů
- ◆ výtvarně zobrazuje tvary předmětů na základě her s nimi kreslením, malováním a modelováním si rozvíjí tvarovou, barevnou i prostorovou představivost a jemnou motoriku
- ◆ pozoruje a porovnává jednoduché předměty, hledá jejich jednotlivé kvality – barevnost, pojmenovává vlastnosti, tvary, hledá a odlišuje struktury

2. období, tj. 4. - 5. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Žák

- ◆ vnímá krásu okolního světa jako součást každodenního života
- ◆ rozšiřuje si soubor užívaných technik a seznamuje se s dalšími výtvarnými nástroji a různými materiály
- ◆ vnímá krásu přírody, vyjadřuje své pocity a dojmy a výtvarně je zpracovává
- ◆ uplatňuje vlastní výtvarné vyjádření
- ◆ uplatňuje estetické cítění a vkus
- ◆ rozvíjí si sebepoznání, sebeuvědomění
- ◆ vnímá krásu lidového umění a dostupných uměleckých děl
- ◆ váží si kulturních hodnot a dovedností lidí
- ◆ esteticky ovlivňuje své prostředí
- ◆ konfrontuje osobní postoje s postoji jiných
- ◆ rozvoj tolerance k lidem a duchovním hodnotám
- ◆ učít se prezentovat svůj výtvarný projev a naslouchat sdělení druhých
- ◆ respektuje vzájemné odlišnosti ve výtvarném vyjadřování
- ◆ poznává nejznámější malíře – ilustrátory
- ◆ podílí se na výzdobě třídy, školy

Charakteristika vyučovacího předmětu:

Obsahové vymezení:

Přehled tematických okruhů

- a) **objevování světa přírody v jednotlivých i v širších souvislostech**
- ◆ pozorování přírody (přírodniny, rostliny, zvířata)
  - ◆ chápání přírody ve smyslu prostředí života (krajina jako prostředí pro rostliny, zvířata, lidi);
  - ◆ tvář krajiny v různých souvislostech (barevnost krajiny a její proměny v průběhu roku, využití žákovských zkušeností)
  - ◆ vztah k přírodě (estetické oceňování krásy přírody)

- ◆ příroda a běh času (roční období, počasí)
- b) **poznávání a prožívání světa dítěte**
- ◆ pociťování domova jako životní jistoty (dítě v domácím prostředí, domácí práce, hry)
  - ◆ poznávání školy – nové životní prostředí (třída, škola, spolužáci)
  - ◆ styk se světem mimo školu (ulice, cesta do školy, sport, hry, výlety, hřiště, přátelé)
- c) **svět, který děti pozorují, který pociťují a kterému naslouchají**
- ◆ setkávání s prostými životními zkušenostmi (u lékaře, na poště, na nádraží, v obchodě aj.)
  - ◆ poslouchání a vyprávění (pohádky, písničky, říkadla, zážitky)
  - ◆ významná sváteční setkávání (rodinné oslavy, Vánoce, Velikonoce)
  - ◆ vnímání smyslových vjemů a jejich výtvarný záznam (přepis pocitů z dotýkání, přepis zvuků aj.)
- d) **svět dětské fantazie – výtvarná hra a experiment**
- e) **svět, který dítě obklopuje, ovlivňuje ho** (věda a technika, výstavy, architektura, besedy...)

Časové vymezení:

ročník	1.	2.	3.	4.	5.
časová dotace	1	1	1	2	2

Organizační vymezení:

Předmět Výtvarná výchova je vyučován v ateliéru nejčastěji v 45 minutových vyučovacích hodinách.

Do výuky Výtvarné výchovy patří i návštěvy výstav, muzeí, apod.

Začlenění průřezových témat:

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Kreativita – 1.- 5.ročník.

V projektových dnech.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí:

	učitel
Kompetence k učení:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ klade na žáky přiměřené nároky ➤ dává příležitost k využití žákovských zkušeností při výuce
Kompetence k řešení	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zařazuje tvůrčí činnost, podporuje kreativitu

problémů:	➤ zadává problémové úkoly
Kompetence komunikativní:	➤ dává dostatečný prostor k rozvoji tvůrčího projevu ve škole i mimo ni ➤ vede ke kultivovanému projevu, k porozumění výtvarnému umění jako jedné z možností mimoslovní komunikace
Kompetence sociální a personální:	➤ umožňuje každému žákovi zažít úspěch ➤ hodnotí každého žáka na základě jeho vlastního pokroku ➤ povzbuzuje žáky při získávání sebedůvěry ➤ vede žáky k vzájemnému sdělování si pocitů, názorů
Kompetence občanská:	➤ vede žáky k vzájemné pomoci, uznání a ocenění práce druhých ➤ vede žáky k poznání historického vývoje národní kultury a k hrdosti na ni ➤ podporuje aktivní zapojení do kulturního dění ➤ buduje pozitivní vztah k uměleckým dílům
Kompetence pracovní:	➤ učí poznávat obory lidské činnosti a výsledky jejich prací

5.1.7 Tělesná výchova

1. období, tj. 1. - 3. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Žák

- ◆ rozvíjí si pohybové schopnosti a dovednosti, smysl pro účelný a krásný pohyb
- ◆ získává návyky správného držení těla, cvičí základní cviky k získání těchto návyků
- ◆ vědomě zvládá pohyb, koordinaci pohybů
- ◆ rozšiřuje si pohybový rozsah a obratnost
- ◆ upevňuje si charakterové vlastnosti, rozvíjí sociální vztahy
- ◆ získává pocit nutnosti pravidelného cvičení jako součásti správného životního stylu
- ◆ chápe důležitost organizace a spolupráce hlavně formou her (dodržování pravidel, umět se podřídit kolektivu, spolupracovat, ...)

- ◆ seznamuje se s důležitostí dodržování bezpečnostních zásad (při hrách v tělocvičně, na hřišti, při cvičeních s náčiním nebo na náradí, ...), s ochranou zdraví
- ◆ slyší, vnímá a reaguje na povely učitele
- ◆ posiluje tělesnou kondici a duševní pohodu správně zvolenými aktivitami
- ◆ z hlediska správné organizace a bezpečnosti ovládá základy pořadových cvičení
- ◆ vnímá důležitost průpravných cvičení (rozcviček) jako prostředku pro zlepšení a odstranění nedostatků, které vznikají z jednostranného zatížení páteře či ze špatného způsobu života, nedostatku sportovních aktivit a také jako příprava a zahřátí těla před pohybovou činností
- ◆ cítí, vnímá hudbu a umí ji vyjadřovat pohybem, snaží se o rytmické cítění
- ◆ zvládá průpravná cvičení pro míčové hry, techniky házení, chytání, přihrávání
- ◆ seznamuje se s nácvikem jednoduchých základů miniher

2. období, tj. 4. - 5. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Žák

- ◆ vnímá přípravu organismu - příprava před pohybovou činností, uklidnění po zátěži, protahovací cvičení
- ◆ vnímá význam pohybu pro zdraví - pohybový režim, délka a intenzita pohybu, předcházení vzniku úrazů a nemocí
- ◆ uvědomuje si zdravotně zaměřené činnosti - správné držení těla, správné zvedání zátěže
- ◆ rozvíjí si různé formy rychlosti, vytrvalosti, síly, pohyblivosti, koordinace pohybu
- ◆ uplatňuje hygienická pravidla - hygiena pohybových činností a cvičebního prostředí, vhodné oblečení a obutí pro pohybové aktivity
- ◆ respektuje a uplatňuje bezpečnost při pohybových činnostech - organizace a bezpečnost cvičebního prostoru

Charakteristika vyučovacího předmětu:

Obsahové vymezení:

Veškeré tělesné pohybové aktivity vedou k všestrannému rozvoji žáka, nejen ke zvýšení jeho pohybových schopností a dovedností, ale i k posílení jeho charakterových vlastností (zodpovědnost, spolupráce, vytrvalost, odvaha, schopnost respektovat pokyny, umět se podříditi kolektivu).

Tělesná výchova pěstuje u žáků kladný vztah ke sportu a pohybu vůbec, aby se sport stal součástí jejich zdravého životního stylu. Systémem jednoduchých pohybových a sportovních aktivit vede ke zvyšování tělesné zdatnosti a k správnému držení těla žáků.

Vštěpováním pohybových návyků a vyvoláním radostného pocitu z pohybu u dětí se podílíme na zvyšování jejich psychické odolnosti vůči negativním vlivům svého okolí a na posilování jejich charakterových vlastností. Základní a důležitou metodou, která slouží ke splnění všech těchto cílů a úkolů, je HRA a dodržování herních pravidel.

Osvojením základů herních technik a taktických postupů zvyšujeme u žáků nejen pohybové schopnosti, ale také podporujeme jejich prostorovou orientaci, schopnost správného a rychlého rozhodování i schopnost pohotově reagovat. Neustále věnujeme patřičnou pozornost bezpečnosti při výuce Tv, průběžně opakujeme bezpečnostní pravidla, upozorňujeme na možnosti úrazů, snažíme se vštípit pocit zodpovědnosti za své chování a svoji bezpečnost, pocit sounáležitosti a ohleduplnosti ke svým spolužákům.

Tělesná výchova je předmět, kde je nutný diferencovaný přístup k žákům podle jejich momentální tělesné zdatnosti. Zde musíme citlivě hodnotit každého žáka, vzhledem k jeho individuálním možnostem a předpokladům pro zvládnutí různých pohybových aktivit.

V hodinách Tv se nezaměříme jen na rozvoj a zdokonalování pohybových schopností, ale také vštěpujeme důležité hygienické zásady s tím spojené.

Pohybové činnosti by měly prolínat a doplňovat i další oblasti výchovy. Měly by se objevovat i v dalších předmětech jako např. vhodné rozcvičky, pohybové hry, taneční prvky.

Správně řízená výuka tělesné výchovy vyžaduje, aby učitel:

- ◆ kladl na žáky tělovýchovné požadavky, které jsou přiměřené jejich tělesné a pohybové vyspělosti
- ◆ volil program s ohledem na roční období a materiálně technické vybavení školy
- ◆ dbal bezpečnosti žáků a vedl žáky k nacvičování vhodné a správné dopomoci a záchrany při cvičení
- ◆ účelně zaměstnával co nejvíce žáků vhodnými bezpečnými úkoly ke cvičení ve družstvech

Hlavní organizační formou vyučovacího procesu je **vyučovací hodina** tělesné výchovy. Vyučovací hodiny tělesné výchovy se nespojují do dvouhodin, rovnoměrně se rozkládají do týdenního rozvrhu.

Zařazování kurzu plavání – dle podmínek školy.

Tělovýchovné chvílky

Do vyučovacích hodin ostatních předmětů je vhodné vkládat tělovýchovné chvílky. Zařazují se, když se u žáků začne projevovat únava. Jejich programem jsou koordinační, vyrovnávací i kondiční cviky, které žák zná z výuky Tv v daném ročníku.

Hygienické požadavky pro Výuku Tv

Cvičební prostory – tělocvičny je třeba udržovat v čistotě a jejich vybavení vždy před užitím kontrolovat. Teplota vzduchu v tělocvičně by měla být přiměřená, neměla by být nižší než 16 st C.

Na vyučovací hodiny Tv se žáci převlékají do cvičebních úborů. Z pedagogických důvodů používá cvičební úbor i učitel.

Pro zvýšení odolnosti organismu se doporučuje, aby výuka Tv probíhala často na hřišti nebo v terénu.

Charakteristika některých cvičení zařazovaných pravidelně do hodin Tv

Vyrovnávací cviky

Jsou to průpravná gymnastická cvičení, která jsou zaměřena na uvolnění a protažení jednotlivých svalových skupin. V tomto období posilovací cviky zařazujeme jen jednoduché a krátce. Pozornost věnujeme cvičením

koordinačním, cvičení na zvětšování pohybového rozsahu kloubů, také na podporu návyku správného držení těla.

Cvičení mohou být prováděna v rytmických obměnách s možností hudebního doprovodu. Patří sem cvičení prostná, s náčiním i na nářadí, na místě i za pohybu. Dbáme při tom na přiměřený čas pro zařazování těchto cvičení do vyučovacích hodin.

Kondiční cvičení

Cvičení se zaměřením na rychlost, pohyblivost, obratnost, vytrvalost, to jsou: běh, skoky, házení, cvičení rovnováhy, lezení, šplhání, překonávání překážek, gymnastická cvičení s náčiním i bez náčiní (např. s míči, se švihadly, na lavičkách, žebřinách, apod.).

Rytmická cvičení a tanec

Rytmická cvičení jsou velmi vhodnou součástí vyučování v 1. – 3. r., zařazujeme je nejen do vyučovacích hodin Tv, ale též do hodin hudební výchovy i českého a anglického jazyka. Podporují značnou měrou dobrý psychický vývoj žáků. Cvičení zařazujeme jako rytmizaci jednoduchých a dětem známých pohybů podle hudebního doprovodu. V 1. a 2. ročníku cvičíme i podle říkanek a písní. Tanec pomáhá zvládnout základní pohyby paží, nohou a trupu. Učíme žáky základní taneční kroky. Zaměřujeme se na estetický pohybový projev v přiměřeném tempu a dětem srozumitelném rytmu.

Časové vymezení:

ročník	1.	2.	3.	4.	5.
časová dotace	2	2	2	2	2

Organizační vymezení:

Předmět Tělesná výchova je na hřišti nebo v tělocvičně, v terénu, a to nejčastěji v 45 minutových vyučovacích hodinách.

Do výuky Tělesné výchovy patří i návštěvy sportovních akcí, soutěží, muzeí, apod.

Začlenění průřezových témat:

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Sebepoznání a sebepojetí – 1.- 5.ročník.

Kooperace a kompetice – 2.- 5.ročník.

Seberegulace a sebeorganizace 1.- 5. ročník.

Environmentální výchova - tematický okruh:

Lidské aktivity a problémy životního prostředí – 3.- 5.ročník.

V projektových dnech.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí:

	učitel
Kompetence k učení:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ klade na žáky přiměřené nároky ➤ dává příležitost k využití žakovských zkušeností při výuce
Kompetence k řešení problémů:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zařazuje tvůrčí činnost, podporuje kreativitu ➤ zadává problémové úkoly
Kompetence komunikativní:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ dává dostatečný prostor k rozvoji tvůrčího projevu ve škole i mimo ni ➤ vede ke kultivovanému projevu, k porozumění pohybového vyjádření jako jedné z možností mimoslovní komunikace
Kompetence sociální a personální:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ umožňuje každému žákovi zažít úspěch ➤ hodnotí každého žáka na základě jeho vlastního pokroku ➤ povzbuzuje žáky při získávání sebedůvěry ➤ vede žáky k vzájemnému sdělování si pocitů, názorů
Kompetence občanská:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ vede žáky k vzájemné pomoci, uznání a ocenění práce druhých ➤ vede žáky k poznání historického vývoje národní kultury a k hrdosti na ni ➤ podporuje aktivní zapojení do sportovního dění ➤ buduje pozitivní vztah ke sportu a pohybu
Kompetence pracovní:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ učí poznávat obory lidské činnosti a výsledky jejich prací

5.1.8 Pracovní činnosti

1. období, tj. 1. - 3. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Žák

- ◆ vytváří si při praktických činnostech s různými materiály základní pracovní dovednosti a návyky
- ◆ prostřednictvím pracovní praktické činnosti si rozvíjí své rozumové činnosti
- ◆ rozlišuje materiály, uvažuje o různých možnostech opracovávání materiálů a všímá si jejich vlastností
- ◆ rozlišuje jednoduché pracovní nástroje, pozná, k čemu slouží, bezpečně s nimi zachází a volí pro určitou pracovní činnost pracovní nástroj podle jeho vhodnosti
- ◆ vytváří si pozitivní vztah k práci
- ◆ prostřednictvím praktické činnosti s různým materiálem a nástroji zpřesňuje své představy o věcech a jevech okolního světa
- ◆ při práci uvažuje, co chce dělat a připraví si všechno potřebné, odpovídá za kvalitu své práce
- ◆ získává aktivní vztah k ochraně životního prostředí a utváří si počáteční vědomí o individuálních možnostech každého člověka při řešení ekologických problémů

2. období, tj. 4. - 5. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Žák

- ◆ rozlišuje jednoduché pracovní nástroje, pozná, k čemu slouží a uvědomuje si, jak je třeba s nimi správně a bezpečně zacházet
- ◆ dovede rozlišovat materiály, uvažuje o různých možnostech opracování materiálu, o vlastnostech materiálu, zkouší vybrat vhodný materiál pro daný výrobek
- ◆ uvažuje o pracovních postupech
- ◆ snaží se, aby byl výsledek práce co nejlepší
- ◆ všímá si práce jiných lidí a snaží se poučit z toho, co vidí
- ◆ Uplatňuje bezpečnost a hygienu práce při přípravě

Charakteristika vyučovacího předmětu:

Obsahové vymezení:

Při pracovních činnostech je vhodné práci individualizovat nebo pracovat ve skupinách a přitom dbát důsledně na bezpečnost žáků. Pracovní činnosti v 1. období základního vzdělávání jsou vyučovacím předmětem s úzkými vazbami na ostatní předměty. Výuka komplexním způsobem přispívá k rozvoji žáků. Rozvíjí jejich motorické schopnosti, manuální dovednosti a pracovní návyky. Žáci se učí spolupracovat, organizovat svou práci i práci spolužáků, pracovat v týmu. Žáci se učí základům technologické kázně, bezpečnosti práce, organizaci práce a prostředí.

Při výuce jsou upřesňovány představy žáků o věcech a jevech, o kterých hovoří při vyučování českému jazyku, matematice a prvouce. Učí se poznatky o nich prakticky využívat. Obohacuje se řeč dětí a začínají se vytvářet základy technického myšlení.

V průběhu pracovních činností v 1. – 3. ročníku jsou uváděny jen základní informace o materiálech, pomůckách a nářadí.

Při práci s drobným materiálem učíme žáky stříhat, ohýbat, spojovat, výtvarně ztvárňovat - dávat výrobkům pěkný vzhled. To podporuje dětskou představivost, obrazotvornost a vytváří smysl pro estetické cítění.

Při práci s papírem učíme žáky poznávat vlastnosti a druhy papíru, naučíme je správně držet nůžky, stříhat celou délkou ostří nůžek i částí ostří. Učíme je poznávat, z čeho nůžky jsou a jaké mají vlastnosti a jak se s nimi bezpečně zachází.

Při modelování žáci poznávají vlastnosti modelovací hmoty, vytvářejí z ní jednoduché předměty, zvířata i postavy a to většinou podle jejich vlastních představ. Modelování lze vhodně využívat při skupinové práci na určité téma, často ve spojení s ostatními vyučovacími předměty. Žáci se pak musí mezi sebou dohodnout na společném řešení a práci si mezi sebou rozdělit. Uplatňuje se zde spolupráce a komunikace.

Nezanedbatelný je přínos vyučovacímho předmětu pro uplatňování výchovy žáků ke zdraví a jejich bezpečnosti. Charakter předmětu umožňuje nenásilné zařazování výchovy k ochraně přírody a vytváření základů pro ekologické cítění žáků.

Při pracovních činnostech se žáci učí:

- ♦ organizovat své pracovní prostředí a vlastní činnosti – rozdávat, uspořádat své pracovní místo, sbírat, ukládat, udržovat své náčiní i místo v pořádku
- ♦ pracovní kázní – být pozorný a opatrný, vědět co dělat, aby byla určitá pracovní činnost dostatečně bezpečná pro žáka samotného i pro spolužáky, dodržovat též hygienická pravidla, dbát na správné držení těla při činnostech a správné uchopení pracovního náčiní, při jeho správném výběru
- ♦ uvědomovat si význam vlastní činnosti a práce
- ♦ umět o své činnosti povědět druhým

Dbáme na to, aby byly pracovní činnosti spojovány s rozvojem poznání a řeči.

Vyučovací předmět pracovní činnosti by měl být v průběhu celého 1. vzdělávacího období volně mezipředmětově využíván. Žáci si při něm mohou připravit všechny drobné pomůcky, které potřebují k výuce v rámci dalších vyučovacích předmětů.

V tematických celcích převládá široké spektrum praktických činností, kterými se mohou žáci v průběhu vyučování zabývat. Je zcela na vyučujícím učiteli a jeho pedagogických záměrech, jak tematické celky do výuky zařadí, zda se bude k některým okruhům v průběhu roku vracet, jak na ně bude v následujícím ročníku navazovat.

Při realizaci praktických činností v jednotlivých ročnících je třeba uvažovat o míře integrace praktických činností s obsahem dalších vyučovacích předmětů, např. prvoukou, výtvarnou výchovou, matematikou, českým jazykem.

Pracovní činnosti jsou v 1. období základního vzdělávání základem všech tematických celků. Žák u každé práce dostává poučení o bezpečnosti při zacházení s nářadím a ochraně zdraví při určité pracovní činnosti.

Časové vymezení:

ročník	1.	2.	3.	4.	5.
časová dotace	1	1	1	1	1

Organizační vymezení:

Předmět Pracovní činnosti je organizován v ateliéru, ve volné přírodě, a to nejčastěji v 45 minutových vyučovacích hodinách.

Do výuky Pracovních činností patří i návštěvy různých provozů, dílen, muzeí, apod.

Začlenění průřezových témat:**Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:**

Kooperace a kompetice – 2.- 5. ročník.

Kreativita – 1.- 5. ročník.

Environmentální výchova - tematický okruh:

Lidské aktivity a problémy životního prostředí – 3. - 5. ročník.

V projektových dnech.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí:

	učitel
Kompetence k učení:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ klade na žáky přiměřené nároky ➤ dává příležitost k využití žakovských zkušeností při výuce
Kompetence k řešení problémů:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zařazuje tvůrčí činnost, podporuje kreativitu ➤ zadává problémové úkoly
Kompetence komunikativní:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ dává dostatečný prostor k rozvoji tvůrčího projevu ve škole i mimo ni
Kompetence sociální a personální:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ umožňuje každému žákovi zažít úspěch ➤ hodnotí každého žáka na základě jeho vlastního pokroku ➤ povzbuzuje žáky při získávání sebedůvěry ➤ vede žáky k vzájemnému sdělování si pocitů, názorů
Kompetence občanská:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ vede žáky k vzájemné pomoci, uznání a ocenění práce druhých ➤ vede žáky k poznání historického vývoje národní kultury a k hrdosti na ni

Kompetence pracovní:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ učí poznávat obory lidské činnosti a výsledky jejich prací ➤ buduje pozitivní vztah k práci a jejím výsledkům ➤ podporuje aktivní zapojení do pracovního dění
-----------------------------	---

5.1.9 Informatika

Výchovně vzdělávací cíle

Žák

- ◆ využívá základní funkce počítače
- ◆ uvědomuje si úlohu rychlých informací v dnešním moderním světě
- ◆ správně komunikuje telefonem
- ◆ využívá informační a komunikační technologie
- ◆ soubory informací vytváří, ukládá a opět vyhledává
- ◆ přijímá a odesílá zprávy e-mailem
- ◆ pracuje s textem a obrázkem v textovém editoru
- ◆ získává a předává informace pomocí internetu
- ◆ uvědomuje si rizika práce na internetu a seznamuje se s bezpečným chováním při používání moderních technologií

Charakteristika vyučovacího předmětu:

Obsahové vymezení:

Vyučovací předmět Informatika je vyučován ve 4. a 5. ročníku po jedné vyučovací hodině týdně. Časová dotace byla posílena z disponibilní časové dotace, neboť jsme si vědomi důležitosti získání ICT gramotnosti našimi žáky. Charakter výuky informatiky je činnostní. Výuku orientujeme tak, aby žáci dovednosti a znalosti získávali výhradně na základě individuální nebo maximálně dvoučlenné skupinové práce s počítači, periferiemi a používaným softwarem. Žáci provádějí takové činnosti, které vedou k získání základních znalostí a dovedností z oblasti práce s ICT technologiemi výhradně uživatelského charakteru, ale tak, aby je mohli dále rozvíjet na druhém stupni základního vzdělávání. Cílem naší práce je vybavit žáka takovými kompetencemi, které mu umožní ICT technologie v budoucnosti cílevědomě využívat při učení a později též při organizaci svého života. Dovednosti získané ve vzdělávacím oboru Informační a komunikační technologie umožňují žákům aplikovat výpočetní techniku s bohatou škálou vzdělávacího softwaru a informačních zdrojů ve všech vzdělávacích oblastech celého základního vzdělávání.

Časové vymezení:

ročník	1.	2.	3.	4.	5.
---------------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

časová dotace	0	0	0	1	1
---------------	---	---	---	---	---

Organizační vymezení:

Předmět Informatika je organizován v počítačové učebně, a to nejčastěji v 45 minutových vyučovacích hodinách.

Začlenění průřezových témat:

Mediální výchova – tematický okruh:

Tvorba mediálního sdělení - 4.,5. ročník.

V projektových dnech.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí:

	učitel
Kompetence k učení:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Umožňuje přístup k dostatečnému množství informačních zdrojů ➤ dává příležitost k využití žakovských zkušeností při výuce
Kompetence k řešení problémů:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zařazuje tvůrčí činnost, podporuje kreativitu ➤ zadává problémové úkoly
Kompetence komunikativní:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ dává dostatečný prostor k využití komunikační technologie
Kompetence sociální a personální:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ hodnotí každého žáka na základě jeho vlastního pokroku ➤ povzbuzuje žáky při získávání sebedůvěry
Kompetence občanská:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ vede žáky k zásadám intelektuálního vlastnictví a autorských práv
Kompetence pracovní:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ vede k zodpovědnému přístupu v plnění pracovních úkolů

5. 1. 10 Přírodověda

Výchovně vzdělávací cíle

Žák

- ◆ poznává přírodní zákonitosti při aktivních a tvůrčích činnostech, jednak samostatně, jednak při práci ve skupinách
- ◆ získává jasné a konkrétní představy o přírodninách živých i neživých a přírodních jevech na základě pozorování, což je dobrý předpoklad pro vytváření přesných pojmů

- ◆ konkrétní představy o přírodninách a přírodních jevech si doplňuje nejen četbou textů naučných, ale i uměleckých
- ◆ zjišťuje základní vlastnosti zkoumaných přírodnin, nachází souvislosti mezi jevy a ději v přírodě
- ◆ provádí pokusy, čímž poznává a chápe přírodní děje, které nelze snadno pozorovat v přírodních podmínkách
- ◆ zaznamenává výsledky pozorování a pokusů, diskutuje o nich se spolužáky, vyvozuje závěry a za učitelova vedení je upřesňuje, popřípadě zobecňuje
- ◆ uvědomuje si sebe jako člověka - živou bytost, která má své fyziologické a biologické funkce a potřeby, poznává, co je pro člověka užitečné a naopak škodlivé z hlediska hygieny, výživy aj., chápe zdraví jako stav bio-psycho-sociální rovnováhy, jako důležitou hodnotu v životě člověka
- ◆ poznává a upevňuje si preventivní chování a jednání (např. dopravní výchova), včetně mimořádných událostí
- ◆ uplatňuje základní poučení o bezpečném chování v různých životních situacích i při mimořádných událostech, které ohrožují nejen zdraví jednotlivců, ale i celých skupin obyvatel
- ◆ na základě svých zkušeností a sledování konkrétních situací si postupně uvědomuje odpovědnost každého (i nedospělého) člověka za své zdraví a bezpečnost
- ◆ uvědomuje si situace, při kterých by nevhodným chováním mohl ohrozit zdraví spolužáků nebo zavinit úraz jiných lidí, osvojuje si vzájemnou pomoc
- ◆ osvojuje si a upevňuje zásady slušného chování mezi lidmi, uplatňuje vzájemnou toleranci, snášenlivost a úctu k lidem, se kterými se setkává
- ◆ sleduje střídání ročních období, vede si záznamy ze svých pozorování, umí pozorované změny v přírodě zdůvodnit

Charakteristika vyučovacího předmětu:

Obsahové vymezení:

Výuka přírodovědy ve 2. vzdělávacím období navazuje na učivo prvouky, v mnohém ho prohlubuje a rozšiřuje. Charakter výuky je činnostní, to předpokládá provádění žákovských pokusů, hovor o pozorovaných pokusech i jiných sledovaných přírodních úkazech. Žáci mají možnost v přírodovědném vyučování využívat vědomosti z prvouky i své zkušenosti z vlastních pozorování přírody. Tím, že žákům umožňujeme, aby své vlastní zkušenosti a poznatky spojovali s novým učivem, snadno dosahujeme toho, že se učí se zájmem a mají dobré znalosti z přírodovědy.

Při činnostech se žáci učí spolupracovat, organizovat práci ve skupině i přijímat individuální odpovědnost za splnění určitého úkolu.

Při přírodovědném vyučování se ve velké míře uplatňují mezipředmětové vztahy s výukou českého jazyka, matematiky, výtvarné i hudební výchovy, praktických činností. Těchto možností velmi snadno využíváme při realizaci krátkodobých projektů. Navrhujeme-li v tomto období žákům vhodná témata pro projekty, jsou žáci schopni samostatně úkoly do projektů vymýšlet a zpracovávat. Je to jedna z příležitostí, při které mají žáci možnost dobře uplatnit své individuální schopnosti a nápady. Aby mohli ve vybraných projektech využít jak svoji individualitu, tak různé poznatky z běžného života, nesmí být učitelem příliš omezováni ani usměrňováni. Jen tak se projeví i jejich fantazie.

Při poznávání přírody a jejich zákonitostí dochází žáci k poznání, že Země a život na ní tvoří celek, ve kterém jsou všechny hlavní děje v rovnováze. Je třeba, aby si žáci uvědomili, že tuto rovnováhu může člověk svou činností snadno

narušit, ale obvykle jen velmi obtížně obnovit. Učí se využívat svých poznatků, hodnotit svá pozorování a záznamy, hledat možnosti, jak i oni mohou přispět k zlepšení životního prostředí a k ochraně přírody.

S přírodninami, jejich vlastnostmi, se zákonitostmi přírody se žáci neseznamují jen při vyprávění nebo čtení, ale mají možnost je zkoumat více smysly a mnohé poznatky sami objevovat. Značný význam přitom má, když si žáci vedou o svých pozorováních a pokusech jednoduché záznamy, tj. nákresy, zápisy do tabulek, krátké popisy provedení, zápisy závěru, popřípadě i grafické záznamy. Důležité je, aby pokud možno všechny pokusy byly prováděny žáky buď individuálně, nebo ve dvojicích.

Provádění žákovských pokusů z přírodovědy a příprava pomůcek na tyto pokusy se uskutečňuje ve 4. ročníku a hlavně v 5. ročníku ve spojení s praktickými činnostmi. Týká se to zvláště kapitol Člověk a příroda, Člověk a lidské výtvoř. Tím se výuka stává smysluplnou, pro žáky zajímavou a blízkou životní realitě.

Přírodovědu ve 4. a 5. ročníku vyučujeme ve dvou tematických okruzích:

Rozmanitost přírody, Člověk a jeho zdraví.

Ve 4. ročníku se obě témata prolínají, hlavně ve spojení se zdravou výživou a ochranou životního prostředí.

V 5. ročníku je stěžejní téma „Člověk“ zařazeno do kapitol: Člověk a neživá příroda, Člověk a vesmír, Člověk a živá příroda a samostatné kapitoly Člověk. Práci a lidskými výtvoř se zabývá kapitola s názvem Člověk a lidské výtvoř.

Časové vymezení:

ročník	1.	2.	3.	4.	5.
časová dotace	0	0	0	2	2

Organizační vymezení:

Předmět Přírodověda je organizován v kmenových třídách, počítačové učebně, v přírodě, a to nejčastěji v 45 minutových vyučovacích hodinách.

Do výuky Přírodovědy patří i návštěvy různých provozů, muzeí, apod.

Začlenění průřezových témat:

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Rozvoj schopností poznávání – 4. - 5. ročník.

Sebepoznání a sebepojetí - 4. - 5. ročník.

Seberegulace a sebeorganizace - 4. - 5. ročník.

Mezilidské vztahy - 4. - 5. ročník.

Výchova demokratického občana – tematický okruh:

Občan občanská společnost a stát - 4. - 5. ročník.

Environmentální výchova – tematický okruh:

Ekosystémy - 4. - 5. ročník.

Základní podmínky života - 4. - 5. ročník.

V projektových dnech.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí:

	učitel
Kompetence k učení:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ předkládá žákům dostatek informací a důležitých podkladů v různých podobách (listinné, ústní, elektronické) ➤ vede žáky ke kontrole výsledků, k sebehodnocení
Kompetence k řešení problémů:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ vede žáky ke třídění, rozlišování, seskupování pojmů, pomůcek a k nacházení shodných, podobných, rozdílných znaků ➤ vede žáky k obhajování závěrů, řešení ➤ seznamuje žáky s různými metodami práce
Kompetence komunikativní:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ dává dostatečný prostor k rozvoji ústního i písemného projevu ve škole i mimo ni ➤ vede žáky k prezentaci na veřejnosti
Kompetence sociální a personální:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ umožňuje každému žákovi zažít úspěch ➤ hodnotí každého žáka na základě jeho vlastního pokroku ➤ povzbuzuje žáky při získávání sebedůvěry
Kompetence občanská:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ vede žáky k vzájemné pomoci, uznání a ocenění práce druhých ➤ vede žáky k obhájení svého názoru, polemice ➤ neznečišťuje prostředí, vnímá důležitost ochrany životního prostředí – např. třídění odpadu
Kompetence pracovní:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zadává úkoly, které vedou ke konkrétní činnosti ➤ vede žáky k udržování pořádku na pracovním místě ➤ učí poznávat obory lidské činnosti a výsledky jejich prací

5. 1. 11 Vlastivěda

Výchovně vzdělávací cíle

Žák

- ◆ získává přehled o svém regionu - kraji
- ◆ získává postupně základní zeměpisný přehled o České republice a Evropě
- ◆ čte a vyhledává základní údaje v mapě České republiky a Evropy
- ◆ osvojuje si nové pojmy v souvislosti s orientací na mapě
- ◆ seznamuje se s významnými etapami našich národních dějin
- ◆ zajímá se o minulost a o kulturní bohatství regionu i celé země
- ◆ zařazuje hlavní události časově do staletí
- ◆ poznává, jak se život lidí vyvíjí a mění, jakým změnám podléhají věci kolem nás
- ◆ sleduje změnu staveb a způsobu života v průběhu staletí
- ◆ osvojuje si základní dějepisné pojmy související s uspořádáním společnosti
- ◆ buduje si pěkný vztah k místu bydliště
- ◆ rozvíjí si vědomí sounáležitosti se svou zemí, světadílem
- ◆ upevňuje si základy správného chování mezi lidmi bez ohledu na barvu pleti, respektuje individuální rozdíly
- ◆ utváří si vědomí úcty, pomoci a snášenlivosti k druhým
- ◆ utváří si pracovní návyky při individuálních činnostech i práci ve skupinách
- ◆ propojuje místní historické, zeměpisné a kulturní informace
- ◆ poznává historii místa a kraje z dostupných zdrojů (členové rodiny, muzea, památky, knihovny)
- ◆ k poznávání charakteristiky určitého regionu i událostí využívá informační techniku

Charakteristika vyučovacího předmětu:

Obsahové vymezení:

Vyučovací předmět vlastivěda zahrnuje ve 4. a 5. ročníku učivo zeměpisné a historické.

Žáci v tomto věku se dívají na dějiny očima současnosti. Je třeba proto stále dbát na rozvíjení jejich jasných představ o minulosti. Aby počáteční dějepisné vyučování tento základní úkol plnilo a minulost se zobrazovala v myslích žáků živě, je vhodné historická schémata a popisované děje provázet různým znázorněním minulosti. K tomu velmi pomohou další mezipředmětové vazby spojené s vlastivědnou výukou. Jsou to např. vazby se čtením, výtvarnou výchovou, matematikou, praktickými činnostmi i hudební výchovou. Dějinné události se žákům velmi dobře přiblíží a stanou se pro ně zajímavějšími, pokud mají příležitost své představy individuálně výtvarně i literárně ztvárňovat.

K přiblížení učiva pomáhají ilustrace, plánky, časové osy, stručné vyprávění určitých důležitých událostí z historie našeho národa. K pochopení časových souvislostí napomohou časové přímky rozdělené na stoleté úseky. Délku století je třeba dětem objasnit např. pomocí věku rodičů a prarodičů.

Zeměpisné učivo navazuje na poznatky z prvouky. Od pozorování nejbližšího okolí bydliště a školy žáci přecházejí k zeměpisnému pozorování svého kraje a republiky až po její začlenění do Evropy. Přímé a názorné vyučování se doplňuje čtením zeměpisných článků, žáci se učí pozorovat a číst z plánů a map.

Zařazovány jsou praktická cvičení jako např.: rozlišování zeměpisných značek, práce s kompasem, měřítkem mapy apod.

Výuku vlastivědy vhodně doplňují návštěvy muzeí, výstav, významných historických míst a památek. Také vhodné zeměpisné nebo historické filmy a videoukázky výuku vlastivědy doplní a zpestří.

Rodné město a rodný kraj jsou součástí vlasti. Jejich dějiny tvoří součást dějin celé země. Události, které jsou zachyceny v dějinách místa, kde žáci žijí, jsou jim blízké a srozumitelné. Proto k hlubšímu rozvíjení jasných představ o minulosti využíváme i všech místních historických archeologických památek a také památek stavitelských.

Nezapomínáme ani na využívání zkušeností žáků z výletů po vlasti. Žákům dáváme prostor, aby mohli o svých zážitcích vyprávět a svá vyprávění doplnit fotografiemi, videonahrávkami, ukázkami pohlednic a suvenýrů.

K vlastivědnému učivu patří vycházky. Při nich snadno objasňujeme různé nové zeměpisné pojmy např.: hory se vypínají, kopce se svažují do údolí, pohoří se táhne, přechází do nížiny, nížina se rozkládá, potoky se stékají, řeka se vlévá, řeka protéká, náhon se odděluje od řeky aj.

Hlavní pomůckou při vyučování zeměpisného učiva však zůstává mapa. Využíváme každé příležitosti k tomu, abychom žáky postupně učili s mapou pracovat a orientovat se v ní. Žáci se učí rozlišovat na mapě nížiny, vysočiny, pohoří, vodstvo. Určují světové strany, vyhledávají řeky, města, určují vzájemnou polohu měst i jejich velikost, nadmořskou výšku hor. Popisují, kudy určitá řeka protéká, která města na řece leží, kam se řeka vlévá apod.

Učivo týkající se podnebí propojujeme s výukou přírodovědy. Je přitom třeba provádět měření teploty a zapisovat výsledky. Žáci zapisují rovněž dobu slunečního svitu, druh vodních srážek, sílu větru (vánek, vítr, víchřice), charakter počasí (polojasno, jasno, oblačno, zataženo). Tím se pro ně stane učivo jasným a srozumitelným. Také další vlastivědná témata, např.: Půda a zemědělství, Nerostné bohatství, Ochrana přírody, je nutné stále propojovat s učivem přírodovědy.

Činnostní výuka vlastivědy poskytuje široké možnosti uplatnění samostatné i skupinové práce žáků. Ve spojení vlastivědného učiva s četbou, výtvarnou výchovou, matematikou i pracovními činnostmi žáci vytvářejí např. ilustrované historické příběhy, leporela, modely dobových předmětů a zbraní. Ve zvolených projektech výtvarně a literárně ztvárňují představu o probíraném historickém období.

Vhodné je též nechat žáky vyjadřovat představy pomocí náčrtů, využijí je např. při znázornění charakteristických rysů stavebních slohů nebo při zakreslování jednoduchých plánků určitého území. Jednotlivé kapitoly mohou být zakončeny zajímavým projektem, který jsou žáci schopni samostatně připravit i zpracovat ve skupinách. Tuto jejich samostatnou práci je třeba nechat určitou dobu ve třídě vystavenou. Žákům dáme rovněž prostor k tomu, aby o ní mohli mezi sebou hovořit.

Velký význam tohoto stylu učení vlastivědy mají prožitky žáků. Je třeba se snažit, za pomoci činnostní výuky, vytvořit u žáků dobré představy o minulosti a vztah k ní, ne je zahlcovat letopočty. Do hodnocení je vhodné zařazovat výsledky jejich činností.

Časové vymezení:

ročník	1.	2.	3.	4.	5.
časová dotace	0	0	0	2	2

Organizační vymezení:

Předmět Vlastivěda je organizován v kmenových třídách, počítačové učebně, a to nejčastěji v 45 minutových vyučovacích hodinách.

Do výuky Vlastivědy patří i návštěvy různých muzeí, výstav, divadelních představení, apod.

Začlenění průřezových témat:**Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:**

Rozvoj schopností poznávání – 4. - 5. ročník.

Výchova demokratického občana – tematický okruh:

Občanská společnost a škola - 4. - 5. ročník.

Formy participace občanů v politickém životě - 4. - 5. ročník.

Výchova k myšlení v globálních a evropských souvislostech - tematický okruh:

Evropa a svět nás zajímá – 4. - 5. ročník.

Objevujeme Evropu a svět – 4. - 5. ročník.

Jsme Evropané – 4. - 5. ročník.

Multikulturní výchova - tematický okruh:

Kulturní diference - 4. - 5. ročník.

Lidské vztahy - 4. - 5. ročník.

Multikulturalita - 4. - 5. ročník.

Princip sociálního smíru a solidarity - 4. - 5. ročník.

V projektových dnech.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí:

	učitel
Kompetence k učení:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ předkládá žákům dostatek informací a důležitých podkladů v různých podobách (listinné, ústní, elektronické) ➤ vede žáky ke kontrole výsledků, k sebehodnocení
Kompetence k řešení problémů:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ vede žáky ke třídění, rozlišování, seskupování pojmů, pomůcek a k nacházení shodných, podobných, rozdílných znaků

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ vede žáky k obhajování závěrů, řešení ➤ seznamuje žáky s různými metodami práce
Kompetence komunikativní:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ dává dostatečný prostor k rozvoji ústního i písemného projevu ve škole i mimo ni ➤ vede žáky k prezentaci na veřejnosti
Kompetence sociální a personální:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ umožňuje každému žákovi zažít úspěch ➤ hodnotí každého žáka na základě jeho vlastního pokroku ➤ povzbuzuje žáky při získávání sebedůvěry
Kompetence občanská:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ vede žáky k vzájemné pomoci, uznání a ocenění práce druhých ➤ vede žáky k obhájení svého názoru, polemice ➤ vede žáky k poznání historického vývoje národní kultury a k hrdosti na ni
Kompetence pracovní:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zadává úkoly, které vedou ke konkrétní činnosti ➤ vede žáky k udržování pořádku na pracovním místě ➤ učí poznávat obory lidské činnosti a výsledky jejich prací

5.2 Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

5.2.1 Český jazyk

1. ročník

Předslabikářové období:

- ◆ Rozvíjíme řeč s využitím žákovských zkušeností.
- ◆ Zařazujeme přípravná zrková a sluchová cvičení.
- ◆ Zařazujeme poslech čtených a vyprávěných pohádek.
- ◆ Zařazujeme dramatizaci jednoduchých pohádek, zvláště takových, ve kterých se některý motiv opakuje.
- ◆ Využíváme memorování říkanek a básniček z paměti, využíváme znalosti žáků z předškolního věku.
- ◆ Evokujeme krátká vypravování žáků podle jejich zážitků a pozorování.
- ◆ Vyžadujeme odpovědi na otázky.

- ◆ Napravujeme vadné výslovnosti nápodobou.
- ◆ Provádíme sluchovou analýzu a syntézu slabik ve slova, např. hádanky typu: „Je to hodně stromů a je to l-e-s. Co je to?“
- ◆ Učíme poznávat první souhlásku a samohlásku na začátku nebo na konci slova.
- ◆ Učíme poznávat a číst malá a velká písmena: M, L, S, P, A, O, U, E, I.
- ◆ Paralelně učíme psaní a čtení.
- ◆ Zařazujeme uvolňovací cviky.
- ◆ Učíme základní návyky při psaní.
- ◆ Provádíme přípravu k psaní písmen – psaní jednotlivých prvků písmen a číslic (čáry, oblouky, zátrhy, ovály, kličky, vlnovky).

Slabikářové období:

- ◆ Pokračujeme v rozvíjení vyjadřování žáků.
- ◆ Seznamujeme žáky s lidovými pohádkami, rozpočítadly, říkankami, hádankami, vybrané se učí zpaměti, vyprávějí i dramatizují.
- ◆ Předčítáme příběhy ze života dětí, z přírody, o zvířatech, propojujeme je s výukou prvouky a výtvarné i hudební výchovy.
- ◆ Cvičíme schopnost naslouchat a něco si z příběhu zapamatovat, zapamatované vyjádřit mluveným, výtvarným nebo i pohybovým projevem.
- ◆ Necháme též žáky vyjadřovat své individuální pocity z četby.
- ◆ Pozornost věnujeme srozumitelnosti řeči žáků, nenásilně podporujeme správnou výslovnost.
- ◆ Učíme žáky základní pravidla, která by měli respektovat při rozhovoru.
- ◆ Výuka čtení – požadavek jasného zřetelného čtení s porozuměním uplatňujeme od čtení prvních slov.
- ◆ Učíme čtení otevřených slabik a slov složených z písmen poznaných v předslabikářovém období.
- ◆ Provádíme činnosti s písmeny skládací abecedy.
- ◆ Učíme čtení dvojslovných, nejvýše trojslovných vět z poznaných slov.
- ◆ Učíme postupné poznávání dalších hlásek a písmen.
- ◆ Učíme čtení slabik, slov a krátkých vět.
- ◆ Učíme čtení psacího písma.
- ◆ Zařazujeme čtení krátkých celků, obsahem dětem přiměřených.
- ◆ Čtení s porozuměním v průběhu roku podporujeme tvořením vět s danými slovy, kresbou k některým slovům a větám, odpověďmi na otázky k obsahu jednoduché věty, plněním krátkých a jasných napsaných pokynů.
- ◆ Řadíme ilustrace podle dějové posloupnosti.
- ◆ Provádíme nácvik psaní malých a velkých písmen ve spojení se čtením.
- ◆ Provádíme psaní slabik a krátkých slov s jednoduchými spoji.
- ◆ Učíme opis a přepis písmen, slabik, slov a krátkých vět, náročnost vět je nutné volit podle individuálních možností žáků.
- ◆ Zařazujeme psaní snadných a foneticky jasných slov podle diktátu po předcházející sluchové analýze a syntéze.
- ◆ Z hlediska potřeb čtení a psaní rozlišujeme věty, slova, slabiky, hlásky (písmena).

Očekávané výstupy

Žák

- ◆ zná všechna malá i velká písmena, tiskací i psací tvary písmen, rozlišuje je

- ◆ reprodukuje text přiměřené složitosti
- ◆ přednese zpaměti jednoduchou báseň (slovní přízvuk, intonace)
- ◆ na základě obrázkové předlohy a ve spolupráci se spolužákem popíše, co se na obrázku děje formou krátkého mluveného projevu
- ◆ vyjadřuje vlastními slovy své pocity z textu přečteného učitelem (pohádka, hádanka, říkanka, báseň)
- ◆ zvládá čtení slov různé stavby vázaným slabikováním
- ◆ správně spojuje písmena i slabiky, píše slova, doplní interpunkci
- ◆ rozliší slovo, slabiku, hlásku (písmeno)
- ◆ snaží se číst přiměřeně obtížné věty a krátké texty vázaným slabikováním

Začlenění průřezových témat:

Mediální výchova – tematický okruh:

Práce v realizačním týmu – (skupinová výuka v hodinách i v projektových dnech, výuka pomocí expertních skupin, rozdělení úkolů).

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Komunikace – ve všech složkách předmětu.

1. ročník

Dokončení prvopočátečního čtení:

- ◆ Postupně přecházíme od vázaného slabikování k správnému plynulému čtení slov, jednoduchých vět a krátkých textů.
- ◆ Klademe důraz na porozumění čtenému, odpovědi na otázky.
- ◆ Dbáme na dodržování pomlky po tečce, přirozenou intonaci.
- ◆ Dbáme na správné čtení předložek se slovem.
- ◆ Zařazujeme vyhledávání slov, určitých myšlenek apod. v přečteném textu.

Rozvoj čtenářských schopností:

- ◆ Učíme správné a plynulé čtení krátkých i delších vět, nácvik správného dýchání při čtení.
- ◆ Zařazujeme čtení textů délkou i obsahem přístupným věku žáků.
- ◆ Při opakovaném čtení dbát na intonaci.
- ◆ Objasňujeme významy slov, čtení s porozuměním.
- ◆ Žáci vyhledávají slova vyjadřující určitý vztah nebo myšlenku.
- ◆ Zařazujeme vyprávění obsahu krátkého přečteného textu přiměřené obtížnosti.
- ◆ Zařazujeme vyjadřování obsahu textu obrázky a jejich řazení za sebou (obrázková osnova).
- ◆ Zařazujeme přednes krátkých básní s jasným obsahem, které se žáci učí nazpaměť.
- ◆ Žáci plní úkoly z čítanky, motivujeme žáky, dbáme na práci podle rozhodnutí žáka – individualizace, rozvíjení ústního, písemného i výtvarného vyjadřování žáků.
- ◆ Zařazujeme vyprávění podle obrázků, žáci seřadí obrázky, dokončí příběh.
- ◆ Dbáme na vyprávění o osobním pozorování a příhodách ze života.
- ◆ Spojujeme čtení se psaním a prvoukou, rozvoj komunikačních dovedností.

- ◆ Žáci vytvářejí vlastní zápisy z pozorování přírody, např. listy o květinách doplněné kresbou nebo vystřiženým obrázkem - moje první kniha, zápisy o stromech aj.
- ◆ Žáci čtou z přístupných dětských knih, vyprávějí jejich obsah, vytvářejí ilustrace ke knížce.

Psaní:

- ◆ Zařazujeme procvičování tvarů písmen.
- ◆ Učíme psaní slabik, slov a jednoduchých vět.
- ◆ Klademe důraz na psaní s porozuměním.
- ◆ Zaznamenáváme první krátké písemné vyjadřování žákovských pozorování a zkušeností.
- ◆ Žáci spojují výrazy podle významu, zapisují a provádějí samokontrolu
- ◆ Využívají dovednosti psát při různých jednoduchých zápisech.

Jazyková výchova a základní pravopisné jevy:

- ◆ Žáci vyjadřují své myšlenky, vedou rozhovor s vyučujícím a se spolužáky.
- ◆ Seznamují se s abecedou (práce s ní s oporou o napsanou abecedu).
- ◆ Odpovídají celou větou na otázky, poznávají druhy vět.
- ◆ Tvoří věty s danými slovy a k dané situaci.
- ◆ Učíme pravopis věty (velké začáteční písmeno, interpunkční znaménka na konci věty).
- ◆ Učíme rozlišovat slovo, slabiku, hlásku, písmeno, poznáváme slovní význam.
- ◆ Žáci rozlišují samohlásky, souhlásky, dvojhlásky.
- ◆ Vyslovují a píší krátké a dlouhé samohlásky.
- ◆ Píší a vyslovují slabiky tvrdé.
- ◆ Píší a vyslovují měkké slabiky.
- ◆ Píší souhlásky uprostřed a na konci slov (znělé a neznělé).
- ◆ Píší skupiny dě, tě, ně, bě, pě, vě, mě.
- ◆ Připravujeme je na poznávání podstatných jmen a dějových sloves, zjišťování, která slova v souvislém textu označují osoby, zvířata nebo věci a která slova vyjadřují, co osoby, zvířata a věci dělají.
- ◆ Žáci čtou a píší předložky.
- ◆ Žáci poznávají vlastní jména.

Témata pro rozvoj ústního a písemného vyjadřování žáků vybíráme hlavně z jejich života, z přírody, můžeme volit i témata o práci a hrách. Žáci mohou vyprávět své příběhy podle obrázků, podle společně sestavené osnovy i podle své fantazie.

Rozvoj vyjadřovacích schopností prolíná celou výukou českého jazyka. V 2. ročníku klademe důraz hlavně na ústní vyjadřování žáků. Dáváme jim dostatek prostoru, aby mohli své názory prezentovat před spolužáky, aby mohli navzájem o určitých jevech diskutovat a zdůvodňovat je. Důležitá jsou mluvní cvičení, která se dají do výuky českého jazyka zařazovat často. Žáci při nich projevují, jak rozumí mluvnickým jevům i jak rozumí čtenému textu.

Očekávané výstupy

Žák

- ◆ podle svých individuálních možností a schopností přečte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti a umí příběh převyprávět
- ◆ vlastními slovy popíše, co má dělat se zadaným úkolem, dokončí nedokončený příběh
- ◆ vede rozhovor
- ◆ reprodukuje z paměti jednoduchou báseň
- ◆ seřadí obrázky podle dějové posloupnosti a ve skupině vytvoří krátký mluvený projev
- ◆ podle svých individuálních možností a schopností napíše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky, píše věty
- ◆ napíše jednoduché sdělení (adresa, blahopřání, pozdrav)
- ◆ pracuje s větou jako jednotkou projevu, dodržuje pořádek slov ve větě
- ◆ čte a píše správně předložky
- ◆ pravopisně rozliší tvrdé a měkké slabiky, znělé a neznělé souhlásky a skupiny dě, tě, ně, bě, pě, vě, mě

Začlenění průřezových témat:

Mediální výchova – tematický okruh:

Práce v realizačním týmu – (při skupinové práci i v projektových dnech, výuka pomocí expertních skupin, rozdělení úkolů).

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Komunikace – ve všech složkách předmětu.

1. ročník

Rozvoj čtenářských dovedností:

- ◆ Dbáme na správné, plynulé a uvědomělé čtení krátkých vypravování, ukázek z knih vhodně rozdělených na části; básní, bajek, pohádek přístupných chápání žáků.
- ◆ Dbáme na výrazné čtení (po přípravě s učitelem) krátkých vypravování a básní s využitím intonace podle smyslu čteného textu, čtení s porozuměním.
- ◆ Procvičujeme tiché čtení (bez pohybu rtů) krátkých textů s jednoduchým dějem se samostatným způsobem zpracování otázek a úkolů, jimiž učitel kontroluje, jak žáci pochopili obsah přečteného článku (podle individuálních schopností žáků).
- ◆ Zařazujeme rozlišování prózy a veršů.
- ◆ Seznamujeme s literárním útvarem – bajkou.
- ◆ Objasňujeme významy slov a slovních spojení.
- ◆ Žáci vyhledávají slova, výrazy a vlastní jména v přečteném textu.
- ◆ Sestavují obrázkové osnovy krátkého vypravování nebo přečteného článku a vyprávějí jednoduchý příběh podle nich.
- ◆ Vymýšlejí názvy pro části povídek.
- ◆ Reprodukují vypravování a naučné texty nebo jejich části.
- ◆ Žáci pohádky vypravují i vymýšlejí, odlišují pohádky od ostatních vyprávění.
- ◆ Vyjadřují obsah ilustrací k přečtenému textu.
- ◆ Vyprávějí vlastní zážitky.

- ◆ Pokoušejí se o vyprávění přečtené události ze stanoviska některé z jednajících osob.
- ◆ Dbáme na výrazný přednes krátkých básní nebo krátkých příběhů, které se žáci učí z paměti.
- ◆ Žáci čtou dětské knihy přiměřené věku – zapsaní a pamatování si jména autora, názvu knihy, vyjádření obrázkem nebo několika větami toho, co žáka z knihy zaujalo.
- ◆ Vytvářejí jednoduchý čtenářský deník.
- ◆ Osvojují si dovednosti odpovídat na otázky k obsahu přečtené knihy.
- ◆ Pokračují v zápisech listů o přírodě - moje první kniha (mezipředmětové vztahy), tvořivá práce s obsahově přiměřeným textem.

Psaní:

- ◆ Procvičování psaní tvarů písmen a jejich spojení na předepsaných slovech navzájem spojených nějakým významem. Např.: nářadí, které má tatínek; stromy, o kterých se učíme, apod. (psaní s porozuměním).
- ◆ Dbáme na dodržování správných tvarů písmen, rovnoměrných vzdáleností mezi písmeny ve slovech i mezer mezi slovy na řádku i zachovávání stejného sklonu písma.
- ◆ Pozvolna se snažíme při dodržení úhlednosti písma psaní zrychlovat.
- ◆ Dbáme na dodržování základních hygienických návyků při psaní.

Jazyková výchova:

Opakujeme to, co se žáci v předešlém ročníku naučili:

- ◆ Věta, slovo, slabika, písmeno.
- ◆ Činnosti s abecedou.
- ◆ Pravopis věty (velké písmeno na začátku, interpunkční znaménko na konci).
- ◆ Výslovnost a psaní krátkých a dlouhých samohlásek a slabik.
- ◆ Psaní slov s tvrdými a měkkými slabikami.
- ◆ Psaní skupin dě, tě, ně, bě, pě, vě, mě samostatně, ve slovech i slovních spojeních.
- ◆ Psaní souhlásek uprostřed a na konci slov (znělé a neznělé).

Učební látka, se kterou se žáci 3. ročníku nově seznamují nebo ji rozšiřují:

- ◆ Význam slov.
- ◆ Obojetné slabiky.
- ◆ Pravopis i, í / y, ý po obojetných souhláskách uvnitř slova – vyjmenovaná slova.
- ◆ Procvičování pravopisu základních vyjmenovaných slov a jasně z toho vyplývajících slov příbuzných, užívaných v životě – porozumění významu slov a slovních spojení.
- ◆ Pravopis vlastních jmen – jednoduché typy.
- ◆ Seznámení se slovními druhy a jejich rozlišování v základním tvaru.
- ◆ Užívání správných gramatických tvarů podstatných jmen a sloves v mluveném projevu.
- ◆ Výslovnost a psaní znělých a neznělých souhlásek na konci a uprostřed slov.
- ◆ Poznávání podstatných jmen, jako pojmenování osob, zvířat, věcí, vlastností a dějů (rod a číslo podstatných jmen), pádové otázky.
- ◆ Poznávání sloves (osoba, číslo, čas).

- ◆ Psaní i, í ve slovesech (kreslí, kreslil, prosí, prosil, zlobí, zlobil ...).
- ◆ Rozlišení věty jednoduché a souvětí.
- ◆ Stavba věty jednoduché – základní skladební dvojice.

Pravopis vyjmenovaných slov prolíná výukou 3. ročníku až do konce roku. Důraz je třeba dát na tvořivou práci žáků s vyjmenovanými slovy a jejich aplikaci též v jiných vyučovacích předmětech.

Vhodným způsobem je třeba s výukou vyjmenovaných slov propojovat poznávání slovních druhů a pravopis vlastních jmen. Velký význam má předučování některého učiva už v 1. a 2. ročníku.

Očekávané výstupy

Žák

- ◆ plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti (texty umělecké, populární a naučné)
- ◆ vytváří jednoduchý čtenářský deník
- ◆ interpretuje písemný nebo mluvený pokyn přiměřené složitosti (reprodukce textu, přednes básně nebo úryvku prózy)
- ◆ na základě vlastních zážitků napíše krátký text
- ◆ napíše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení (včetně inzerát, zpráva, oznámení, reklama)
- ◆ seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh
- ◆ čte a přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu přiměřené literární texty
- ◆ rozlišuje vyjadřování v próze a poezii, odlišuje pohádku od ostatních vyprávění
- ◆ rozlišuje pojmy: próza, poezie, rým, sloka, pohádka, hlavní postava
- ◆ přiřazuje slova opačného významu a slova významem souřadná, nadřazená a podřazená, vybírá v textu slova příbuzná
- ◆ určí v textu druhy vět podle postoje mluvčího a k jejich vytvoření volí vhodné jazykové i zvukové prostředky
- ◆ určí slovní druhy v základním tvaru – zájmena pouze (ten ta to, já, ty on, ona, ono, my, vy, oni, ony, ona), přídavná jména kromě přivlastňovacích
- ◆ užívá v mluveném projevu správně gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves, s názornými ukázkami určí mluvnické kategorie sloves (osobu, číslo, čas), určuje mluvnické kategorie podstatných jmen
- ◆ objasní a napíše správně i,í/y,ý po obojetných souhláskách ve vyjmenovaných slovech a ve slovech příbuzných
- ◆ spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojkami a jinými spojovacími výrazy
- ◆ rozlišuje větu jednoduchou a souvětí
- ◆ vyhledá ve větě jednoduché základní skladební dvojici (pouze ve větách, kde základní skladební dvojici tvoří podstatné jméno a sloveso)

Začlenění průřezových témat:

Mediální výchova – tematický okruh:

Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení – výuka kritického čtení ve všech žánrech textu, vytváření vlastních sdělení, volba výrazových prostředků.

Tvorba mediálních sdělení – reklama, inzerát.

Práce v realizačním týmu – v projektových dnech, výuka pomocí expertních skupin, rozdělení úkolů.

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Komunikace – ve všech složkách předmětu.

Očekávané výstupy na konci 1. období

Komunikační a slohová výchova

Žák

- ◆ plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti
- ◆ porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti
- ◆ respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru
- ◆ pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost
- ◆ v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči
- ◆ volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích
- ◆ na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev
- ◆ zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním
- ◆ píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky; kontroluje vlastní písemný projev
- ◆ píše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení
- ◆ seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh

Jazyková výchova

Žák

- ◆ rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova, člení slova na hlásky, odlišuje dlouhé a krátké samohlásky
- ◆ porovnává významy slov, zvláště slova opačného významu a slova významem souřadná, nadřazená a podřazená, vyhledá v textu slova příbuzná
- ◆ porovnává a třídí slova podle zobecněného významu - děj, věc, okolnost, vlastnost
- ◆ rozlišuje slovní druhy v základním tvaru
- ◆ užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves
- ◆ spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojkami a jinými spojovacími výrazy
- ◆ rozlišuje v textu druhy vět podle postoje mluvčího a k jejich vytvoření volí vhodné jazykové i zvukové prostředky
- ◆ odůvodňuje a píše správně: i/y po tvrdých a měkkých souhláskách i po obojetných souhláskách ve vyjmenovaných slovech; dě, tě, ně, ú/ů, bě, pě, vě, mě - mimo morfologický šev; velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování

Literární výchova

Žák

- ◆ čte a přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku

- ◆ vyjadřuje své pocity z přečteného textu
- ◆ rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších, odlišuje pohádku od ostatních vyprávění
- ◆ pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností

4. ročník

Komunikační a slohová výchova

a) Čtení a práce s textem, komunikační dovednosti

- ◆ výcvik ve čtení - správné a plynulé čtení uměleckých a krátkých naučných textů
- ◆ správný přízvuk slovní a větný, výslovnost, přirozená intonace
- ◆ tvorba otázek k přečtenému textu
- ◆ tvořivé činnosti s literárním textem
- ◆ tiché čtení - postupné zařazování krátkých textů k samostatnému tichému čtení
- ◆ tvorba otázek žáků k přečtenému textu, kontrola porozumění obsahu čteného
- ◆ vystižení hlavní myšlenky textu a sestavení krátké osnovy
- ◆ vyprávění obsahu krátkého textu podle připravené osnovy
- ◆ příprava krátkých sdělení, reprodukce obsahu sdělení, procvičování se zřetelem k zapamatování si podstatných informací
- ◆ pozorné a soustředěné naslouchání přiměřeně dlouhému čtenému textu nebo mluvenému projevu, žáci se učí ptát na to, čemu nerozuměli nebo co nepostřehli, odpovídají si navzájem, vytváří se prostor pro vzájemnou komunikaci
- ◆ dodržování pravidel slušnosti při vzájemné komunikaci (učit se naslouchat, neskákat druhému do řeči, zdvořile se oslovovat)

b) Slohová výchova - ústní a písemný projev

- ◆ dbát na naučenou techniku psaní a dodržování hygienických zásad při psaní
- ◆ vypíše požadovanou informaci z textu, vybere nadpis, posoudí pravdivost výroku
- ◆ opis a přepis textů s uvědoměním obsahu psaného (vytvářená portfolia do přírodopisu, vlastivědy, čtení, čtenářský deník, zápisy do kronik aj.)
- ◆ připravené náměty pro praktická slohová cvičení: krátký vzkaz, telegram, jednoduché sdělení, dopis - adresa
- ◆ popis postupu práce, popis domu (pokoje), popis osoby
- ◆ členění textu na odstavce - osnova
- ◆ vyprávění - naše Vánoce
- ◆ vyprávění - dokončení příběhu, individuální zápisy a jejich porovnání navzájem
- ◆ telefonické a písemné vzkazy
- ◆ psaní dopisu podle připravené osnovy
- ◆ vyplňování dotazníku - přihláška čtenáře do knihovny
- ◆ výpisky (ve spojení s vlastivědou, přírodovědou)
- ◆ elektronická komunikace – chat, el. síť, telefon, ...

- ♦ posoudí úplnost x neúplnost sdělení, reprodukuje obsah, pozná manipulativní komunikaci v reklamě

Jazyková výchova

- ♦ nauka o slově - navazuje na poznatky z 1. období, které se prohlubují a rozšiřují
- ♦ rozlišování slov spisovných od nespisovných
- ♦ slova pozitivně citově zbarvená a slova vulgární
- ♦ stavba slova, kořen, předpona a přípona
- ♦ rozlišování předpon od předložek
- ♦ vyjmenovaná slova - procvičování základních vyjmenovaných slov
- ♦ příbuzná slova se slovy vyjmenovanými - je to pro 4. r. nová látka, neboť toto učivo nepatří mezi výstupy z 1. období, zautomatizování tohoto učiva je třeba se věnovat ve 4. r. průběžně
- ♦ slovní druhy - žáci rozlišují slovní druhy v základním tvaru, v určování slovních druhů je třeba pokračovat i nadále
- ♦ podstatná jména - rod, číslo, pád (seznámení ve 3. r. - důraz na užití správných tvarů podstatných jmen v řeči)
- ♦ podstatná jména - skloňování podstatných jmen všech rodů - vzory pro skloňování - nové učivo
- ♦ učivo je zaměřeno na psaní i/ y v koncokách podstatných jmen, naučit a zautomatizovat je třeba pravopis koncovek podstatných jmen rodu středního a ženského, v automatizaci podstatných jmen rodu mužského se pokračuje na začátku 5. ročníku
- ♦ slovesa - žáci spolehlivě poznají sloveso jako slovní druh, další učivo se ve 4. r. probírá jen na úrovni seznámení žáků s novými pojmy a hledání jejich reprezentace v připravených textech: tvar určitý a neurčitý, jednoduché a složené tvary sloves, zvrtná slovesa, časování sloves
- ♦ stavba věty - věta jednoduchá a souvětí - s učivem se žáci setkali již v 1. období, prakticky skládali z vět jednoduchých, pomocí spojek, souvětí, ve 4. ročníku se učí rozlišovat souvětí od jednoduchých vět a určovat jejich počet v souvětí, větné vzorce
- ♦ základní skladební dvojice - holý podmět a holý přísudek, je to nové učivo, které je třeba ve 4. r. dobře zvládnout, protože je základem k dalšímu důležitému učivu - shoda přísudku s podmětem - první seznámení, pravopis i/y v koncokách přičestí minulého se bude učit a procvičovat v 5. ročníku
- ♦ nevyjádřený podmět
- ♦ seznámení se s přímou a nepřímou řečí v textech, vyhledávání a rozlišování

Literární výchova

- ♦ odlišení veršů a prózy, rozlišování uměleckého a naučného textu žáky
- ♦ recitace básní, přednes krátkého textu
- ♦ povídání o knihách a spisovatelích
- ♦ ilustrace, které nás zaujaly a proč
- ♦ oblíbení hrdinové dětských seriálů
- ♦ knihy, které mohou doporučit k přečtení a proč
- ♦ vyprávění o divadelním představení nebo filmu
- ♦ vyhledávání informací v dětských časopisech a encyklopediích
- ♦ seznamování se s literárními pojmy: pověst, povídka, autor, hlavní postavy, film, televizní inscenace, próza, poezie, báseň, bajka

Ve 4. ročníku začínáme do výuky čtení pravidelně zařazovat krátké úseky k tichému čtení. Ty je třeba následně kontrolovat např. otázkami, úkoly, reprodukcí. Uvědomujeme si, že někteří žáci ve 4. ročníku teprve dokončují svůj čtenářský vývoj. Proto musí být ve vyučovacích hodinách čtení stále dostatek příležitostí k vlastnímu čtení, a to i ke čtení hlasitému.

Čtení z čítanky je vhodné doplnit i četbou mimočítankové četby.

V jazykové výchově je třeba ve 4. ročníku dbát na procvičování slov odvozených od slov vyjmenovaných.

K uvědomění si pravopisu vyjmenovaných slov napomáhá vyhledávání a vypisování z Pravidel nebo vyhledávání vhodných článků a slov (např. z čítanky), ve kterých se v základu slova vyskytuje y/ý a také i/í po obojetných souhláskách, a jejich třídění do dvou skupin. Dbáme na smysluplné, krátké, časté, písemné procvičování vyjmenovaných slov.

Vyučování v tomto období klade větší nároky na myšlení žáků. Učivo mluvnické a pravopisné se jednak rozšiřuje a doplňuje, jednak se začíná s probíráním nových mluvnických jevů.

Skloňování podstatných jmen je užitečné procvičovat ve větách. Žáky vedeme k tomu, aby tvořili věty o přírodě, třídě, o své činnosti, o vycházce aj. Cvičíme nejen tvoření správných tvarů podstatných jmen, ale rozvíjíme i vyjadřování a myšlení. Pozornost věnujeme procvičování pravopisu i/y v koncovkách podstatných jmen.

Očekávané výstupy

Žák

- ◆ porovnává významy slov, zvláště slova stejného nebo podobného významu a slova vícevýznamová
- ◆ tvoří nová slova s využitím předpon, přípon, koncovek
- ◆ určuje slovní druhy a u plnovýznamových slovních druhů používá gramaticky správné tvary
- ◆ určí mluvnické kategorie sloves a podstatných jmen; určí vzory podstatných jmen
- ◆ píše správně a odůvodní psaní i,í/y,ý v kořeni slova po obojetných souhláskách, vyhledává slova příbuzná, rozpoznává slova vyjmenovaná
- ◆ odlišuje větu jednoduchou a souvětí
- ◆ najde ve větě jednoduché holý podmět a holý přísudek; píše správně a odůvodní psaní i/y v příčestí minulém (holý podmět)
- ◆ čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas
- ◆ reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta
- ◆ rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary
- ◆ napíše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry
- ◆ zpracovává referáty v rámci mezipředmětových vztahů – např. zajímavosti v přírodovědě, vlastivědě
- ◆ prezentuje vyprávění o knize, vlastním zážitku
- ◆ přednáší krátká, připravená mluvní cvičení

Začlenění průřezových témat:

Mediální výchova – tematický okruh:

Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení – výběr vyjadřovacích prostředků, kritické čtení i v naučných textech.

Stavba mediálních sdělení – referáty, prezentace, přednáška, mluvní cvičení.

Tvorba mediálních sdělení – referáty, prezentace, přednáška, inzerát, reklama, logo, mluvní cvičení.

Práce v realizačním týmu – v projektových dnech, výuka pomocí expertních skupin, rozdělení úkolů.

Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality - nenechat se ovlivnit a mít svůj názor již dříve.

Vnímání autora mediálních sdělení – kritické i věcné posouzení.

Fungování a vliv medií ve společnosti – prostředek k získávání informací s nutností informace posuzovat a vyhodnocovat.

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Komunikace – ve všech složkách předmětu.

5. ročník

Komunikační a slohová výchova

a) Čtení a práce s textem, komunikační dovednosti

- ◆ pokračování výcviku ve čtení
- ◆ hbité, uvědomělé a výrazné čtení uměleckých a naučných textů
- ◆ tiché čtení se stručným sdělením nebo výtvarným vyjádřením obsahu
- ◆ tvorba otázek k přečtenému textu, odpovědi - žáci mezi sebou
- ◆ hlavní myšlenka literární ukázky nebo postavy, klíčová slova
- ◆ rozlišování podstatného od méně podstatného v textu
- ◆ postavy a jejich postoje - hodnocení
- ◆ sledování ilustrací přečtených ukázek z čítanky i knih
- ◆ příprava různých sdělení pro spolužáky z jiných tříd - zpráva, oznámení
- ◆ pozorné, soustředěné a aktivní naslouchání
- ◆ vyhledávání informací ve slovnících a různých publikacích
- ◆ příběhy ze života dětí - vypravování, přirovnání
- ◆ dodržování pravidel slušnosti při vzájemné komunikaci
- ◆ čtení naučných textů - mezipředmětové vztahy (referát – vlastní příprava a jeho prezentace)
- ◆ verš, rým, rytmus
- ◆ kompozice povídky
- ◆ posuzování klamavé reklamy na základě předem utvořeného vlastního názoru

b) Slohová výchova - ústní a písemný projev

- ◆ sledování dodržování hygienických návyků při psaní
- ◆ věnování pozornosti písmu - čitelnost a přehlednost písemného projevu
- ◆ opis a přepis textů - portfolia, čtenářský deník
- ◆ mimojazykové projevy při vyprávění - mimika, gesta
- ◆ skupinové i samostatné sestavování osnovy pro vyprávění a vytváření krátkého mluveného nebo písemného projevu podle této osnovy
- ◆ vícevýznamová slova

- ◆ spisovná a nespisovná čeština, spisovná výslovnost

Připravené náměty pro praktická slohová cvičení

- ◆ vypravování, reprodukce textu (osnova, reprodukce), vypravování podle obrázků
- ◆ popis různých předmětů z žákova okolí
- ◆ popis známé osoby nebo pohádkové postavy a prostředí, ve kterém žije
- ◆ popis určitého, žákům známého pracovního postupu nebo děje
- ◆ dopis (osobní, úřední), adresa
- ◆ tiskopisy (poštovní poukázka, podací lístek, dotazník, inzerát (stručně vyjadřování), e-mail, SMS zpráva, chat
- ◆ telefonický rozhovor, vzkaz na záznamníku na zvolené i dané téma

Jazyková výchova

- ◆ opakování a prohlubování učiva ze 4. ročníku
- ◆ slovo a jeho stavba (kořen, část předponová a příponová, koncovka), slova příbuzná, slovtvorný základ
- ◆ souhláskové skupiny na styku předpony nebo přípony a kořene, zdvojené souhlásky
- ◆ předpony s-, z-, vz-, předložky s, z
- ◆ skupiny bě/bje, vě/vje
- ◆ dělení slov
- ◆ pravopis i, í/y, ý po obojetných souhláskách - automatizace učiva
- ◆ slovní druhy - rozlišování
- ◆ podstatná jména - opakování a automatizace skloňování podstatných jmen s důrazem na procvičování pravopisu koncovek podstatných jmen rodu mužského
- ◆ přídavná jména - koncovky přídavných jmen tvrdých a měkkých, poznávání přídavných jmen přivlastňovacích
- ◆ slovesa - čas přítomný, minulý a budoucí, způsob oznamovací, rozkazovací, podmiňovací
- ◆ shoda přísudku s podmětem (opakování základních větných členů)
- ◆ užití rozkazovacího a podmiňovacího způsobu ve větách
- ◆ zájmena - určování, seznámení žáků se skloňováním osobních zájmen, procvičování jejich správného užívání v mluveném projevu, rozlišování zájmen podle druhů
- ◆ číslovky určité a neurčité, vyhledávání číslovek v textu, rozlišování čtení číslovek základních a řadových (3 děti, 3. dítě), rozlišování číslovek podle druhů
- ◆ skladba - podmět vyjádřený a nevyjádřený, rozvitý a několikanásobný
- ◆ vzorce souvětí
- ◆ spojování jednoduchých vět spojkami do souvětí
- ◆ neohebné slovní druhy - určování

Literární výchova

- ◆ žáci rozlišují prózu a poezii, text umělecký a naučný, pojmy - spisovatel, básník
- ◆ používá literární pojmy - pohádka, pověst, bajka, próza, poezie
- ◆ postupné seznamování žáků s dalšími literárními pojmy - pohádka, bajka, povídka

- ◆ při čtení článků z čítanky - žáci poznávají jméno spisovatele, název knihy, ze které je ukázka, ilustrátora, rozhovor o dalších knihách určitého spisovatele, pokud jeho knihy žáci znají nebo je mají doma
- ◆ příležitostné výstavy knih zvolených spisovatelů, tematické výstavy knih např. příroda, historie
- ◆ výrazný přednes vybraných básní i úryvků prózy z paměti, pojmy - verš, rým
- ◆ stručná reprodukce přečteného textu, vyprávění na dané nebo zvolené téma
- ◆ příběhy z divadelních her a vhodných televizních inscenací, pojmy - herec, režisér
- ◆ pokusy žáků o vytvoření vlastního literárního textu (báseň, povídka, bajka)
- ◆ stručně o některých spisovatelích (podle čítanky)

Rozšiřující učivo

- ◆ pravopis mě/mně - skloňování osobních zájmen
- ◆ shoda přísudku s několikanásobným podmětem
- ◆ podrobnější učivo o zájmenech a číslovkách jen ve formě seznámení

V 5. ročníku dáváme prostor k individuálnímu procvičování čtení podle úrovně jednotlivých žáků. U dobrých čtenářů výuku čtení směřujeme k tomu, aby této dovednosti začali postupně využívat ke čtení naučných textů s porozuměním a připravovali se tím na samostatné učení.

Mimočítankovou četbu si určuje učitel podle úrovně třídy a zájmu žáků, se zřetelem k textům v čítance pro 5. ročník i v čítankách pro ročníky předcházející. Vzhledem k tomu, že 5. ročníkem končí 2. období základního vzdělávání žáků, je třeba mít na zřeteli, že žáci v tomto věku potřebují umět jak dobře číst, tak mít zautomatizované některé pravopisné jevy. Bezesporu sem patří nejen mluvnické učivo prvního období, ale také pravopis vyjmenovaných slov, pravopis i, í/y, ý v koncovkách podstatných jmen a shody přísudku s holým podmětem.

Slovní druhy se učí žáci určovat od 2. ročníku. Není smyslem tohoto učiva předkládat žákům obtížné úkoly.

Očekávané výstupy

Žák

- ◆ rozlišuje ve slově kořen, část předponovou, příponovou a koncovku
- ◆ určuje slovní druhy plnovýznamových slov a interpretuje je v gramaticky správných tvarech ve svém projevu mluveném i psaném
- ◆ určuje mluvnické kategorie sloves a podstatných jmen, včetně všech vzorů podstatných jmen
- ◆ rozlišuje přídavná jména tvrdá, měkká a přivlastňovací
- ◆ užívá vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby projevu je obměňuje
- ◆ cíleně využívá slova stejného nebo podobného významu a opačného a slova vícevýznamová ve svém psaném projevu
- ◆ vyhledává základní skladební dvojici
- ◆ odlišuje větu jednoduchou a souvětí, vhodně spojí věty jednoduché v souvětí
- ◆ zvládá základní příklady syntaktického pravopisu
- ◆ aplikuje správně i/y ve slovech po obojetných souhláskách

- ◆ čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas
- ◆ rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává
- ◆ posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení
- ◆ vede správně dialog, telefonický rozhovor, zanechá vzkaz na záznamníku
- ◆ přednese z paměti či s dopomocí krátký referát (nebo představí knihu – připravené mluvní cvičení před publikem)
- ◆ rozpozná manipulativní komunikaci v reklamě
- ◆ píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry
- ◆ sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržением časové posloupnosti
- ◆ vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je
- ◆ volně reprodukuje text podle svých možností, tvoří vlastní literární text na dané téma (doplnění textu ilustrací)
- ◆ rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů
- ◆ při jednoduchém rozboru literárních textů používá elementární literární pojmy (lidová slovesnost, bajka, povídka, spisovatel, básník, herec, režisér, přirovnání)

Začlenění průřezových témat:

Mediální výchova – tematický okruh:

Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení – s využitím elementárních literárních pojmů, s rozlišením typů uměleckých a naučných textů.

Stavba mediálních sdělení – využívá teoretické znalosti po stránce obsahové i formální pro psaní různých komunikačních žánrů.

Tvorba mediálních sdělení – pracuje s osnovou, rozlišuje podstatné a nepodstatné, umí přednést předem připravené mluvní cvičení.

Práce v realizačním týmu – v projektových dnech, výuka pomocí expertních skupin, rozdělení úkolů.

Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality - nenechá se ovlivnit a má svůj názor již dříve, pozná manipulativní záměr sdělení.

Vnímání autora mediálních sdělení – důvěryhodný x nedůvěryhodný zdroj.

Fungování a vliv medií ve společnosti – získávání informací, které je však třeba kriticky vyhodnotit.

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Komunikace - ve všech složkách předmětu.

Očekávané výstupy na konci 2. období

Komunikační a slohová výchova

Žák

- ◆ čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas
- ◆ rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk

- ◆ podstatné informace zaznamenává
- ◆ posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení
- ◆ reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta
- ◆ vede správně dialog, telefonický rozhovor, zanechá vzkaz na záznamníku, přednese referát, krátké mluvní cvičení, prezentaci
- ◆ rozpoznává manipulativní komunikaci v reklamě
- ◆ volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru
- ◆ rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně jí užívá podle komunikační situace
- ◆ píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry
- ◆ sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržáním časové posloupnosti

Jazyková výchova

Žák

- ◆ porovnává významy slov, zvláště slova stejného nebo podobného významu a slova vícevýznamová
- ◆ rozlišuje ve slově kořen, část příponovou, předponovou a koncovku
- ◆ určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu
- ◆ rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary
- ◆ vyhledává základní skladební dvojici a v neúplné skladební dvojici označuje základ věty
- ◆ odlišuje větu jednoduchou a souvětí, vhodně změní větu jednoduchou v souvětí
- ◆ užívá vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby projevu je obměňuje
- ◆ píše správně i/y ve slovech po obojetných souhláskách
- ◆ zvládá základní příklady syntaktického pravopisu

Literární výchova

Žák

- ◆ vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je
- ◆ volně reprodukuje text podle svých schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma
- ◆ rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů
- ◆ při jednoduchém rozboru literárních textů používá elementární literární pojmy

5.2.2 Anglický jazyk

1. ročník

Slovní zásoba na témata

- ◆ rodina
- ◆ škola, třída, školní pomůcky
- ◆ hračky, barvy
- ◆ oblečení
- ◆ narozeniny
- ◆ koupání, části těla
- ◆ zvířata
- ◆ dětské hry a aktivity ve volném čase
- ◆ Vánoce, Velikonoce

Komunikační situace

- ◆ Pozdravy, oslovení, představování
- ◆ Kdo je to, co je to, kde je to (předložky on, in)
- ◆ Spočítat a popsat hračky
- ◆ Pojmenovat a popsat vánoční dárky
- ◆ Popsat oblečení
- ◆ Kolik mi je/je ti let
- ◆ Říci co umím, co neumím
- ◆ přání k narozeninám a k Vánocům
- ◆ pokyny při výuce a při hře

Jazykové struktury a gramatika

- ◆ osobní jména
- ◆ jednoduchá otázka a odpověď s použitím slovesa „být“
- ◆ přivlastňovací zájmena můj, tvůj
- ◆ rozkazovací způsob
- ◆ jednoduché užití pokynů při hře a při výuce

Reálie

- ◆ Vánoce ve VB, Velikonoce

Rozvoj schopnosti poznávání (hlavolamy, hádanky, vybarvování obrázků, vystřihování a správné zařazování obrázků, tvorba obrázkového slovníčku).

Komunikace (řeč předmětů - tvorba přání k narozeninám a k Vánocům).

Kulturní diference (povídání si o jedinečnosti každého člověka a o jeho individuálních zvláštностech).

Lidské vztahy (povídání si o právu všech lidí žít společně a vzájemně se tolerovat).

Očekávané výstupy na konci 1. ročníku (důraz na řečové dovednosti)

Žák

- ◆ rozumí základním pokynům a výrazům používaných při běžných činnostech
- ◆ stručně pozdraví a velmi jednoduchým způsobem se představí
- ◆ zeptá se na jméno a věk spolužáka, sdělí, kolik mu je let
- ◆ pojmenuje běžná zvířata
- ◆ pojmenuje běžné předměty ve třídě
- ◆ pojmenuje členy rodiny
- ◆ počítá do deseti
- ◆ rozliší základní barvy

Začlenění průřezových témat:

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Komunikace - ve všech složkách předmětu.

2. ročník

Učivo

Slovní zásoba na témata

- ◆ zvířata
- ◆ školní pomůcky a činnosti, barvy
- ◆ jídlo a pití
- ◆ obličej, části těla
- ◆ dům, místnosti
- ◆ oblečení
- ◆ dětské hry a činnosti
- ◆ Vánoce a Velikonoce

Komunikační situace

- ◆ poděkování, představení
- ◆ mám rád, nemám rád, umím, neumím, vidíš i v otázkách
- ◆ zdvořilostní fráze
- ◆ popsat stručně co je místnosti, v bytě, co má kdo na sobě, co právě dělám
- ◆ slovosled anglické věty
- ◆ fráze spojené s Vánoce a Velikonocemi
- ◆ pokyny při výuce, běžných činnostech a při hrách

Jazykové struktury a gramatika

- ◆ užití „to“ a „toto“ při označování věcí
- ◆ jednoduché otázky a odpovědi s použitím sloves být, moct, umět, mít
- ◆ mám rád, nemám rád
- ◆ rozkazovací způsob
- ◆ jednoduché užití přítomného času průběhového při popisu činnosti
- ◆ předložky „v“ a „na“ ve slovním spojení
- ◆ předložky „pro“ a „od“ v přáních

Reálie

Vánoce a Velikonoce ve VB

Rozvoj schopnosti poznávání (hlavolamy, hádanky, vybarvování obrázků, vystřihování a správné zařazování obrázků, tvorba obrázkového slovníčku).

Kulturní diference (povídání si o způsobech slavení svátků Vánoc a Velikonoc v různých zemích).

Tvorba mediálního sdělení (tvorba slovních bublin do kreslených příběhů).

Očekávané výstupy na konci 2. ročníku (důraz na řečové dovednosti)

Žák

- ◆ rozumí jednoduchým pokynům a otázkám běžných při výuce
- ◆ zeptá se, co některá zvířata umí a na stejnou otázku odpoví
- ◆ pojmenuje a velmi jednoduše popíše běžné předměty kolem sebe

- ◆ sdělí, co rád jí a pije, zeptá se na totéž
- ◆ popíše v základních rysech svůj vzhled
- ◆ zeptá se na umístění běžných předmětů a na stejnou otázku odpoví
- ◆ užívá názvy základních barev při jednoduchém popisu osob či věcí
- ◆ sdělí jednoduchou větou, co má právě na sobě a zeptá se na totéž
- ◆ počítá do dvaceti

Začlenění průřezových témat:

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Komunikace - ve všech složkách předmětu.

3. ročník

Učivo

Komunikační situace

- ◆ pozdravy, zeptat se na jméno, hláskování, dotaz na tel. číslo
- ◆ stručně se představit, zeptat se na totéž
- ◆ zeptat se na věk, popsat lidi
- ◆ mluvit o Vánocích v ČR, VB
- ◆ popsat dům, byt, odkud kdo je
- ◆ oblíbená hračka, popis
- ◆ popis člověka
- ◆ popis zvířete

Témata slovní zásoby

- ◆ čísla 20 až 100
- ◆ abeceda
- ◆ barvy
- ◆ dům, místnosti
- ◆ země, město, vesnice
- ◆ hračky, nábytek
- ◆ osobní údaje, popis člověka
- ◆ domácí mazlíčci, popis
- ◆ prázdniny
- ◆ nálady a pocity
- ◆ rodina

Gramatika

- ◆ anglická abeceda
- ◆ tázací zájmena
- ◆ sloveso „být“ v kladné větě a v otázce
- ◆ kladná a negativní odpověď
- ◆ její, jeho
- ◆ předložky in, at, from
- ◆ člen a, an

- ◆ přídavná jména
- ◆ sloveso „mít“ v otázce a odpovědi
- ◆ množné číslo podstatných jmen
- ◆ přivlastňovací pád
- ◆ sloveso „mít rád“ v kladné větě a otázce
- ◆ vazba „there is/there are“
- ◆ otázka na množství

Reálie

- ◆ dny a měsíce
- ◆ základní místní informace
- ◆ svátky Halloween, Vánoce, Velikonoce ve Velké Británii a srovnání s našimi zvyky
- ◆ česká a britská škola

Seznámení s principem sebehodnocení pro požadavky Společného evropského referenčního rámce, seznámení s obsahem jeho programu výuky pro 3. třídu.

Rozvoj schopnosti poznávání; činnosti: cvičení pozornosti a soustředění v hrách opakovacích lekcích.

Tvorba mediálního sdělení; činnosti: Podání faktických informací.

Poznávání a seznamování se s jinými kulturami – anglická jména a jejich české ekvivalenty, hry v anglicky mluvících zemích, zvyky svátků Halloween, Vánoce a Velikonoce ve Velké Británii, tvorba pozdravů k Vánocům a Velikonocům.

Očekávané výstupy

Žák

- ◆ aplikuje počítání do 100
- ◆ určí celé hodiny, udá svůj věk
- ◆ používá zájmena – my, your, she, he, his, her
- ◆ dokáže používat základní barvy
- ◆ jednoduchým způsobem popíše daný předmět
- ◆ určí polohu předmětu
- ◆ napíše jednoduchý text
- ◆ vyjmenuje členy rodiny, domácí mazlíčky, nábytek
- ◆ popíše lidské tělo
- ◆ popíše své oblečení
- ◆ pojmenuje běžné potraviny
- ◆ dokáže vyjmenovat základní druhy ovoce a zeleniny
- ◆ dokáže pojmenovat a popsat zvířata, domácí mazlíčky, osoby
- ◆ popíše svůj byt / jednotlivé místnosti
- ◆ používá abecední slovník učebnice
- ◆ pozná některá anglická jména a jejich české ekvivalenty, zvyky svátků Halloween, Vánoce, Velikonoce ve VB, napíše přání

Začlenění průřezových témat:

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Komunikace - ve všech složkách předmětu.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech – tematický okruh:

Evropa a svět nás zajímají – tradiční svátky a jejich oslavy, anglická jména a jejich české ekvivalenty.

Očekávané výstupy - 1. období

řečové dovednosti

Žák

- ◆ zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal
- ◆ rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, adekvátně na ně reaguje verbálně i neverbálně,
- ◆ přiřadí grafickou a mluvenou podobu téhož slova či slovního spojení
- ◆ pochopí obsah a smysl jednoduché, pomalé a pečlivě vyslovované konverzace dvou osob, s dostatkem času pro porozumění,
- ◆ používá abecední slovník učebnice
- ◆ píše slova a krátké věty na základě textové a vizuální předlohy
- ◆ popíše osobu, zvíře, domácího mazlíčka, byt nebo dům
- ◆ rozumí obsahu jednoduchého krátkého mluveného textu, který je pronášen pečlivě s vizuální oporou

4. ročník

Opakování základních dovedností z 3. ročníku:

- ◆ princip kombinace – barvy, člen, podstatná jména a jejich množné číslo,
- ◆ číslovky 20 – 100 a rozlišení jednotného a množného čísla pomocí číslovek
- ◆ tvar slovesa ve vazbě There is ... There are ...

Z hlediska mluvnického musíme vyučovat:

- ◆ Nácvik mluvení a psaní se zkrácenými a spisovnými tvary slovesa být v idiomech typu: What's your name?
- ◆ Soustavný nácvik nahrazování podmětu zájmeny: he, she, it, they.
- ◆ Spojení těchto zájmen podmětů se zájmeny his, her, its, their v idiomech typu: I have a brother, his name is Bill.
- ◆ Procvičení zájmen 1. a 2. osoby: I – my, we – our, you – your.
- ◆ Další pojmy pro určení času: čtvrt, půl, tři čtvrtě. Určování času.
- ◆ Podměty a tvary slovesa v přítomném čase prostém: koncovka –s.
- ◆ Otázka, zápor.
- ◆ Číslovky 0 – 100 a jejich použití pro vyjádření stáří, adresy, telefonního čísla.
- ◆ Otázka u slovesa být, zápor.
- ◆ Otázka, zápor slovesa mít.
- ◆ Přivlastňování: This is Ann's desk.
- ◆ Otázka Do you ...? Does Michael ...? Does he ... ?

- ◆ Zápor I don't .... Michael doesn't ... He doesn't ...
- ◆ Podstatná jména látková, nepočítatelná, pro jídlo a nápoje: cheese, ice cream, tea ve spojení some.
- ◆ Přítomný čas průběhový, otázka, zápor, krátká odpověď.
- ◆ Much x many.
- ◆ Can, otázka, zápor.
- ◆ Předložky místa.
- ◆ Otázky na čas.
- ◆ Fonetické znaky.
- ◆ Pravopis slov.

Z hlediska slovní zásoby je potřeba zajímavými činnostmi uvést děti do anglických názvů:

- ◆ Členů rodiny.
- ◆ Lidí kolem nás.
- ◆ Zvířátek – mazlíčků.
- ◆ Prostředí, ve kterém jsme.
- ◆ Nejběžnějších věcí kolem nás.
- ◆ Nejběžnějších přídavných jmen.
- ◆ Nejběžnějšího jídla a pití – Velká Británie, ČR.
- ◆ Základních časových pojmů.
- ◆ Jednoduché pokyny: put, go, come, open, close, ..., a s nimi spjaté předložky.
- ◆ Základní orientace v prostoru: left, right, middle a s nimi spojené předložky.
- ◆ Navigace v prostoru: turn left, go straight ahead, stop, ..., a s nimi spojené předložky.
- ◆ Jednoduché obraty pro přání a dopisy.
- ◆ E-mail, dopis, SMS.
- ◆ Jednoduché návody.
- ◆ Pozdravy a poděkování.
- ◆ Tradiční svátky – Vánoce, Halloween.

Očekávané výstupy

Žák

- ◆ dokáže pracovat s jednoduchým slovníkem v učebnici
- ◆ pojmenuje členy rodiny
- ◆ popisuje osoby, věci, zvířata a jejich polohu
- ◆ používá zájmena osobní a přivlastňovací
- ◆ doplní správně množné číslo od známých podstatných jmen
- ◆ napíše jednoduché věty ve všech osobách čísla jednotného a množného
- ◆ vhodně využívá přítomný čas prostý a průběhový
- ◆ napíše krátký text s použitím slovesných tvarů mám rád, nemám rád, umím, neumím, mám, nemám, nosím, nenesím
- ◆ dokáže počítat do 100
- ◆ jednoduchými větami popíše běžný den a způsob trávení volného času
- ◆ zapojí se do jednoduché konverzace
- ◆ využívá časové údaje a vhodné předložky

Začlenění průřezových témat:

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Komunikace - ve všech složkách předmětu.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech – tematický okruh:

Evropa a svět nás zajímají – tradiční jídla, svátky.

5. ročník

Opakování základních dovedností z 3. a 4. ročníku.

Seznámení s požadavky Společného evropského referenčního rámce pro kompletní dosažení jazykové úrovně A1 a jeho program výuky pro 5. třídu.

Z hlediska **mluvnického** opakujeme a upevňujeme zejména tyto dovednosti ze 4. třídy:

- ◆ Podstatná jména, jednotné a množné číslo (i nepravidelná).
- ◆ Použití členu, číslovek a zájmen ve spojení s podstatnými jmény.
- ◆ Zájmena - podměty a zájmena přivlastňovací.
- ◆ Slovesa v přítomném čase prostém: otázky, odpovědi včetně záporu.
- ◆ Přítomný čas průběhový – další slovesa pro činnosti spojené s každodenním životem.
- ◆ Procvičení otázek a odpovědí, včetně záporu.

Nová látka v 5. ročníku z hlediska mluvnického:

- ◆ Sloveso have v idiomech: have got, have lunch,...
- ◆ Základní modální slovesa: Can you ...? I must ...
- ◆ Předložky pro určení místa a času.
- ◆ I'd like.
- ◆ Řadové číslovky, datum.
- ◆ Minulý čas slovesa být – otázka, zápor.
- ◆ Rozlišit použití: přítomný čas prostý a průběhový přítomný.
- ◆ Rozkazovací způsob.
- ◆ Minulý čas slovesa mít – otázka, zápor.
- ◆ Minulý čas pravidelných sloves, otázka, zápor.
- ◆ Vazba I'm going pro vyjádření budoucnosti.
- ◆ Going to – budoucí čas.
- ◆ Minulý čas vybraných nepravidelných sloves.
- ◆ Další pojmy pro určení času, použití čísel k vyjádření hodin.

Z hlediska slovní zásoby je potřeba zajímavými činnostmi uvést děti do anglických názvů:

- ◆ Denní program – škola, volný čas.
- ◆ Školní rozvrh (anglické názvy školních předmětů spojených s označením dnů a částí dne).
- ◆ Názvy povolání včetně co kdo a kde dělá.
- ◆ Žánry filmů, knih, nakupování, anglická měna, ceny, názvy obchodů, internet shopping.
- ◆ Narozeniny – kdy ses narodil, narozeninová párty, názvy měsíců.
- ◆ Zvířata v ZOO, kde tato zvířata žijí ve volné přírodě, zvuky zvířat.

- ◆ Názvy sportů, aktivity.
- ◆ Prázdninové aktivity a vybavení na prázdninové sportování.
- ◆ Názvy hlavních evropských zemí.
- ◆ Reálie anglicky mluvících zemí.
- ◆ Názvy oblečení.
- ◆ Názvy pokrmů.
- ◆ Obraty spojené s nákupy.
- ◆ Popis vzhledu.
- ◆ Orientace v prostoru a pojmy spojené s cestováním.
- ◆ Rozdíl mezi městem a venkovem.
- ◆ Svátky anglické a americké.
- ◆ Zvířata domácí, volně žijící.
- ◆ Otázka Who.

Praktické dovednosti:

Pro rozhovor v angličtině:

- ◆ Pozdravit dospělého i kamaráda v různé denní dobu a rozloučit se.
- ◆ Zeptat se, jak se někomu daří, a na tuto otázku odpovědět.
- ◆ Požádat o něco a poděkovat za to.
- ◆ Představit sebe, členy své rodiny a svého kamaráda nebo kamarádku.
- ◆ Zeptat se, jak se nový kamarád jmenuje a kde bydlí. Na podobné otázky odpovědět.
- ◆ Domluvit se v obchodě s tím, že si pomáháme ukazováním.
- ◆ Jednoduše si povídat o své rodině a o tom, co máme rádi.
- ◆ Připravit si s kamarádem krátký rozhovor nebo scénku.
- ◆ Používat čísla a říct, kolik je hodin.
- ◆ Požádat o zboží v obchodě.
- ◆ Ptát se na to, kde lidé žijí, koho znají a co mají.
- ◆ Mluvit jednoduchými větami o svém domově, rodině, kamarádech.

Při poslechu angličtiny:

- ◆ Rozumět jednoduchým pokynům při vyučování.
- ◆ Rozumět číslům.
- ◆ Rozumět nahrávkám na CD k učebnici.
- ◆ Rozumět názvům nejdůležitějších věcí kolem nás.
- ◆ Rozumět jednoduchým otázkám.
- ◆ Rozumět jednoduchým větám o sobě a své rodině.

Čtení:

- ◆ Číst nahlas plynule a foneticky správně jednoduché texty.
- ◆ V jednoduchém vyprávění poznat známá slova a věty.
- ◆ Vyhledat požadovanou informaci.
- ◆ Pochopit, o čem je jednoduchý příběh s obrázky.
- ◆ Pochopit, o čem jsou krátké články.
- ◆ Najít základní informace.
- ◆ Rozumět krátkým zprávám na pohlednicích, SMS.

Psaní:

- ◆ Vyplnit ve formuláři jméno, bydliště a věk.
- ◆ Napsat jednoduché blahopřání k narozeninám, k Vánocům, pozdrav, neformální dopis, e-mail, pozvánku, SMS, vzkaz, pohlednici z prázdnin, žádost, omluvu, ...
- ◆ Napsat jednoduchými větami, kde bydlím a kdo jsem.
- ◆ Vytvářet jednoduché písemné projevy na daný tematický okruh.

Očekávané výstupy

Žák

- ◆ demonstruje z textu jednoduchou informaci a pokusí se vytvořit odpověď na otázku (jméno, věk, město, stát atd.)
- ◆ dokáže napsat hláskovaná slova, používat dvojjazyčný slovník
- ◆ reprodukuje známé slova a jednoduché věty (text i poslechový materiál), dokáže odpovídat na otázky, určí odpověď
- ◆ počítá a píše čísla do 100
- ◆ utvoří správně množné číslo i nepravidelné množné číslo běžných podstatných jmen
- ◆ napíše adresu, oslovení, pozdrav, krátký dopis
- ◆ dokáže časovat sloveso to be
- ◆ utvoří otázku a zápor
- ◆ ve větě správně používá zájmena osobní a přivlastňovací
- ◆ obměňuje krátké texty se zachováním smyslu textu, navrhuje možnosti střídání přítomného času prostého a průběhového, kladných a záporných vět
- ◆ popíše svůj dům
- ◆ podle mapy určí, kde se nacházejí jednotlivé budovy ve městě
- ◆ požádá o zboží v obchodě, dokáže se zeptat na cenu
- ◆ opraví informaci o čase, dokáže se zeptat na čas
- ◆ popíše, co dělá ve volném čase (hra na hudební nástroje, sporty)

Začlenění průřezových témat:

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Komunikace - ve všech složkách předmětu.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech – tematický okruh:

Evropa a svět nás zajímají – rozdělení VB, království, symboly.

Očekávané výstupy – na konci 2. období

Poslech s porozuměním

Žák

- ◆ rozumí slovům a jednoduchým větám, pokud jsou pronášeny zřetelně a týkají se osvojovaných témat
- ◆ rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pečlivě
- ◆ rozumí jednoduchému poslechovému textu, je-li pronášen pečlivě

Psaní

Žák

- ♦ napíše krátký text s použitím jednoduchých vět o sobě, rodině, činnostech v oblasti svých zájmů a každodenního života
- ♦ vyplní osobní údaje do formuláře

Mluvení

Žák

- ♦ zapojí se do jednoduchých rozhovorů
- ♦ sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat
- ♦ odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat a podobné otázky pokládá

Čtení s porozuměním

Žák

- ♦ vyhledá potřebnou informaci v jednoduchém textu, který se vztahuje k osvojovaným tématům
- ♦ rozumí jednoduchým krátkým textům z běžného života, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu

Produktivní řečové dovednosti

Žák

- ♦ rozumí jednoduchým krátkým textům z běžného života, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu

5.2.3 Matematika

1. ročník

- ♦ vytváření představ o jednotlivých číslech na základě názoru
- ♦ přirozená čísla 1 až 5 – numerace, vidění počtu věcí do 5
- ♦ rozklady čísel
- ♦ tvoření slovních úloh žáky bez užití početních výkonů (ze začátku i bez znalosti číslic)
- ♦ porovnávání počtu věcí
- ♦ sčítání a odčítání přirozených čísel spojené s manipulačními činnostmi (do 5)
- ♦ slovní úlohy doplněné příkladem (do 5)
- ♦ přirozená čísla 1 až 10 – numerace, vidění počtu věcí do 10
- ♦ rozklady přirozených čísel do 10
- ♦ sčítání a odčítání přirozených čísel v oboru do 10, názorné zavedení pomocí činností
- ♦ jednoduché slovní úlohy ze života řešené na základě manipulace s věcmi i s penězi
- ♦ orientace v prostoru (před, za, vedle, vpravo, vlevo, dole, nahoře)
- ♦ automatizace spojů sčítání a odčítání do 10

- ◆ porovnávání počtu věcí, porovnávání čísel bez zápisu znamének nerovnosti
- ◆ přirozená čísla do 20 – numerace
- ◆ sčítání a odčítání v 2. desítce s využitím analogie s 1. desítkou (bez přechodu přes desítku), analogie musí vyplynout z individuálních činností žáků
- ◆ vztahy o několik více, o několik méně
- ◆ slovní úlohy ze života (obor do 20)
- ◆ poznávání geometrických tvarů, rovinných obrazců a těles – využití vhodných stavebnic, stavby podle předlohy i podle fantazie

Výuka matematiky má v 1. ročníku činnostní charakter. Vysvětlování početních výkonů se v 1. a 2. ročníku provádí na základě činností se skupinami předmětů. Názornému počítání slouží též jednoduché obrázky a značky kreslené dětmi. Při vytváření pojmu čísel a početních výkonů se přechází od činností s trojrozměrnými předměty k připraveným pomůckám (kolečka, peníze, vystřižené obrázky) až ke kreslenému názoru v pracovních sešitech a názoru demonstračnímu. Také vytváření slovních úloh a jejich obměny vychází z věcného názoru, především je však třeba využívat individuálních žákovských zkušeností.

Velmi vhodným tématem slovních úloh je obchodování spojené s manipulací s pomůckou „papírové mince a bankovky“.

Matematika celého 1. ročníku je vyučována hlavně v souvislosti s učivem prvouky, ale také v souvislosti s učivem českého jazyka (vymýšlení slovních úloh, vytváření otázek, vyjadřování se k činnostem).

Podle podmínek se mohou děti ve vyučování seznamovat s prací na počítači a využívat v matematice jednoduché počítačové programy a hry obsahující procvičování vidění počtu věcí, přiřazování čísla k určitému počtu věcí, porovnávání počtu věcí a čísel a též procvičování početních výkonů.

Tyto dovednosti dále rozvíjíme v následujícím 2. a 3. ročníku základního vzdělávání.

Očekávané výstupy

Žák

- ◆ čte a píše číslice do 20, používá pojmy více, méně, řadí čísla podle velikosti
- ◆ zakresluje čísla do 20 na číselnou osu
- ◆ používá základní matematické symboly
- ◆ řeší příklady na sčítání a odčítání bez přechodu přes desítku
- ◆ počítá do 20 s přechodem přes desítku s názorem (sčítání a odčítání)
- ◆ provádí rozklad na desítky a jednotky
- ◆ řeší jednoduché slovní úlohy
- ◆ s pomocí řeší slovní úlohy se vztahem o něco více, o něco méně
- ◆ rozlišuje, pojmenuje a modeluje jednoduché geometrické útvary a tělesa, třídí je podle tvaru, velikosti
- ◆ orientuje se v prostoru (nahore, dole, před, za)

Začlenění průřezových témat:

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Řešení problémů a rozhodovací dovednosti – slovní úlohy, aplikace algoritmů.

Kreativita – geometrické modelování, orientace v prostoru.

1. ročník

opakování učiva z 1. ročníku

- ◆ rozklady čísel do 10
- ◆ numerace do 20
- ◆ porovnávání čísel
- ◆ automatizace spojů sčítání a odčítání do 20
- ◆ jednoduché slovní úlohy spojené s názorem
- ◆ sčítání a odčítání s přechodem přes desítku vyvozené na základě manipulačních činností žáků

přirozená čísla do 100 – numerace - vytváření představ čísel na základě názoru

- ◆ posloupnost přirozených čísel
- ◆ sudá a lichá čísla
- ◆ počítání po desítkách, počítání po jednotkách v různých desítkách
- ◆ čtení a zápis čísel, číselná osa
- ◆ porovnávání čísel pojmenovaných i nepojmenovaných
- ◆ zaokrouhlování čísel na desítky na základě práce s číselnou osou
- ◆ sčítání a odčítání v oboru do 100
- ◆ sčítání a odčítání násobků 10
- ◆ přičítání jednociferných čísel k celým desítkám i jejich odčítání od celých desítek (typy: $30 + 7$; $90 - 8$)
- ◆ sčítání a odčítání v jednotlivých desítkách s využitím analogie s počítáním v 1. desítkce vyplývající z individuálních činností žáků s pomůckami (typy: $32 + 6$; $57 - 4$)
- ◆ sčítání a odčítání s přechodem desítek (typy: $49 + 5$; $25 + 30$; $71 - 4$; $93 - 20$; $80 - 15$)
- ◆ sčítání a odčítání dvojciferných čísel (typy: $23 + 41$; $68 - 34$), počítání s „penězi“
- ◆ vytváření jednoduchých slovních úloh k jednotlivým typům příkladů na sčítání a odčítání (využití při obchodování)
- ◆ názorné zavedení násobilky 1, 2, 5, 10, 3, 4, které je odvozeno z opakovaného přičítání stejných čísel
- ◆ činnosti vedoucí k pochopení násobilky a jejímu procvičování
- ◆ slovní úlohy, které vedou k pochopení úsudku několikrát více (s využitím peněz)
- ◆ geometrické tvary rovinné a prostorové, hry s tvary, modelování, rozlišování modelů těles i geometrických tvarů ve svém okolí
- ◆ rozvíjení prostorové představivosti – stavebnice, soubory krychlí, apod.
- ◆ rovné a křivé čáry
- ◆ bod, úsečka, přímka, polopřímka
- ◆ orientace ve čtvercové síti
- ◆ praktické měření délek, jednotky délky: metr, centimetr
- ◆ jednotky času (hodina, minuta), poznávat, kolik je hodin na hodinách ručičkových i digitálních, orientace v čase
- ◆ příklady využití platební karty
- ◆ odhadování cen základních potravin, celková cena nákupu

rozšiřující učivo

- ◆ sčítání a odčítání dvojciferných čísel (typy: $14 + 19$; $68 - 39$)
- ◆ seznámení se s jednotkami délky km, mm – bez převodových vztahů

Číselný obor se rozšiřuje do 100 činnostně, hlavně na základě manipulací s „penězi“ a za využití obrázkového názoru. Zdůrazňuje se řešení slovních úloh, neboť při jejich řešení se rozvíjí logické myšlení žáků a současně se upevňují a automatizují početní výkony. Automatizace početních výkonů vzniká na základě dokonalého pochopení probíraných algoritmů. Matematické dovednosti se ve 2. ročníku rozšiřují o početní operaci – násobení, která je vyvozována na základě činností s konkrétním názorem.

Násobení má přitom žák možnost objevit z opakovaného sčítání. Činnosti vedoucí k tomuto objevu a jeho ověřování je třeba provádět s různými pomůckami, vhodnou pomůckou jsou peníze. Spoje násobitek 2, 5, 10 se v podstatě připravují již od 1. ročníku při opakovaném přičítání určitého čísla. Ve 2. ročníku tuto zkušenost žáků využijeme. Na základě činností žáci pochopí princip násobení a později i to, jak lze násobilky využít v praktickém životě. Obojí je základním předpokladem ke tvorbě slovních úloh na násobení žáky a k pozdější postupné automatizaci násobilkových spojů.

Geometrie ve 2. ročníku má motivační charakter. Je především zaměřena na hry s prostorovými a rovinnými tvary. Průpravou pro pozdější provádění náčrtů v geometrii je ve 2. r. kreslení různých rovných a křivých čar, jednotažek apod. Měření délek se provádí na konkrétních předmětech.

Očekávané výstupy

Žák

- ◆ zapisuje a čte čísla do 100, zakresluje je na číselnou osu
- ◆ porovnává čísla do 100, sčítá a odčítá do 100, zaokrouhluje na 10
- ◆ zná význam závorek, počítá příklady se závorkami
- ◆ řeší slovní úlohy s výpočty do 100 a s pomocí učitele je zapisuje
- ◆ znázorňuje jednoduché reálné situace při řešení slovních úloh a tvoří odpovědi
- ◆ zná jednotky délky a uvede příklady jejich využití v praktickém životě
- ◆ počítá s mincemi a bankovkami do 100 Kč
- ◆ používá násobilku do 50
- ◆ rozliší pojmy bod, přímka, čára, úsečka, narýsuje je
- ◆ porovná úsečky podle velikosti, změří a narýsuje úsečku dané délky
- ◆ rozezná kruh, čtverec, obdélník, trojúhelník
- ◆ využívá jednotky délky při měření
- ◆ rozezná krychli, kvádr, kouli, válec, kužel, jehlan
- ◆ pohybuje se ve čtvercové síti podle zadání

Začlenění průřezových témat:

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Řešení problémů a rozhodovací dovednosti – slovní úlohy, aplikace algoritmů.

Kreativita – geometrické modelování, orientace v prostoru, znázornění slovních úloh.

2. ročník

- ◆ opakování učiva z 2. ročníku
- ◆ počítání do 20 s přechodem přes 10
- ◆ numerace do 100
- ◆ sčítání a odčítání v oboru do 100
- ◆ slovní úlohy vedoucí k sčítání a odčítání i k porovnávání o několik více, o několik méně
- ◆ sčítání a odčítání do 100, příklady typu: $36 + 17$; $65 - 28$
- ◆ příprava písemného sčítání a odčítání do 100 na základě činností s pomůckami „desítky koleček“, „papírové mince a bankovky“
- ◆ slovní úlohy vedoucí k porovnávání rozdílem
- ◆ násobení a dělení v oboru násobílek do 100, automatizace spojů
- ◆ slovní úlohy vedoucí k násobení a dělení a rozlišování úsudků několikrát více, několikrát méně a jejich obměny
- ◆ na základě manipulačních činností rozlišovat úsudky: o několik více, o několik méně, několikrát více, několikrát méně
- ◆ násobení dvojciferných čísel jednociferným číslem (velká násobilka vyvozená činnostními postupy s oporou o zapsaný příklad)
- ◆ užití závorek v příkladech se dvěma početními výkony
- ◆ přirozená čísla v oboru do 1 000 – numerace
- ◆ vytvoření představy čísel na základě názoru: činnosti žáků s pomůckami „papírové mince a bankovky“, „čtvercová síť“
- ◆ posloupnost přirozených čísel, počítání po stovkách, desítkách, jednotkách
- ◆ čtení a zápis čísel
- ◆ práce s číselnou osou (využití čtverečků s napsanými čísly k manipulaci)
- ◆ porovnávání čísel
- ◆ zaokrouhlování čísel na stovky, na desítky
- ◆ sčítání a odčítání v oboru do 1 000
- ◆ dělení se zbytkem v oboru malé násobilky
- ◆ sčítání a odčítání z paměti příklady typu: $241 + 7$; $325 - 3$; $530 + 40$; $490 + 60$; $380 - 20$; $240 - 50$; $300 - 8$; $600 - 40$ (při sčítání a odčítání z paměti má nejvýše jedno číslo všechny tři číslice různé od nuly)
- ◆ seznámení s písemným sčítáním dvou trojciferných čísel, odhady výsledků
- ◆ seznámení s písemným odčítáním dvou trojciferných čísel, kontrola výpočtu sčítáním
- ◆ dělení jednociferným dělitelem násobků čísla mimo obor násobilky
- ◆ slovní úlohy s jedním početním výkonem a jejich obměny, nácvik jejich zápisů
- ◆ seznámení s prováděním odhadu předběžného výsledku řešení slovních úloh
- ◆ slovní úlohy se dvěma početními výkony, využití námětů z obchodování
- ◆ práce s tabulkami a schématy
- ◆ rýsování přímk, vzájemná poloha (rovnoběžky, různoběžky), průsečík přímek
- ◆ bod ležící na přímce a mimo přímku, úsečka a její označování, odhadování a měření délky

- ◆ jednotky délky (metr, centimetr, milimetr, kilometr), jejich rozlišování, vytvoření správné představy o velikosti jednotek na základě činností, jednoduché převody (m, cm, km)
- ◆ jednotky teploty
- ◆ čtverec a obdélník – jejich náčrty kreslené do čtvercové sítě i volně na papír
- ◆ obvod čtverce, obdélníku a mnohoúhelníku
- ◆ rozvoj prostorové představivosti (stavby z krychlí na vrstvy), stavby podle předlohy
- ◆ tělesa kolem nás – poznávání geometrických tvarů
- ◆ jednotky času (hodina, minuta, vteřina), jednoduché převody, orientace v čase
- ◆ jednoduchý rozpočet nákupu základních potravin, platba, cena a vrácení peněz

Vyučování matematice ve 3. ročníku je stejně jako v předcházejících ročnících názorné, často spojené s aktivní činností všech žáků. Žákovských činností využíváme při výkladu i procvičování učiva. Velmi vhodné jsou činnosti s pomůckami „desítky koleček“ a „papírové mince a bankovky“, např. při obchodování, činnosti práce na číselných osách (využití čtverečků z tvrdšího papíru, nejlépe o straně 2 cm), činnosti s „dvoubarevnými kolečky“ (názorné rozlišování úsudků).

S numerací a počítáním v číselném oboru do 1000 je třeba začít až po dokonalém zvládnutí numerace a počítání v oboru do 100 pokud možno všemi žáky. Rozšíření číselného oboru do 1000 je zařazováno až do 2. pololetí 3. ročníku. Proto se dobré zvládnutí všeho učiva náležejícího do číselného oboru do 1 000 nemůže předpokládat u všech žáků na konci 3. ročníku.

Pojetí početních výkonů, jak byly vysvětleny v 1. a 2. ročníku, se ve 3. ročníku nemění. Ve 3. ročníku se algoritmy početních postupů pamětného počítání rozšiřují o seznámení žáků s algoritmy písemného sčítání a odčítání. Slovní úlohy tvoří nedílnou součást učení početních výkonů. Velký význam mají slovní úlohy, které využívají číselné údaje z prostředí, které žáci znají.

Zařazování počítačových programů k procvičování učiva matematiky může být ve 3. ročníku pro žáky velmi oblíbenou činností.

V geometrii je třeba vést žáky tak, aby rozuměli krátkým textům úloh s geometrickým obsahem a aby dokázali popsat jednoduchý geometrický obrázek. Pro názornost je třeba využívat i počítačové programy pro geometrii.

Očekávané výstupy

Žák

- ◆ násobí a dělí v oboru malé násobilky
- ◆ umí dělení se zbytkem
- ◆ řeší jednoduché příklady v oboru velké násobilky, násobí a dělí 10 a 100
- ◆ řeší slovní úlohy v oboru do 100 včetně dovednosti manipulace s peněží při nakupování a odhadu cen a stanovení ceny nákupu
- ◆ umí sestavit jednoduchý rozpočet při nákupu základních potravin
- ◆ čte a zapisuje čísla do 1000, porovnává je a řadí
- ◆ zakreslí čísla do 1000 na číselné ose
- ◆ zná algoritmy písemného sčítání i odčítání v oboru do 1000
- ◆ zaokrouhluje na desítky a stovky

- ◆ řeší slovní úlohy jednoduché i úlohy se dvěma operacemi v oboru do 1000
- ◆ používá jednotky mm, cm, dm, m, měří rozměry různých geometrických útvarů ve vhodných jednotkách, převádí jednotky délky
- ◆ narýsuje a označí bod, přímkou, polopřímku, úsečku; používá pojmy opačná polopřímka, kružnice, kruh, průsečík
- ◆ narýsuje úsečku v dané délce
- ◆ pozná jednoduché geometrické tvary a tělesa
- ◆ porovnává úsečky, rozliší rovnoběžky, různoběžky i kolmice
- ◆ pamětně sčítá, odčítá, násobí a dělí v oboru do 100

Začlenění průřezových témat:

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Řešení problémů a rozhodovací dovednosti – slovní úlohy, aplikace algoritmů, finanční gramotnost.

Kreativita – geometrické modelování, orientace v prostoru, manipulace s penězi.

Očekávané výstupy na konci 1. období

Číslo a početní operace

Žák

- ◆ používá přirozená čísla k modelování reálných situací, počítá předměty v daném souboru, vytváří soubory s daným počtem prvků, počítá s „penězi“
- ◆ čte, zapisuje a porovnává přirozená čísla do 1 000, užívá a zapisuje vztah rovnosti a nerovnosti
- ◆ užívá lineární uspořádání; zobrazí číslo na číselné ose
- ◆ provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly
- ◆ řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje a modeluje osvojené početní operace
- ◆ pozná české mince a bankovky
- ◆ uvede příklad využití platební karty
- ◆ odhadne cenu základních potravin a celkovou cenu nákupu

Závislosti, vztahy a práce s daty

Žák

- ◆ orientuje se v čase, provádí jednoduché převody jednotek času
- ◆ popisuje jednoduché závislosti z praktického života
- ◆ doplňuje tabulky, schémata, posloupnosti čísel

Geometrie v rovině a prostoru

Žák

- ◆ rozezná, pojmenuje, vymodeluje a popíše základní rovinné útvary a jednoduchá tělesa; nachází v realitě jejich reprezentaci
- ◆ porovnává velikost útvarů, měří a odhaduje délku úsečky
- ◆ rozezná a modeluje jednoduché souměrné útvary v rovině

Matematika v tomto období rozvíjí paměť žáků, jejich představivost, tvořivost, klade základy logického úsudku.

Matematické vzdělání přispívá k formování osobnosti žáků, rozvíjí důslednost, tvořivost sebedůvěru, sebekontrolu aj.

V systému individuální práce se slabšími žáky v matematice v prvním období základního vzdělávání má mimořádně velký význam správné a hojné používání názorných pomůcek, kreslených znázorňování, cvičení v sestavování vlastních úloh a jejich řešení, počítání z paměti.

Systém činnostního učení, který používáme, ukazuje, že se v pedagogické praxi při učení základů matematiky v prvním období základního vzdělávání, nemusí vyskytovat beznadějně situace. Při dodržování základních zásad a metod činnostního učení dosahujeme uspokojivých výsledků i u žáků s diagnostikovaným opožděným vývojem nebo různými „dys“ problémy.

4. ročník

Opakování a procvičování učiva v oboru do 1 000

- ◆ numerace
- ◆ přirozené číslo v desítkové soustavě, činnosti ve skupinách s pomůckami, posloupnost čísel, jejich čtení a psaní, práce s číselnou osou, porovnávání a zaokrouhlování čísel, odhady, kontrola výsledků, rozvinutý zápis čísla v desítkové soustavě
- ◆ početní výkony
- ◆ pamětné sčítání a odčítání s využitím analogie s počítáním do sta, vlastnosti sčítání a odčítání přirozených čísel
- ◆ upevňování a automatizace násobkových spojů spojené s činnostmi a jednoduchými slovními úlohami z různých oborů lidské činnosti, zadávané úlohy žáci obměňují a sami vymýšlejí další podobné úlohy
- ◆ vlastnosti násobení (záměna činitelů)
- ◆ pamětné násobení dvojciferného čísla číslem jednociferným
- ◆ činnostní vyvození dělení se zbytkem v oboru násobílek, jeho procvičování; toto učivo je vhodné spojovat s řešením praktických úloh
- ◆ písemné sčítání, odčítání a násobení jednociferným činitelem v oboru do 1 000
- ◆ úsudkové počítání, rozlišování úsudků
- ◆ rozvoj finanční gramotnosti – hospodaření domácnosti: rozpočet, příjmy, výdaje
- ◆ banka jako správce peněz, úspory, půjčky
- ◆ řešení slovních úloh z praktického života, mezipředmětové vztahy
- ◆ práce s tabulkami a diagramy
- ◆ čtení údajů z tabulek v učebnici a pracovních sešitech
- ◆ sestavování podobných tabulek žáky
- ◆ pozorování diagramů zařazených do učebnice, hovor o nich, vyvození vztahů mezi čísly
- ◆ rozlišování a třídění výsledků úloh připravených počítačovým programem, výsledky jsou sestaveny do tabulek, žák se rozhoduje o správnosti řešení na základě odhadu, zaokrouhlování i znalosti vlastností početních výkonů, úlohy slouží též pro sebekontrolu

Nová látka - aritmetika

- ◆ vyvození písemného dělení jednociferným dělitelem v oboru do 1000, zkouška násobením rozšíření číselného oboru nad 1 000, desítková soustava, čtení a psaní čísel, jejich porovnávání, zaokrouhlování, v numeraci můžeme rozšiřovat číselný obor až do milionu
- ◆ práce s číselnou osou, ve 4. ročníku je vhodné zůstat u znázorňování v oboru do 10 000
- ◆ řešení slovních úloh prolíná celým obdobím, kdy se rozšiřuje číselný obor
- ◆ většinou se počítá s čísly kolem tisíce, jde o dovednost řešení slovních úloh, které je třeba věnovat soustavnou pozornost
- ◆ přičítání a odčítání desítek, stovek a tisíců z paměti v oboru rozšířeném nad tisíce
- ◆ písemné sčítání a odčítání v rozšířeném oboru (vyvozují žáci sami), odhady výsledků
- ◆ násobení a dělení přirozených čísel 10, 100 a 1 000 z paměti
- ◆ vyvození násobení a dělení čísel zakončených nulami
- ◆ algoritmus písemného násobení dvojciferným činitelem, odhady výsledků
- ◆ vlastnosti násobení
- ◆ dělení jednociferným dělitelem

Geometrie v rovině a prostoru

- ◆ základní útvary v rovině a prostoru, jejich rozlišování
- ◆ měření délek, délka úsečky, rozměry obrazců, délky hran těles
- ◆ jednotky délky, jednoduché převody jednotek
- ◆ přímka, polopřímka, úsečka, bod, rýsování a popis
- ◆ kružnice, kruh, rozlišení, rýsování a popis
- ◆ kolmice a rovnoběžky, rýsování a náčrty
- ◆ jednoduché konstrukce čtverce, obdélníku a pravoúhlého trojúhelníku, náčrty
- ◆ grafické sčítání a odčítání úseček, určení obvodu trojúhelníků a čtyřúhelníků sečtením délek stran, využití v úlohách z praktického života

Nestandardní aplikační úlohy a problémy

- ◆ slovní úlohy, které jsou zadané netradičním způsobem a vyžadují třídění a rozlišování údajů řešení
- ◆ úlohy, které se neobejdou bez nákresů
- ◆ úlohy vyžadující činnost rozdělování na stejné části, skládání částí do celku
- ◆ magické čtverce a úlohy k procvičování prostorové představivosti
- ◆ číselné a obrázkové řady
- ◆ krychlové stavby podle předlohy

Očekávané výstupy

Žák

- ◆ čte a zapisuje čísla do 1 000 000, sčítá a odčítá je písemně
- ◆ zapisuje rozklad čísla v desítkové soustavě
- ◆ pamětně počítá příklady v oboru velké násobilky do 200, sčítá a odčítá čísla do 100 000 s max. 2 číslicemi různými od nuly
- ◆ zaokrouhluje na tisíce, desetitisíce, statisíce, miliony
- ◆ orientuje se na číselné ose do 1 000 000

- ◆ pamětně dělí se zbytkem v oboru malé násobilky, písemně dělí jednociferným dělitelem
- ◆ násobí písemně jednociferným i dvouciferným činitelem
- ◆ používá a převádí jednotky hmotnosti, délky, času a objemu
- ◆ rozliší celek a část, zlomek, vypočítá část z celku
- ◆ umí pracovat s jednoduchými rovnicemi, řeší jednoduché i složené slovní úlohy
- ◆ umí spočítat úspory při okamžité platbě a platbě na splátky
- ◆ narýsuje trojúhelník, čtverec, obdélník, kružnici
- ◆ konstruuje trojúhelník ze tří stran na základě trojúhelníkové nerovnosti a trojúhelník pravoúhlý
- ◆ rýsuje kolmice rovnoběžky, různoběžky, pozná vzájemnou polohu přímek v rovině
- ◆ pracuje s osou souměrnosti
- ◆ určí souřadnice bodů ve čtvercové síti
- ◆ vypočítá obvody čtverce a obdélníku a obvod trojúhelníku

Začlenění průřezových témat:

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Řešení problémů a rozhodovací dovednosti – slovní úlohy, aplikace algoritmů, finanční gramotnost, užití a převody jednotek, aplikační úlohy a problémy.

Kreativita – konstrukční úlohy, orientace v prostoru, výpočty obvodů a obsahů, finanční gramotnost.

5. ročník

Učivo - dokončení oboru přirozených čísel

- ◆ procvičování všech početních operací při počítání z paměti, automatizace násobkových spojů a dělení v oboru násobílek beze zbytku i se zbytkem
- ◆ početní operace s přirozenými čísly a jejich vlastnosti (komutativnost, asociativnost, distributivnost)
- ◆ písemné algoritmy početních operací: sčítání, odčítání, násobení, (algoritmus písemného násobení procvičujeme hlavně při násobení čísel jednociferným nebo dvojciferným činitelem, u násobení čísel víceciferným činitelem volíme příklady typu: 25048×3060 , 5137×32000 , tj. takové příklady, při jejichž řešení žák prokáže, že algoritmu rozumí)
- ◆ písemné dělení jednociferným a dvojciferným dělitelem
- ◆ rozšíření číselného oboru přes milion – numerace, zápis čísla v DS, záporné číslo a jeho znázornění (číselná osa, teploměr, model)
- ◆ zaokrouhlování přirozených čísel
- ◆ provádění odhadů a kontrola výsledků početních operací
- ◆ počítání na kalkulátorech - využívání při kontrole výpočtů i při řešení některých slovních úloh
- ◆ slovní úlohy na jeden nebo dva početní výkony
- ◆ slovní úlohy z praktického života a jejich obměny (rozvoj finanční gramotnosti, rozpočet, příjmy a výdaje, spoření, proč spořit a jak vrátet dluhy, rozhodnout, co si můžu koupit)

- ◆ čtení údajů z tabulek a diagramů
- ◆ využívání nákresů a tabulek při řešení slovních úloh
- ◆ vyhledávání a třídění číselných informací z praktického života
- ◆ čtení vhodně sestavených údajů z tabulky a vytváření grafu
- ◆ orientace v jízdním řádu
- ◆ přirozená čísla, celá čísla, desetinná čísla a zlomky
- ◆ římské číslice

Geometrie v rovině a prostoru

- ◆ procvičování rýsování základních geometrických útvarů v rovině (rýsování podle popisu slovního i písemného, slovní ústní popis narýsovaného - procvičování zručnosti i vyjadřování v geometrii)
- ◆ jednotky délky a jejich převody, měření délky
- ◆ obvod různých rovinných obrazců - trojúhelníků, čtyřúhelníků i libovolně zvolených mnohoúhelníků
- ◆ obsah čtverce a obdélníku pomocí čtvercové sítě, základní jednotka obsahu
- ◆ osově souměrné útvary - jejich rozlišování, určení osy souměrnosti přeložením rovinného obrazce
- ◆ základní útvary v prostoru, prostorová představivost

Zařazujeme počítání s desetinnými čísly v peněžním modelu. Při hře s pomůckou papírové mince a bankovky začnou žáci sami a lehce desetinná čísla s jedním nebo dvěma desetinnými místy psát, porovnávat a zaokrouhlovat. Snadno je také budou sčítat a odčítat.

Nestandardní aplikační úlohy a problémy

- ◆ slovní úlohy, které se řeší netradičním způsobem
- ◆ číselné a obrázkové řady
- ◆ „magické“ čtverce
- ◆ úlohy vyžadující prostorovou představivost
- ◆ úlohy matematických soutěží a Pythagoriád
- ◆ krychlové stavby podle vzoru a vlastní modely s náčrtem z různých úhlů pohledu

V 5. ročníku se dokončuje počítání v oboru přirozených čísel, číselný obor se rozšiřuje do milionu i přes milion. Žáci se tedy naučí číst a psát čísla do milionu i přes milion, porovnávají je a zaokrouhlují. Protože se písemným algoritmům základních početních výkonů věnovalo již dost vyučovacího času, nečiní žákům žádné potíže přejít k písemným algoritmům v rozšířeném číselném oboru.

Při opakování a procvičování učiva je třeba respektovat individuální potřeby žáků a procvičování přizpůsobovat jejich potřebám. Je třeba si povšimnout i toho, do jaké míry je zautomatizována malá násobilka, jak ji žáci dovedou využívat při písemném řešení algoritmů.

Výuka se v tomto ročníku neobejde bez diferenciací. Protože předcházející výuka měla činnostní charakter, mnozí žáci zvládli desítkovou soustavu výtečně a běžné algoritmy pro písemné výpočty jim nečiní potíže. Vedle toho jsou však ve třídě i žáci, kteří potřebují některé učivo zopakovat a upevnit. Učitel to musí mít na zřeteli, aby na konci 5. ročníku všichni žáci splnili očekávané výstupy.

Novým učivem aritmetiky 5. ročníku je dělení dvojciferným dělitelem. Novým učivem geometrie je výpočet obsahu obdélníka a čtverce vyvozený činnostně i se základní jednotkou obsahu.

Velkou pozornost v 5. ročníku věnujeme úsudkovému počítání, řešení slovních úloh se základními úsudky, slovních úloh s více početními výkony, úloh řešených na základě geometrických nákresů a úloh řešených neobvyklým způsobem. Naším cílem je dosažení samostatnosti žáků při řešení úloh. Soustavně je třeba nechávat žákům možnost úlohy obměňovat nebo sestavovat nové úlohy se zvolenou tematikou.

Zařazujeme vhodné projekty. Projektem se rozumí soubor rozličných námětů, na jejichž řešení se mohou žáci podílet, ve kterých mohou uplatňovat svoje zkušenosti i realizovat své schopnosti objevovat a zpracovávat témata.

Výuka matematiky směřuje v 5. ročníku k tomu, aby pokud možno všichni žáci dosáhli očekávaných výstupů určených pro 2. vzdělávací období. Umožňuje také individuální rozvoj žáků. Vyučování vyžaduje v tomto období individualizaci a diferenciaci.

Při řešení mnoha úloh ze života se žáci v 5. ročníku výrazně dožadují, aby se ve škole počítalo také s desetinnými čísly. Počítání s desetinnými čísly v peněžním modelu je pro ně snadným učivem, se kterým si mohou v 5. ročníku na konci školního roku pohrát a mít radost z toho, že ho dokáží objevit.

V 2. vzdělávacím období se zdůrazňuje v matematice to učivo, které má význam pro praktický život žáků a pro jejich další vzdělávání. K matematickému učivu se váže schopnost žáků užívat jednoduché úsudky při řešení slovních úloh z praktického života.

Očekávané výstupy

Žák

- ◆ zapisuje a čte čísla do 1 000 000 000, orientuje se na číselné ose
- ◆ sčítá a odčítá písemně do 1 000 000 000
- ◆ násobí 10, 100, 1 000, 10 000
- ◆ zaokrouhluje na tisíce, desetitisíce a statisíce
- ◆ násobí písemně trojčiferným činitelem
- ◆ dělí jednociferným i dvojciferným dělitelem
- ◆ vyřeší slovní úlohy v oboru do milionu
- ◆ převede jednotky objemu a času, řeší slovní úlohy s časovými údaji
- ◆ čte a ve vhodných příkladech použije římské číslice (letopočty)
- ◆ vypočítá polovinu, třetinu atd.
- ◆ sčítá a odčítá zlomky se stejným jmenovatelem; dokáže je porovnat
- ◆ přečte zápis desetinného čísla a vyznačí na číselné ose desetinné číslo dané hodnoty
- ◆ porozumí významu znaku „-“ pro zápis celého záporného čísla a toto číslo vyznačí na číselné ose
- ◆ umí sestavit tabulku, graf či diagram a orientovat se v nich
- ◆ rozliší jednotlivé druhy trojúhelníků, umí je sestavit
- ◆ sestaví čtverec a obdélník
- ◆ vypočítá obvod trojúhelníku a čtyřúhelníku
- ◆ vypočítá obsah čtverce a obdélníku
- ◆ pracuje s daty v pravoúhlé soustavě souřadnic

Začlenění průřezových témat:

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Řešení problémů a rozhodovací dovednosti – slovní úlohy, aplikace algoritmů, finanční gramotnost, užití a převody jednotek, aplikační úlohy a problémy.

Kreativita – konstrukční úlohy, orientace v prostoru, výpočty obvodů a obsahů, finanční gramotnost, práce s tabulkou, grafem.

Očekávané výstupy na konci 2. období

Číslo a početní operace

Žák

- ◆ využívá při pamětném i písemném počítání komutativnost a asociativnost sčítání a násobení
- ◆ provádí písemné početní operace v oboru přirozených čísel, zná pravidla pro pořadí operací
- ◆ zaokrouhluje přirozená čísla, provádí odhady a kontroluje výsledky početních operací v oboru přirozených čísel
- ◆ řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje osvojené početní operace v celém oboru přirozených čísel
- ◆ modeluje a určí část celku, používá zápis ve formě zlomku
- ◆ porovnává, sčítá a odčítá zlomky se stejným jmenovatelem v oboru kladných čísel
- ◆ přečte zápis desetinného čísla a vyznačí na číselné ose desetinné číslo dané hodnoty
- ◆ porozumí významu znaku „-“ pro zápis celého záporného čísla a toto číslo vyznačí na číselné ose
- ◆ odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácení peněz, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů a vysvětlí proč spořit, kdy si půjčovat a jak vracet dluhy

Závislosti, vztahy a práce s daty

Žák

- ◆ vyhledává, sbírá a třídí data
- ◆ čte a sestavuje jednoduché tabulky a diagramy

Geometrie v rovině a prostoru

Žák

- ◆ narýsuje a znázorní základní rovinné útvary (čtverec, obdélník, trojúhelník, kružnice), užívá jednoduché konstrukce
- ◆ sčítá a odčítá graficky úsečky, určí délku lomené čáry, obvod mnohoúhelníku sečtením délek jeho stran
- ◆ sestrojí rovnoběžky a kolmice
- ◆ určí obsah obrazce pomocí čtvercové sítě a užívá základní jednotky obsahu

- ◆ rozpozná a znázorní ve čtvercové síti jednoduché osově souměrné útvary a určí osu souměrnosti útvaru překládáním papíru

Nestandardní aplikační úlohy a problémy

Žák

- ◆ řeší jednoduché praktické slovní úlohy a problémy, jejichž řešení je do značné míry nezávislé na obvyklých postupech a algoritmech školské matematiky
- ◆ projevuje základní znalosti finanční gramotnosti
- ◆ postaví stavbu z krychlí podle předlohy a dokáže ji zakreslit i trojrozměrně

5.2.4 Prvouka

1. ročník

- ◆ škola a její blízké okolí, cesta do školy, bezpečnost, riziková místa a situace
- ◆ pracovní návyky a vhodné chování ve škole i mimo školu
- ◆ příroda na podzim v lese, v sadu, na zahradě a na poli
- ◆ rodina a život v rodině
- ◆ zima a zimní svátky, bezpečnost, živočichové a rostliny v zimě
- ◆ člověk a péče o zdraví, základní hygienické návyky
- ◆ zdravá výživa, režim dne, pitný režim
- ◆ příroda, rostliny a živočichové na jaře
- ◆ nejznámější ptáci a domácí zvířata
- ◆ dny v týdnu, roční období, orientace v čase
- ◆ nejznámější povolání a výrobky řemeslníků
- ◆ dopravní výchova – bezpečnost - bezpečný způsob pohybu a chování v silničním provozu při cestě do školy, základní ochranné prvky v silniční dopravě v roli chodce, bezpečné a ohleduplné chování v prostředcích hromadné dopravy, dopravní značky
- ◆ příroda v létě

V 1. ročníku se žáci učí pozorovat rostliny, zvířata a věci, které je obklopují ve škole, doma, venku. Učí se všimnout si změn v přírodě, které mohou během roku pozorovat a všimají si, jak tyto změny zasahují do života lidí i zvířat.

Učivo je využíváno v průběhu celého roku v matematice, často je propojováno i s ostatními vyučovacími předměty. Jednotlivé činnosti mohou být vhodně kombinovány a propojovány i v jiných časových celcích než je jedna vyučovací hodina.

Očekávané výstupy

Žák

- ◆ vypráví o svém domově, bydlišti a okolí – les, pole, potok apod.

- ◆ určí vztahy mezi rodinnými příslušníky (rodiče, děti, bratr, sestra, babička, dědeček.)
- ◆ pojmenuje vybraná povolání; vysvětlí zaměstnání svých rodičů, prarodičů – názvy, význam práce
- ◆ dodržuje bezpečné chování ve škole i mimo ni, upozorní na nebezpečné chování (bezpečnost na silnici, základní pravidla chodce, doprava)
- ◆ orientuje se v čase – seřadí podle délky rok, měsíc, týden, den, hodinu (současnost a minulost ve svém životě)
- ◆ pojmenuje dny v týdnu i měsíce v kalendářním roce
- ◆ podle specifických znaků a s pomocí obrazů určí roční období
- ◆ pojmenuje některé druhy květin, domácích zvířat a jejich mláďat
- ◆ rozliší vybrané druhy ovoce a zeleniny
- ◆ navrhne jídelníček s ohledem na zásady zdravé výživy
- ◆ vysvětlí rozdíl mezi nemocí a úrazem
- ◆ pojmenuje základní části lidského těla

Začlenění průřezových témat

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Rozvoj schopností poznávání – poznává okolí bydliště.

Poznávání lidí – pozná vybraná povolání a vysvětlí jejich činnost.

Mezilidské vztahy – určí rodinné vztahy, dodržuje bezpečnostní pravidla.

Výchova demokratického občana – tematický okruh:

Občanská společnost a škola – uvědomuje si vztah rodiny a školy.

Multikulturní výchova - tematický okruh:

Kulturní diference – seznamuje se s kulturními rozdíly při oslavách svátků.

Multikulturalita – buduje si vztah ke spolužákům.

Princip sociálního smíru a solidarity – učí se vzájemné pomoci.

Environmentální výchova – tematický okruh:

Ekosystémy – charakterizuje ekosystém les, pole.

1. ročník

- ◆ škola a organizace školního života
- ◆ cesta do školy – bezpečná a nebezpečná místa v silničním provozu cestou do školy a ze školy, bezpečné způsoby chování v silničním provozu, ochranné prvky v silniční dopravě, bezpečné a ohleduplné chování v hromadných prostředcích na školních akcích, dopravní značky
- ◆ změny v přírodě na podzim, živočichové ve volné přírodě (využití učiva 1. r. a jeho rozšíření), mezipředmětové vztahy (zejména s českým jazykem)
- ◆ zelenina a její druhy
- ◆ ovocné stromy a jejich plody
- ◆ rodina, náš domov, obec, vlast
- ◆ orientace v prostoru, popis místa, kde bydlím, popis třídy, pokoje, atd.
- ◆ proměny přírody v zimě, zimní sporty
- ◆ člověk, poučení o lidském těle, smysly, nemoc a úraz, první pomoc, tísňové volání

- ◆ potraviny a správná výživa, způsoby uchovávání potravy
- ◆ čas, orientace podle hodin, kalendářní rok
- ◆ práce a volný čas
- ◆ proměny přírody na jaře (rostliny, živočichové, květiny)
- ◆ lesy jehličnaté, listnaté a smíšené – stromy - ochrana přírody
- ◆ proměny přírody v létě, u vody a ve vodě, vodní živočichové
- ◆ ochrana člověka za mimořádných událostí (požár, povodeň, ...) – živelné pohromy

Ve všech okruzích učiva prvouky 2. ročníku využíváme zkušenosti žáků a učivo probrané v 1. r., které dále rozšiřujeme. Ve výuce se žáci seznamují s věcmi a jevy blízkého okolí, získávají přehled o změnách v přírodě v průběhu ročních období a jejich vlivu na život rostlin, zvířat i lidí.

I v tomto ročníku je vhodné spojovat učivo prvouky s učivem ostatních předmětů. Realizaci krátkodobých projektů můžeme koncem 2. ročníku spojovat s jednoduchými záznamy. Formu záznamu (kreslená, psaná, kombinovaná, výrobek) necháváme na rozhodnutí žákům, které vhodně usměrňujeme.

Očekávané výstupy

Žák

- ◆ zná adresu a umí vysvětlit, kde bydlí
- ◆ pojmenuje vztahy v rodině – příbuzní (sestřenice, bratranec, teta, strýc)
- ◆ rozliší kalendářní a školní rok, určí přesný čas (pojem hodina, minuta)
- ◆ na základě pozorování proměn přírody v průběhu roku popíše charakteristické znaky jednotlivých měsíců, které pojmenuje a přiřadí k ročním obdobím
- ◆ pojmenuje správnými názvy mláďata, samice a samce vybraných živočišných druhů
- ◆ s pomocí atlasu zvířat pojmenuje volně žijící zvířata a ptáky
- ◆ rozlišuje stromy jehličnaté a listnaté
- ◆ vymezí charakteristické znaky pro les, park, louku, zahradu, pole, potok, řeku
- ◆ rozliší mimořádnou situaci a navrhne způsob řešení; nemoc, úraz, požár
- ◆ ví, jak přivolat pomoc, zná čísla tísňového volání
- ◆ pojmenuje vybrané dopravní značky (stop, hlavní silnice apod.), zná pravidla bezpečného chování v silničním provozu

Začlenění průřezových témat

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Rozvoj schopností poznávání – ví, kde bydlí, vyhodnotí mimořádnou situaci a použije vhodný model chování.

Poznávání lidí – zná příbuzenské vztahy v rodině.

Mezilidské vztahy – dodržuje bezpečnostní pravidla v mimořádných situacích, dopravě.

Výchova demokratického občana – tematický okruh:

Občanská společnost a škola – uvědomuje si pravidla společenská.

Multikulturní výchova - tematický okruh:

Kulturní diference – seznamuje se s kulturními rozdíly při oslavách svátků

Multikulturalita – buduje si vztah ke spolužákům

Environmentální výchova – tematický okruh:

Ekosystémy – charakterizuje změny v přírodě v průběhu roku, zná znaky ekosystému louka, zahrada, potok, řeka.

3. ročník

Místo, kde žijeme (domov, rodina, škola, obec)

- ◆ cesta do školy, dopravní výchova, bezpečná a nebezpečná místa cestou do školy v roli chodce i cyklisty, bezpečné způsoby chování a jednání v roli cyklisty v situaci dopravního hřiště, dopravní značky
- ◆ orientace v místě bydliště
- ◆ nejznámější historické a kulturní památky v místě bydliště
- ◆ pověsti vztahující se k místu bydliště a naší vlasti
- ◆ světové strany
- ◆ práce s jednoduchým plánem (začlenění obce do příslušného kraje)
- ◆ seznámení s mapou
- ◆ světové strany
- ◆ právo a spravedlnost, základní lidská práva a práva dítěte
- ◆ práva a povinnosti žáků

Země, v níž žijeme

- ◆ krajina v místě bydliště
- ◆ naše vlast
- ◆ lidé a čas – orientace v čase

Věci a činnosti kolem nás

- ◆ lidská činnost
- ◆ práce a volný čas
- ◆ lidé a výrobky, technika

Neživá příroda – látky a jejich vlastnosti

- ◆ vzduch
- ◆ voda
- ◆ slunce a země

Živá příroda

- ◆ rostliny (druhy rostlin, části rostlin, plody)
- ◆ živočichové
- ◆ zkoumání přírody
- ◆ rozmanitost přírody a její ochrana, základní ekologická výchova

Člověk

- ◆ lidské tělo (růst a vývoj, stavba těla – kostra, svaly)
- ◆ péče o zdraví (zdraví a výživa, sport a hry, první pomoc)
- ◆ prevence úrazů a nemocí

- ♦ odpovědné chování v rizikových situacích dopravy, poskytnutí adekvátní první pomoci (přivolání pomoci, zajištění vlastní bezpečnosti), předcházení situacím ohrožení zdraví a osobní bezpečnosti

Ve vyučování prvouce ve 3. ročníku navazujeme na poznatky o přírodě a životě lidí, které žáci získali v 1. a 2. r. a prohlubujeme je. Zaměřujeme se především na poznávání místní krajiny, života lidí v obci, povolání lidí, zajímáme se o vyráběné věci, kulturu v obci, pověsti, které se váží ke kraji, upozorňujeme na významné stavby, události a osobnosti.

Charakter učiva 3. ročníku umožňuje snadné využívání mezipředmětových vztahů. Propojováním učiva jednotlivých předmětů vznikají tematické krátkodobé projekty. Žáci si své přírodovědné záznamy zakládají a vytváří si tak svá první portfolia. Tím se při výuce učí žáci spolupracovat, vzájemně si pomáhat a obvykle vznikne přirozená potřeba skupinové práce.

Očekávané výstupy

Žák

- ♦ vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy
- ♦ přivolá v případě potřeby pomoc, umí hovořit s operátorem tísňového volání
- ♦ orientuje se v poznávání základních dopravních značek
- ♦ rozliší přírodní a umělé prvky v okolní krajině
- ♦ rozpozná rizika spojená se silniční i železniční dopravou a předchází jim, ovládá a uplatňuje základní pravidla bezpečného chování jako chodec (při chůzi po chodníku i po silnici), spolujezdec, cestující v dopravních prostředcích
- ♦ určuje světové strany, orientuje se na mapě
- ♦ využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti (měření času)
- ♦ pojmenuje některé kulturní či historické památky, významné události regionu, interpretuje některé pověsti nebo báje spjaté s místem, v němž žije
- ♦ uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí, na příkladech porovnává minulost a současnost
- ♦ rozlišuje živé a neživé přírodniny a lidské výtvořiny
- ♦ roztřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků, uvede příklady organismů ve známé lokalitě (půda, nerosty, horniny, uhlí, ropa, zemní plyn; vlastnosti a změny látek; savci, ptáci, rozmnožování vybraných živočichů; houby, byliny, části těla rostlin, květy, plody)
- ♦ uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle
- ♦ projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví (člověk – vývoj, růst, části lidského těla, kostra, chrup, svaly, vnitřní ústrojí; denní režim, práce a odpočinek)
- ♦ ví, co znamená prevence bezpečného chování v předcházení úrazům

Začlenění průřezových témat:

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Rozvoj schopností poznávání – pracuje s plánem místa bydliště, orientuje se podle světových stran, využívá časové údaje.

Poznávání lidí – porovnává minulost a současnost, uplatňuje poznatky o sobě.

Mezilidské vztahy – vnímá vztahy v lidské společnosti, zvyky, práci.

Výchova demokratického občana – tematický okruh:

Občanská společnost a škola – uplatňuje společenská pravidla, základní režimové, hygienické a preventivní návyky, práva dítěte.

Výchova k myšlení v globálních a evropských souvislostech – tematický okruh:

Evropa a svět nás zajímá – uvědomuje si umístění ČR v Evropě, ve světě.

Multikulturní výchova - tematický okruh:

Kulturní difference – zejména na oslavách tradičních svátků si uvědomuje kulturní odlišnost.

Etnický původ – v části Člověk se seznamuje s různými etniky.

Multikulturalita – uvědomuje si na základě migrace kulturní odlišnosti a snášenlivost.

Princip sociálního smíru a solidarity – pomáhá spolužákům, utváří si povědomí příslušnosti ke skupině - třída, škola.

Environmentální výchova – tematický okruh:

Ekosystémy – orientuje se v nejběžnějších ekosystémech – pole, louka, les, rybník, řeka.

Lidské aktivity a problémy životního prostředí – uvědomuje si nutný soulad mezi zásahy do přírody a respektováním rovnováhy v přírodě a přírodních společenstvích.

Očekávané výstupy na konci 1. období

Místo, kde žijeme

Žák

- ♦ vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy, cestu na určené místo a rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí, účel úřadů (pošta, banka), obchodů
- ♦ začlení svou obec (město) do příslušného kraje a obslužného centra ČR, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci (městě)
- ♦ rozliší přírodní a umělé prvky v okolní krajině a vyjádří různými způsoby její estetické hodnoty a rozmanitost

Lidé kolem nás

Žák:

- ♦ rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, podíl na chodu domácnosti a nákupu, pomoc při plánování nákupu, podíl na sestavení jednoduchého rozpočtu domácnosti, jak ušetřit a půjčit si peníze
- ♦ odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností
- ♦ projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků, jejich přednostem i nedostatkům

- ♦ právo a spravedlnost – základní lidská práva a práva dítěte, vzájemná komunikace, zacházení se svěřenými penězi, vracet dluhy
- ♦ práva a povinnosti žáků školy

Lidé a čas

Žák

- ♦ využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti
- ♦ pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu, interpretuje některé pověsti nebo báje spjaté s místem, v němž žije
- ♦ uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí (spoření na dárky), na příkladech porovnává minulost a současnost

Rozmanitost přírody

Žák

- ♦ pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích
- ♦ roztřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků, uvede příklady výskytu organismů ve známé lokalitě
- ♦ provádí jednoduché pokusy u skupiny známých látek, určuje jejich společné a rozdílné vlastnosti a změří základní veličiny pomocí jednoduchých nástrojů a přístrojů

Člověk a jeho zdraví

Žák

- ♦ uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle; projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví
- ♦ rozezná nebezpečí různého charakteru, využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času
- ♦ dodržuje zásady bezpečného chování tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných
- ♦ chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné, ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek
- ♦ uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníků silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své ani zdraví jiných
- ♦ reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech
- ♦ v modelových situacích ohrožení bezpečí (neznámí lidé, zvířata, neznámá místa) označí možná nebezpečí a diskutuje o účinných způsobech ochrany

Výuka prvouky v 1. období ve spojení s ostatními předměty uplatňuje v rozsahu přiměřeném chápání žáků tohoto věku prvky environmentální výchovy. Žáky učíme citlivému přístupu k přírodě, lásce k okolní krajině, k obci, její minulosti a přítomnosti.

Žákům dáváme příležitost k tomu, aby si uvědomili propojenost vztahů mezi člověkem a přírodou a možnost člověka přírodu ovlivňovat. Učíme je rozlišovat pozitivní způsoby působení člověka v přírodě od způsobů negativních. Žáci poznávají význam a úkol jednotlivých profesí ve vztahu k životnímu prostředí.

Necháme je objevovat možnosti ke zlepšování okolního prostředí a péči o něj. Dáváme jim prostor pro nápady co dělat teď, aby i v budoucnosti bylo na Zemi zdravé životní prostředí. Vytváříme první předpoklady k tomu, aby žáci získávali dobrou hodnotovou orientaci v zájmu udržitelnosti rozvoje lidské společnosti.

5.2.5 Hudební výchova

1. ročník

- ◆ rozlišování zvuků a tónů
- ◆ melodizované říkanky
- ◆ hudebně pohybové hry
- ◆ dechová a hlasová cvičení
- ◆ lidové písně vhodné pro děti, které v dětech budí radost ze zpěvu, lásku k lidem, k přírodě, k domovu
- ◆ písně umělé, které zachycují život dětí, svět her, pohádek, fantazie
- ◆ vytváření pěveckých dovedností a návyků: správné držení těla a hlavy, správné dýchání, tvoření tónů, výslovnost
- ◆ sluchem rozlišovat základní vlastnosti tónu: vysoký – nízký, dlouhý – krátký, silný – slabý (pomocí zrakového i pohybového názoru)
- ◆ vést žáky k tomu, aby se projevovali i pohybově podle hudby
- ◆ pro poslech je vhodné volit: lidové písně v provedení dětských sborů, poslech písní, které zpívají skupiny dětí ze třídy, přístupné a dětem obsahově blízké umělé písně, dětské taneční hry, jednoduché instrumentální skladby
- ◆ vytváření citového vztahu k hudbě

Poznámka:

Žák by měl na závěr školního roku umět slova a melodii alespoň 8-10 písní.

V průběhu celého roku dbáme při výuce na to, aby vyučování bylo radostné a dalo žákům co nejvíce citových zážitků. V prvním ročníku mají někteří žáci nevyvinutý hudební sluch, nedovedou, či nechtějí zpívat. Pěvecké dovednosti získávají žáci přípravnými cvičeními, která si učitel vytváří z prvků nacvičované písně. Přitom je dobře využívat individuálního zpěvu žáků, kteří intonačně čistě zpívají a ostatní nechat zpěv spolužáka poslouchat a potom napodobovat.

Učitel věnuje péči o hlas žáků pozornost. Dbá, aby žáci:

- ◆ zpívali lehce, bez křiku, ve vyvětrané místnosti
- ◆ nezpívali dlouho ve vysoké nebo nízké hlasové poloze
- ◆ nezpívali celou hodinu
- ◆ poslouchali se navzájem

K cvičením hlasovým se řadí cvičení dechová. Při nich se žáci učí hospodařit s dechem. Je možné k nim připojit i pohyby paží. Hlasová cvičení je vhodné volit jednoduchá, aby se mohla soustředit pozornost k vytvoření krásného tónu a správné výslovnosti samohlásek, souhlásek, slabik i slov.

Cvičení sluchová vychovávají hudební sluch žáků. Písně se v tomto období nacvičují podle sluchu.

1. ročník

- ◆ písně volíme do rozsahu oktávy
- ◆ zpěv podle pokynů učitele (jednotný začátek všech, podříditi se určitému tempu)
- ◆ učit opakovat udaný tón
- ◆ hlediska pro výběr písní jsou obdobná jako v 1. ročníku
- ◆ dechová a hlasová cvičení z 1. ročníku automatizovat, nevyhledávat stále nová cvičení, měnit pouze motivaci, jde tu hlavně o docílení co nejlepšího provedení
- ◆ rytmická cvičení propojujeme s písněmi, využíváme též rytmických slabik, tempo udáváme tleskáním nebo vyťukáním dob
- ◆ se zřetelem k hlasovým dispozicím jednotlivých žáků pozvolna rozšiřovat hlasový rozsah a upevňovat ho
- ◆ sluchem rozlišovat stoupající a klesající melodii tónové řady
- ◆ rozlišit vyšší tón od nižšího
- ◆ pohybového a grafického znázornění využít ke zpěvu vzestupných a sestupných řad tónů, zpívat je na úryvcích písní
- ◆ hudební teorii zařazovat pouze v nezbytně nutném množství a spojovat ji se zpívanými písněmi (notová osnova, houslový klíč, taktová čára, noty podle délky)
- ◆ v poslechovéch skladbách seznamovat děti s hudebními nástroji a přednesem lidových a dětských písní

Poznámka:

Vhodné je zařazovat též písně regionální. Žák by se měl v průběhu školního roku naučit zpívat 8 – 10 nových písní.

Písně tvoří i ve 2. ročníku hlavní součást práce v hodinách Hv. I ostatní činnosti při výuce spojujeme pokud možno se zpěvem. Nácvič písní provádíme nápodobou, žáky ke zpěvu vhodně motivujeme, dbáme na pochopení obsahu textu písně, na osvojení si textu, rytmu i melodie jednotlivými žáky. Při zpěvu věnujeme pozornost výslovnosti. Při opakování písně doprovázíme jednoduchým rytmickým nebo pohybovým doprovodem. Vhodnou pomůckou jsou nástroje Orffovy školy. Jednoduché rytmické nástroje si též snadno můžeme připravit s dětmi z běžně dostupných materiálů a předmětů.

1. ročník

- ◆ hlediska pro výběr písní jsou obdobná jako v přecházejících ročnících
- ◆ rozšiřujeme pěvecký rozsah c1 – d2
- ◆ upevňujeme pěvecké návyky (držení těla a hlavy, dýchání, tvoření tónů, výslovnost)
- ◆ zpíváme s dynamickými odstíny slabě – silně v rozmezí p – mf
- ◆ zpíváme podle pokynů učitele (jednotný začátek, konec písně, tempo, síla)

- ◆ upevňujeme dovednost zpívat tóny ve vzestupné a sestupné řadě na úryvcích písní a cvičeních
- ◆ nacvičujeme durový tónický trojzvuk a zpíváme ho pomocí písně „Ovčáci, čtveráci“
- ◆ dechová a hlasová cvičení, říkadla k procvičení vokálů (kvalita a délka)
- ◆ nacvičujeme dvoudobou chůzi a tanec v průpletu, přísunový krok (spojení s Tv)
- ◆ dáváme žákům prostor pro pohybové vyjádření melodie
- ◆ učíme je rozlišovat hudební nástroje podle vzhledu i podle tónu, rozlišujeme nástroje strunné, dechové a bicí
- ◆ využíváme dětské rytmické nástroje pro doprovody písní
- ◆ opakujeme poslech z nižších ročníků, přidáváme poslech české hudby pro slavnostní příležitosti (B. Smetana, A. Dvořák), poslech hudby taneční, poslech státní hymny
- ◆ hudební nauka – notová osnova, houslový klíč, nota celá, půlová, čtvrtě, pomlky

Poznámka:

Žák by se měl ve 3. ročníku naučit z paměti 10 – 12 písní. Ve 3. ročníku, stejně jako v ročnících předcházejících, zůstává opět hlavní součástí výuky hudební výchovy zpěv.

Zpěv doprovázíme rytmickými nástroji. Když nemáme rytmických nástrojů dostatek, sami si je vyrábíme např. ze skořápek ořechů, kelímků naplněných rýží, čočkou apod., místo ozvučných dřevek použijeme vařečky, lžičkou ťukáme do skleničky apod. Žákům dáváme možnost objevit další zvukové efekty a zkusit je při zpěvu využít.

S hudbou se žáci mohou setkat též při návštěvě koncertů, besedách o hudbě a při vlastních hudebních aktivitách. Žáci mohou rovněž sledovat část videozáznamu koncertu. Poslechové skladby v 1. období vzdělávání volíme podle nahrávek, které jsou k dispozici. Dbáme, aby v poslechových skladbách byly zastoupeny písně lidové, známé umělé písně pro děti a věku přiměřené skladby významných českých hudebních skladatelů.

Očekávané výstupy na konci 1. období

Žák

- ◆ zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase
- ◆ zná z paměti více jak 25 písní a umí je zazpívat s doprovodem případně sám
- ◆ rytmizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem
- ◆ využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře
- ◆ reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie
- ◆ rozlišuje jednotlivé kvality tónů, rozpozná výrazné tempové a dynamické změny v proudu znějící hudby
- ◆ rozpozná v proudu znějící hudby některé hudební nástroje, odliší hudbu vokální, instrumentální a vokálně instrumentální

Začlenění průřezových témat

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Kreativita – žák pracuje s hlasem, tonem, hudebním doprovodem, reaguje pohybem na hudbu, rozvíjí se hudebně pohybově.

Multikulturní výchova - tematický okruh:

Kulturní diference – vnímá kulturní odlišnost v písních, tancích jiných národů.

Multikulturalita - poznává písně a hudbu různých kultur, hledá charakteristické znaky.

1. ročník

- ◆ upevňujeme pěvecké návyky vytvářené v 1. období
- ◆ písně zpíváme v rozsahu c1 - d2 a s dynamickým rozlišením p - mf - f
- ◆ dále vedeme žáky také k rozlišování tempa písně a nálady např.: mírně, rychle, vesele aj.
- ◆ žáky seznamujeme s některými hudebními výrazovými prostředky, jako je rytmus, melodie vzestupná a sestupná, gradace
- ◆ poznávání a rozlišování sborů (dětský, ženský, mužský, smíšený)
- ◆ rozlišování úkolu dirigenta a sbormistra, taktování v taktech 2/4 a 3/4
- ◆ rozlišování hudebních nástrojů (klavír, klarinet, pozoun, flétna, lesní roh, trubka, housle, violoncello, kontrabas, velký buben, malý buben, činely)
- ◆ nota s tečkou, pokračování ve psaní not, noty c2, d2 - posuvky (křížek, bé)
- ◆ procvičování pojmů: nota, pomlka, houslový klíč, takt, pouze při nácvičce písně na jejím notovém záznamu, pozorování, poznávání a rozlišování hudebních značek v notovém zápisu
- ◆ kánon a lidový dvojhlas
- ◆ seznámení žáků se stupnicí C dur ve zvukové i napsané podobě
- ◆ první mollové písně, písně lidové, umělé, regionální, (písně známé z televizních pořadů pro děti či rádia) ...
- ◆ pravidelné zařazování hlasových a dechových cvičení (říkadla k procvičení vokálů a konsonant)
- ◆ využití jednoduchých hudebních nástrojů (Orffův instrumentář, zobcové flétny aj.)
- ◆ příprava vlastních rytmických doprovodných nástrojů
- ◆ hudební hry např.: ozvěna, otázka - odpověď apod.
- ◆ opakování naučených tanečních her se zpěvem
- ◆ poslech: taneční hudba, pochodová hudba, ukolébavka
- ◆ poslech vážné hudby a základní seznámení s hudebními skladateli: B. Smetanou, L. Janáčkem,
- ◆ B. Martinů a W. A. Mozartem

Poznámka:

Žák by se měl ve 4. ročníku naučit zpaměti minimálně 12 písní. Hlavní součástí výuky hudební výchovy zůstává zpěv žáků.

5. ročník

- ◆ upevňování osvojených pěveckých dovedností (dýchání, výslovnost, nasazení a tvorba tónů, rozšíření hlasového rozsahu h - d2)
- ◆ pravidelné zařazování hlasových a dechových cvičení (rezonance a síla hlasu)
  - ◆ dvojhlas v lidové písni
  - ◆ písně lidové, umělé, regionální, mollové, státní hymna, (písně známé z televizních pohádek či večerníčků), ...
  - ◆ čtení rytmického schématu písně, orientace v notovém záznamu
  - ◆ hudební doprovod různými nástroji
  - ◆ seznámení s jednoduchou písňovou formou
  - ◆ taktování, čtyřdobý takt
  - ◆ pohybové vyjádření hudby - improvizace, pantomima
  - ◆ taneční kroky - polka, valčík, mazurka
  - ◆ vztahy mezi tóny - souzvuk, akord
  - ◆ seznámení s hudbou vokální a instrumentální
  - ◆ slovní vyjádření dojmů z koncertu, poslechu hudby aj.
  - ◆ symfonický orchestr - seznámení s jeho složením, pojem dirigent, rozlišování hudebních nástrojů podle zvuku z poslechu
  - ◆ poslech taneční hudby - polka, valčík, mazurka
  - ◆ rozlišení změn polkového rytmu v rytmus valčíkový
  - ◆ poslech a naučení naší hymny
  - ◆ poslech vážné hudby - opakování některých poslechových skladeb a poznatků o hudebních skladatelích, které žáci poznali ve 4. ročníku
  - ◆ poslech skladeb hudebních skladatelů: F. Škroupa, J. J. Ryby, V. Nováka, J. S. Bacha
  - ◆ poslech hudby džezové, písniček Karla Hašlera a rock-and-rollu

Poznámka:

Žák by se měl v 5. ročníku naučit z paměti minimálně 12 písní. Hlavní součástí výuky hudební výchovy zůstává zpěv žáků.

Očekávané výstupy na konci 2. období

Žák

- ◆ zpívá podle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase, a pokud je to v jeho možnostech, i ve dvojhlasu, a při zpěvu využívá získané pěvecké dovednosti
- ◆ zná z paměti více jak 40 písní a umí je zazpívat s doprovodem i sám
- ◆ orientuje se v zápisu jednoduché písně či skladby a podle svých individuálních schopností a dovedností je realizuje
- ◆ využívá na základě svých hudebních schopností a dovedností jednoduché, popřípadě složitější hudební nástroje k doprovodné hře i k reprodukci jednoduchých motivů skladeb a písní
- ◆ rozpozná hudební formu jednoduché písně či skladby
- ◆ vytváří v rámci svých individuálních dispozic jednoduché rytmické přehry, mezihry a dohry
- ◆ rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků, rozpozná změnu v tempu a rytmu

♦ ztvárňuje hudbu pohybem s využitím tanečních kroků, na základě individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace

♦ **Začlenění průřezových témat**

♦ **Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:**

♦ **Kreativita** – žák pracuje s hlasem, tonem, hudebním doprovodem, reaguje pohybem na hudbu, rozvíjí se hudebně pohybově.

♦ **Multikulturní výchova - tematický okruh:**

♦ **Kulturní diference** – vnímá kulturní odlišnost v písních, tancích jiných národů.

♦ **Multikulturalita** - poznává písně a hudbu různých kultur, hledá charakteristické znaky.

5.2.6 Výtvarná výchova

1. ročník

Náměty pro práci

- ♦ námětové kreslení na základě vlastních prožitků dětí
- ♦ poznávání základních barev a jejich různé užívání
- ♦ kresby podnětené vyprávěním, četbou, vhodnou motivací ilustrující fantazii dítěte – kreslení podle představ

- ◆ kresby a modely přírodnin vztahující se k učivu prvouky, zobrazují vše, co dětem poskytuje příroda – kreslení podle skutečnosti, jehož hlavním účelem je vystižení tvaru a barvy
- ◆ výtvarné dotváření přírodnin na základě představ dítěte
- ◆ vytváření prostorových fantazií seskupováním a kombinováním přírodních i umělých materiálů, včetně materiálů netradičních
- ◆ hry s barvou, poznávání vlastností barev, výtvarné využití vzniklých náhodností, které vzbuzují v dětech rozličné představy
- ◆ hra s linií, vedení linie v různých materiálech
- ◆ jednoduché dekorativní kreslení, otisky přírodních prvků na papír a do plastických materiálů
- ◆ plastická a prostorová tvorba – spontánní hry s různými tvárnými materiály
- ◆ prostorové hry se stavebními prvky
- ◆ jednoduché prvky moderní techniky ve výtvarné tvorbě
- ◆ seznamování se s významnými osobnostmi výtvarného umění jako např. Josef Lada

1. a 3. ročník

Náměty pro práci

- ◆ námětové kreslení na základě vlastního prožitku, rozvoj dětské představivosti a fantazie
- ◆ dětský příběh vyjádřený kresbou
- ◆ pozorování přírodnin, rozlišování tvarů, barvy, struktury, jejich kombinace a výtvarné dotváření
- ◆ využití barev základních i barev vzniklých mícháním, tvoření souladu dvou barev
- ◆ pozorování tvarů užitkových předmětů a pokusy o výtvarné ztvárnění jejich obrysově linie
- ◆ pozorování tvarů a poznávání funkcí různých předmětů, které člověk používá k práci, grafický záznam pohybu a zobrazení předmětu
- ◆ rytmické řešení plochy s využitím různých prvků a střídání barev – jak se dá návrhů využít
- ◆ členění plochy s použitím libovolných geometrických prvků, barevná kompozice – náměty pro využití návrhu
- ◆ jednoduché náčrty, plány, modely podle fantazie a skutečnosti
- ◆ hračky v životě dětí, výtvarný návrh hračky, pokus o jeho výrobu
- ◆ prostorová tvorba – formování, deformování materiálů, pokus o plastické komponování
- ◆ prostorové činnosti s dostupnými stavebními prvky (papírové krabičky)
- ◆ kombinace prvků moderní techniky, návrhy, plány, ...
- ◆ seznamování se s významnými osobnostmi výtvarného umění jako např. Josef Lada, Ondřej Sekora, Helena Zmatlíková, Adolf Born, ...

Typy, druhy a formy činnosti ve výtvarné výchově, výtvarné techniky

- ◆ experimentování s barvami (míchání, zapouštění, překrývání)
- ◆ využívání různých materiálů (přírodních, umělých, vč. odpadových), poznávání jejich vlastností, zpracování různými technikami
- ◆ vyhledávání výrazných a zajímavých linií, tvarů, barev, struktur, jejich zaznamenávání (kresba, malba, otisk, frotáž, ...)

- ◆ výtvarné vyjádření zážitků, emocí, smyslových vjemů, myšlenek, událostí, pohybu (malba, kresba, linie, tvar, ...)
- ◆ experimentování s běžnými i netradičními nástroji a materiály (štětec, dřívko, rudka, uhel, tužka, fixa, ruka, prsty, provázek, papír, kůra, textilie, kůže, kovy, plasty, ...)
- ◆ výtvarné vnímání věcí, užitkových předmětů z hlediska funkce, tvaru, dekoru, ... (kresba, vytrhávání z papíru, koláž, ...)

Vytváření jednoduchých náčrtů, plánů, modelů

- ◆ využívání různých materiálů k výtvarnému prostorovému zpracování (modelína, modurit, sádra, papír, přírodniny, plasty, textil, kůže – mísení, hnětení, lití, lepení, stříhání navlékání)
- ◆ seznamování s jednoduchými grafickými technikami (otisk, frotáž, papírořez, tisk z koláže, kombinace technik)
- ◆ individuální i skupinová práce různými technikami s velkými formáty (balicí papír, velké formáty čtvrtek, chodník, ...)

Práce na třídních projektech, návrhy, formy zpracování, volba techniky

- ◆ výtvarně dramatické a komunikační hry (sochy, maňásci, ...)
- ◆ dotváření prostředí, ve kterém žijeme, výtvarnými pracemi
- ◆ vycházky s výtvarnými náměty, pozorováním (sběr materiálů, pozorování věcí, prvky staveb, práce v terénu, ...), návštěvy výstav, muzeí

Praktické dovednosti:

Žáci v průběhu 1. období

- ◆ pracují s barvou různé konzistence, rozeznávají studené a teplé barvy, osvojují si dovednost míchat základní barvy
- ◆ poznávají různé materiály (přírodní i umělé) seznamují se s různými způsoby jejich zpracování (různými technikami), osvojují si dovednosti práce s různými nástroji
- ◆ rozvíjejí schopnost výtvarně vnímat věci, užitkové předměty z hlediska funkce, tvaru, dekoru, pohybu apod.
- ◆ komponují jednoduché tvary, vnímají neuspořádaní či záměrné rozmisťování či řazení
- ◆ poznávají možnosti námětového plošného i lineárního vyjádření, pokoušejí se volně pracovat s linkou, tvarem, obrysem
- ◆ pokouší se dotvářet výtvarné práce písemným projevem
- ◆ experimentují s různými materiály k vytváření prostorových prací
- ◆ poznávají prostředí školy, okolí obce, sledují detaily staveb, předmětů
- ◆ postupně si osvojují schopnost vyjádřit se o své práci, zdůvodnit, hodnotit, vyjádřit se také o práci jiných, vést dialog o výtvarné práci, být tolerantní
- ◆ podílejí se na dotváření prostředí, ve kterém žijí, které je obklopuje, vystavují své práce, připravují výtvarnou výzdobu prostředí třídy, školy
- ◆ spolupracují na třídních projektech
- ◆ poznávají výtvarná vyjádření významných malířů (zejména ilustrátorů dětských knih, regionálních umělců), aj. výtvarných umělců
- ◆ docházejí k poznání, že výtvarné umění patří ke kulturnímu bohatství národa

Očekávané výstupy na konci 1. období

Žák

- ◆ rozpoznává a pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření (linie, tvary, objemy, barvy, objekty); porovnává je a třídí na základě odlišností vycházejících z jeho zkušeností, vjemů, zážitků a představ
- ◆ v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace
- ◆ vyjadřuje rozdíly při vnímání události různými smysly a pro jejich vizuálně obrazné vyjádření volí vhodné prostředky
- ◆ interpretuje podle svých schopností různá vizuálně obrazná vyjádření; odlišné interpretace porovnává se svojí dosavadní zkušeností
- ◆ na základě vlastní zkušenosti nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil
- ◆ rozvíjí schopnost výtvarného vyjadřování, estetický vkus a cítění
- ◆ vytváří si základní pracovní návyky při výtvarné činnosti
- ◆ seznamuje se s výtvarnými nástroji, materiály a technikami
- ◆ pozoruje a vnímá krásu přírody, hovoří o svých pocitech a dojmech, pokouší se je výtvarně vyjadřovat
- ◆ osobitě výtvarně vyjadřuje určitý prožitek nebo představu neovlivněnou vnuceným výtvarným vzorem
- ◆ rozvíjí a podněcuje výtvarné představy skrze četbu, vyprávěný příběh, hudbu či dramatické dílo
- ◆ zobrazuje tvary předmětů na základě her s nimi, experimentuje, objevuje tvary věcí kolem sebe
- ◆ kreslením, malováním a modelováním rozvíjí tvarovou, barevnou i prostorovou představivost a jemnou motoriku
- ◆ dbá na rovnoměrnost a vyváženost smyslových, citových a rozumových přístupů a jejich propojování s důrazem na rozvoj fantazie a svobodného subjektivního vyjadřování
- ◆ učí se prezentovat svůj výtvarný projev a naslouchat sdělení druhých
- ◆ využívá zkušenosti žáků, učí se respektovat vzájemné odlišnosti ve výtvarném vyjadřování
- ◆ dovedností získaných při výtvarných činnostech využívá při výuce prvouky, matematiky, českého jazyka i psaní a naopak
- ◆ učí se prezentovat svou práci
- ◆ vytváří si kladný citový vztah k výtvarnému umění

Začlenění průřezových témat:

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Kreativita – uplatňování vlastní životní zkušenosti, interpretace a porovnávání různých obrazných vyjádření, osobitě vyjádření vlastního prožitku, experimentování, objevování tvarů věcí.

4. a 5. ročník

I. Přehled tematických okruhů v daném období:

a) Rozvíjení smyslové citlivosti - výtvarné osvojování a vyjadřování skutečnosti

Výtvarné náměty v tomto okruhu vycházejí z:

- ◆ pozorování lidí a jejich projevů
- ◆ přímých zážitků a zkušeností žáků
- ◆ umělecky zpracovaných popisů skutečností (texty v čítance, dětské literatuře, vyprávění)
- ◆ pozorování věcí (linie, tvar, materiál, povrch, barva, mat a lesk, vnímání světelných odstínů)
- ◆ pozorování přírody (linie, barva, barevná proměnlivost, struktura, růst, překrývání, prolínání)

Rozvíjení smyslové citlivosti se tedy zaměřuje na prvky obrazného vyjádření, na uspořádání objektů do celků, odraz skutečnosti v lidském vědomí, působení uměleckých děl na žáky.

b) Uplatňování subjektivity - výtvarné vyjadřování osobních pocitů

Výtvarné náměty v tomto okruhu vycházejí z:

- ◆ nálad, emocí, představ, fantazie
- ◆ pozorování pohybů těla
- ◆ sledování projevu citových reakcí
- ◆ pocitů vyvolaných zrakovým vjemem (hračka, film, ilustrace, obraz, reklama, elektronický obraz aj.)
- ◆ pocitů vyvolaných uměleckým zážitkem (balet, hudba, obraz, četba)

V tomto tematickém okruhu se zaměřujeme na prostředky pro vyjádření osobních nálad, zkušeností a představ, různé typy vizuálně obrazných vyjádření a přístupy žáků k nim.

c) Ověřování komunikačních účinků - vysvětlování záměru vlastního výtvarného projevu

V tomto okruhu se zabýváme vysvětlováním výtvarných vyjádření samostatně vytvořených nebo jen pozorovaných. Individuální vysvětlování je třeba nechat probíhat ve skupinách nebo i v kolektivu třídy, aby mohli žáci svou interpretaci výtvarného díla porovnávat s interpretací ostatních členů skupiny.

II. Inspirační aktivity a záznamy:

a) Lidé v kulturách a historických epochách

Žáci

- ◆ hledají souvislosti, odlišnosti, zajímavosti, uvědomují si jejich výtvarná hlediska a kvality proměn
- ◆ slovně charakterizují a hodnotí pohyby, doteky, gesta, oděv, hlasové projevy i projevy citových reakcí, inspiraci hledají v nejbližším okolí, ve výtvarném umění a v mediích

b) Živá a neživá příroda

Žáci

- ◆ hledají podněty pro svou výtvarnou tvorbu v reálném prostředí (domov, třída, zahrada, les atd.)

- ◆ pozornost soustřeďují na estetickou dimenzi projevů života organismů - bujení, růst, vrstvení, překrývání, prolínání, rozpad, členění, pohyb, vzájemné vztahy, povrch (lesk, mat), strukturu a barvu
- ◆ soustředí se přitom na časovou posloupnost proměn a na jejich jemné, světlé, tvarové, barevné a lineární nuance
- ◆ vytváří si představy o pokračování neuzavřených přírodních dějů, porovnávají jejich možné variace a varianty

c) Umění

Žáci

- ◆ vyhledávají a srovnávají různé způsoby uměleckého vyjádření na příkladech konkrétních výtvarných děl současnosti i minulosti
- ◆ hledají styčné body výtvarného umění s dalšími druhy a projevy umění - kniha, písmo, literatura, film, hudba, divadlo, architektura
- ◆ v okolí školy, v obci nebo v regionu vyhledávají užité umění a architekturu
- ◆ učí se hodnotit v prostředí školy např. design (nábytek, osvětlovací tělesa, výzdobu, nářadí) nebo architekturu (stavební prvky budovy, detaily technických konstrukcí, materiál aj.)

d) Od inspirace k záznamu

Žáci

- ◆ tvoří záznamy pozorování, vytvářejí sbírky, přehledy, sborníky výtvarného umění
- ◆ při využívání technických prostředků (kopírka, fotoaparát, internet aj.) se soustředí na výtvarnou kvalitu záznamu
- ◆ zaznamenávají a dokumentují své činnosti, třídí si obrazové materiály většinou tak, jak se sami rozhodnou
- ◆ učí se pracovat s učebnicemi výtvarné výchovy, encyklopediemi, slovníky, časopisy, katalogy, filmovými dokumenty aj.
- ◆ navštěvují sbírky, výstavy, galerie a muzea ve svém okolí
- ◆ realizují výtvarné projekty
- ◆ připravují výtvarnou výzdobu třídy, školní slavnosti
- ◆ podílejí se na zlepšení prostředí školy
- ◆ dokumentují život školy

III. Učivo - návrh námětů:

Výtvarné náměty volí učitel tak, aby vycházely z přímých zážitků a zkušeností žáků. Využívá náměty související s učivem přírodovědy a vlastivědy, pozorování na vycházkách, prožitků z výstav, koncertů, četby, ze sportovních akcí aj. Příklady námětů k výtvarnému zpracování:

- ◆ výtvarné vyjádření věcí, pozorování barev, hmatové vnímání tvarů a materiálů, objevování přirozených vlastností a funkcí předmětů, vyjádření základních tvarových znaků, řešení barevných vztahů zobrazeného předmětu a prostředí - to vytváří schopnost žáků výstižněji se výtvarně vyjádřit
- ◆ malby vycházející z pozorované skutečnosti i z představ
- ◆ objevování a výtvarné sledování barevné proměnlivosti přírody, vystižení barev přírody - podzimu, zimy, jara, léta, rozkvetlých stromů a keřů, zrajícího ovoce, květinových záhonů, kytic aj.
- ◆ vyhledávání a objevování tvarově a barevně zajímavých přírodnin žáky, pozorování případných souměrností přírodnin (motýli, brouci, některé listy i plody)

- ◆ odlišování výtvorů přírody od lidských výtvorů, žáci jsou přitom vedeni k zaujímání svých vlastních estetických postojů
- ◆ sochařství a příroda - rozlišování tvarů přírodních a tvarů opracovaných člověkem, vyhledávání a pozorování soch v okolí (socha, sousoší, bysta, reliéf)
- ◆ vyjádření linie růstu při kresbě a malbě rostlin
- ◆ dotváření přírodnin na základě fantazie
- ◆ využívání výtvarného výrazu linie vytvořené různými nástroji v různých materiálech, uplatňování kontrastů tvarů a barev
- ◆ proměny a projevy energie v přírodě - zobrazování bouře, mlhy, mraků, blesků, sopek aj.
- ◆ rozmanitosti přírody - půda a život v ní, drahokamy, krápníkové jeskyně, zimní útvary aj.
- ◆ zpřesňování výtvarného vyjádření proporcí lidské postavy a hlavy
- ◆ zobrazování lidské postavy v pohybu
- ◆ různé textilní materiály (plátno, vlna, hedvábí), oděvní tvorba, móda současnosti, módní přehlídka pro určité příležitosti a pro všední den
- ◆ výtvarné ztvárňování pohádkových bytostí, využívání barevné i tvarové nadsázky
- ◆ řešení úkolů dekorativního charakteru v ploše, řazení prvků v tvarové i barevné kompozici, symetrická i asymetrická řešení
- ◆ využívání psaných, kreslených, stříhaných a vytrhávaných písmen jako dekorativního prvku, návrhy plakátů na školní akce
- ◆ pozorování estetické úrovně předmětů denní potřeby, vlastní návrhy a modely takových věcí
- ◆ vyhledávání zajímavých prvků architektury ve svém prostředí a v okolí školy
- ◆ zobrazování tvarů různými technikami prostorově, poznávání a vytváření reliéfů
- ◆ pozorování a výroba (i ve spojení s pracovními činnostmi) dekorativních věcí ke zkrášlení domácího i školního prostředí
- ◆ pozorování výtvarné úpravy dětských knih a učebnic, rozlišování kreseb významných ilustrátorů dětských knih, výstava oblíbených dětských ilustrátorů
- ◆ ilustrace svých prvních knih (listů portfolia), vytvářených při výuce českého jazyka, přírodovědy aj.
- ◆ poznávání různých způsobů malířského vyjadřování - figura, portrét, krajina, zátiší na příkladech konkrétních výtvarných děl
- ◆ zaměření se na krásy přírody a na vztah k životnímu prostředí (ve spojení s přírodovědou)
- ◆ tematické kresby k významným událostem ve školním roce

Učitel volí náměty výtvarných prací podle svého uvážení a v návaznosti na činnostní styl výuky a učební požadavky daného ročníku a to nejen ve výtvarné výchově. Úkolem učitele je vyvolávat podněty, určovat témata a náměty, žáky motivovat, volit vhodné inspirace. Do vlastní výtvarné činnosti žáků zasahuje učitel radami, které se týkají použitého materiálu a způsobu práce s ním, kreslířských nástrojů a praktického zacházení s nimi. Při výuce se využívá četby, přírodovědného a vlastivědného učiva i dění ve škole a v obci. Příklady námětů nejsou pro učitele závazné. Výtvarné techniky volí učitelé podle svého uvážení tak, aby se rozšiřoval jejich okruh, aby byly pro děti zajímavé a přiměřeně rozvíjely dětskou tvořivost a představivost.

Úspěch práce žáků závisí do značné míry na tom, jak pozorovanou skutečnost v průběhu výuky dokážeme žákům přiblížit, jak dovedeme ukázat tvar jako výsledek přírodních zákonitostí i jak dovedeme výuku výtvarné výchovy organicky spojovat s ostatními vyučovacími předměty, např. se čtením nebo vyprávěním o květinách v přírodovědě. Čítanky, připravené k činnostnímu učení, jsou doplněny ilustracemi tak, abychom mohli žáky postupně seznamovat s významnými ilustrátory dětských knih. V čítankách je ilustracím věnována značná pozornost, nejvýznamnější ilustrátoři se vyskytují opakovaně, učitel proto může nechat žáky ilustrace pozorovat a poznávat charakteristické rysy malířské techniky jednotlivých výtvarníků. Na základě těchto činností se mohou žáci naučit dobře poznávat ilustrátory: J. Ladu, J. Trnku, M. Alše, O. Sekoru, J. Čapka, A. Borna, H. Zmatlíkovou, Z. Buriana, J. Kalouska, J. Nepraktu.

Očekávané výstupy na konci 2. období

Žák

- ◆ při vlastních tvůrčích činnostech pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření, porovnává je na základě vztahů (světlostní poměry, barevné kontrasty, proporční vztahy aj.)
- ◆ užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy, v objemovém vyjádření modelování a sochařský postup, v prostorovém vyjádření uspořádání prvků ve vztahu k vlastnímu tělu i jako nezávislý model
- ◆ při tvorbě vizuálně obrazných vyjádření se vědomě zaměřuje na projevení vlastních životních zkušeností i na ztvárnění nejbližších sociálních vztahů a rozvoj komunikace
- ◆ nalézá vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly, uplatňuje je v plošné, objemové i prostorové tvorbě
- ◆ osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření, pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky (včetně prostředků a postupů současného výtvarného umění)
- ◆ porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace
- ◆ nalézá a do komunikace v sociálních vztazích zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil
- ◆ rozvíjí schopnosti výtvarného vyjadřování, učí se vyjadřovat myšlenky, představy a pocity výtvarnými prostředky
- ◆ dokáže vnímat krásu okolního světa jako součást každodenního života
- ◆ rozšiřuje soubor užívaných technik a seznamuje se s dalšími výtvarnými nástroji a různými materiály
- ◆ vyjadřuje své pocity a dojmy a výtvarně je zpracuje
- ◆ rozvíjí přirozenou potřebu vlastního výtvarného vyjádření
- ◆ pěstuje estetický vkus a cítění, rozvíjí své tvořivé schopnosti
- ◆ pracuje na vlastním sebepoznání a sebeuvědomění
- ◆ dokáže vnímat krásu lidového umění a dostupných uměleckých děl
- ◆ váží si kulturních hodnot a dovedností lidí a rozvíjí toleranci k lidem a duchovním hodnotám
- ◆ konfrontuje osobní postoje s postoji jiných
- ◆ rozvíjí schopnost esteticky ovlivňovat své prostředí

Začlenění průřezových témat:

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Kreativita – práce tvůrčím způsobem, uplatňování osobitosti v přístupu k realitě, samostatné výtvarné vyjádření své myšlenky, představy, pocitu, rozvíjení vlastního výtvarného vyjadřování.

5.2.7 Tělesná výchova

1. ročník

Pořadová cvičení

- ◆ základní postoje – pozor, pohov, povely – v řad nastoupit, rozchod
- ◆ nástup na značky, do řady, do družstev, společný pozdrav

Rytmická gymnastika a tanec

- ◆ rytmizace jednoduchých pohybů podle říkadel a písní
- ◆ rytmizace jednoduchých a známých pohybů podle hudebního doprovodu – též volné pohybové vyjádření hudby
- ◆ motivovaná a rytmizovaná chůze a běh v základním tempu
- ◆ pokus o přísunný krok, poskočný krok, cval stranou
- ◆ nácvik správného držení těla (v lehu na zádech), při rytmických cvičeních a tanci

Průpravná cvičení

- ◆ rozcvičky k procvičení koordinace pohybů ve dvoučtvrtečním taktu
- ◆ cvičení ve stoji rozkročném
- ◆ cvičení v lehu na zádech
- ◆ chytání míčů a míčků do obou rukou a do jedné ruky

Drobné hry

- ◆ hry spojené s během – honičky (např. všichni domů, na rybáře, zajímaná, podběhy pod dlouhým kroužícím švihadlem aj.)
- ◆ hry spojené s házením míče (např. míčová válka, přihrávaná v kruhu, vybíjená v kruhu aj.)
- ◆ hry spojené s vítězstvím někoho (např. boj o místo, boj o míč, přetahy, přetlaky, kohoutí zápas, ...)
- ◆ hry pro uklidnění (např. Kuba řekl, Na sochy, Přibližovaná aj.)
- ◆ hry na hřišti, na sněhu, na ledu

Lehká atletika

- ◆ běh střídaný s chůzí, překonávání přírodních i umělých překážek
- ◆ rychlý běh na 25m
- ◆ vytrvalostní běh nejdéle 30s
- ◆ skok daleký z místa odrazem snožmo a skok daleký z rozběhu
- ◆ hod míčkem horním obloukem na dálku

Sportovní gymnastika:

Akrobatická cvičení

- ◆ převaly stranou v lehu – vzpažit (válení sudů)
- ◆ kolébka na zádech – ze sedu skrčmo, uchopením za bérce z dřepu spojného leh vznesmo – skrčmo kolébkou vzad
- ◆ stoj na lopatkách – z lehu vznesmo
- ◆ kotoul vpřed – z podřepu spojného – předpažit, i opakovaně

Cvičení na nářadí:

a) cvičení na lavičce

- ◆ chůze vpřed, vzad i s obraty (také na kladince lavičky), přeběhy lavičky

b) šplh na tyči

- ◆ šplh s přírazem na tyči

Sportovní hry:

Příprava

- ◆ přihrávka obouruč ve dvojicích (na místě)
- ◆ vrchní přihrávka jednoruč na místě
- ◆ vrchní chytání obouruč na místě

Konkrétní sportovní hry – florbal

Plavání: ve dvou po sobě následujících školních rocích

Sáňkování

- ◆ sjezd na saních na přiměřeném svahu
- ◆ sjezd příčný a šikmý se zatáčením
- ◆ rozjezd jednotlivce a dvojic

Turistika: (v 1. ročníku)

- ◆ chůze k cíli vzdálenému asi 1.5 km
- ◆ smyslové hry zaměřené na pozorování okolí a hledání předmětů
- ◆ chování v přírodě
- ◆ překonávání přírodních překážek
- ◆ orientace v terénu (vím, kam jdeme)

2. a 3. ročník

Pořadová cvičení a chůze

- ◆ základní postoje - pozor, pohov
- ◆ základní povely - nástup, pozor, pohov, vpravo v bok, vlevo v bok, vyrovnat, rozchod
- ◆ nástup na značky, do řady, do družstev, společný pozdrav
- ◆ chůze do rytmu (na počítání), chůze s písní do pochodu v zástupu i ve dvojicích

Rytmická gymnastika a tanec

- ◆ rytmizace jednoduchých pohybů podle písni
- ◆ pohyb v dvoudobém taktu, dvoudobý takt v písni
- ◆ střídání chůze a běhu - nepravidelné, pravidelné
- ◆ přísunný krok, cval stranou, poskočný krok
- ◆ využití naučených kroků v lidovém tanci, chůze s průpletem

Průpravná cvičení

- ◆ rozcvičky k procvičení koordinace pohybů ve trojdobém a čtyřdobém taktu
- ◆ cvičení ve stoji spojném i stoji rozkročném
- ◆ cvičení v kleku, v sedu snožmo, zkřížmo i skrčmo
- ◆ cvičení v lehu na zádech
- ◆ chytání míčů a míčků do obou rukou po vlastním nadhozu i odrazu od země i od zdi

Drobné hry

- ◆ hry spojené s během
- ◆ hry spojené s házením
- ◆ hry pro uklidnění
- ◆ hry na hřišti (pravidla her s míčem)

Cvičení rovnováhy

- ◆ stoj na jedné noze (druhá v pohybu)
- ◆ poskoky na jedné noze
- ◆ chůze po lavičce s plněním drobných úkolů (nesu míč, přeskakují překážku, přidávám potlesky nad hlavou, před a za tělem apod.)
- ◆ chůze po kladince lavičky

Lehká atletika:

Běhy

- ◆ běh střídavý s chůzí
- ◆ běh přes drobné překážky, např. v přírodě (přes kameny, větvičky apod.)
- ◆ štafetové běhy
- ◆ rychlý běh do 25 metrů, ve třetím ročníku do 40 metrů

Skoky

- ◆ skok z místa s doskokem na měkkou podložku
- ◆ výskoky na překážku (rozběh, seskok)
- ◆ skok přes motouz ve výši kolem 50 cm
- ◆ přeskok pruhu širokého 50 - 100 cm
- ◆ přeskok lavičky s dopadem na měkkou podložku
- ◆ skok daleký s rozběhem

Hody míčkem a drobnými předměty v přírodě

- ◆ házení kaštanů, šišek (vrchní oblouk – pravá i levá paže)
- ◆ házení různými předměty na cíl
- ◆ házení míčkem a kutálení míčů
- ◆ přehazování míčů a drobných předmětů
- ◆ házení do označených terčů o straně 1 metr na vzdálenost 4 metry
- ◆ hod míčkem na dálku

Sportovní gymnastika:

Akrobatická cvičení

- ◆ přidat změny postojů a poloh, upevnit dovednost správného kotoulu napřed
- ◆ převaly a kolébky na zádech
- ◆ leh na zádech, vztyk bez pomoci rukou, opakovaně
- ◆ sed zkřížmo, vztyk bez pomoci rukou, opakovaně
- ◆ válení stranou i do mírného svahu
- ◆ kotoul napřed ze stoje spojného, ze stoje rozkročného
- ◆ kotoul, obrát, druhý kotoul; dva kotouly za sebou
- ◆ kotoul napřed z chůze
- ◆ stoj s oporou o lopatky a záloktí (svíčka)
- ◆ cvičení rovnováhy (ve stoji na jedné noze)

Cvičení na náradí:

a) Cvičení na lavičkách

- ◆ chůze vpřed i vzad s obraty, přeběhy lavičky
- ◆ cvičení v sedu rozkročmo na lavičce
- ◆ sed rozkročmo – přitahování těla k lavičce (nohy napjaté)
- ◆ vzpor dřepmo u lavičky (držíme se rukama), vzpor stojmo, střídání
- ◆ lezení po lavičce ve vzporu dřepmo s uchopením lavičky ze stran
- ◆ chůze po kladince lavičky s plněním drobných úkolů

b) Šplh na tyči

- ◆ šplh s přírazem do přiměřené výšky podle individuálního předpokladu žáků

c) Další náradí lze používat přiměřeně věku (švédská bedna, žebřina, trampolína)

Dbáme na zásady bezpečnosti.

Sportovní hry:

Přípravné cviky

- ◆ přihrávky obouruč na místě (ve dvojicích, ve skupinách)
- ◆ vrchní přihrávka jednoruč na místě i při chůzi
- ◆ chytání obouruč na místě
- ◆ běh nebo chůze s házením míčem o zem
- ◆ míčové hry

Turistika a pobyt v přírodě

- ◆ chůze v terénu, překonávání překážek
- ◆ táboření, ochrana přírody, organizace činností ve skupině žáků, vzájemná spolupráce
- ◆ chování se v dopravních prostředcích
- ◆ chůze k cíli vzdálenému cca 2km
- ◆ pozorování přírody, odhady vzdáleností (mezipředmětové vztahy)

Zdravotní výchova v 1. - 3. ročníku

Do celého prvního období výuky tělesné výchovy je zařazována zdravotní výchova, důležité je

- dbát na osobní čistotu těla, prádla, oděvu, cvičebního úboru
- dodržovat čistotu a pořádek v prostředí tělocvičny
- otužovat vzduchem a vodou (ranní mytí studenou vodou)
- seznamovat žáky s vhodnou životosprávou
- do programu dne zařazovat pohybové aktivity (tělovýchovné chvílky)
- upozorňovat žáky na vliv dostatečného množství pohybu pro jejich zdravý vývoj (mimoškolní Tv)
- předcházet úrazům tím, že dbáme, aby žáci dodržovali pokyny týkající se jejich bezpečnosti a ochrany zdraví
- vést žáky, aby si uvědomovali, že při mimoškolních pohybových aktivitách musí dbát na svou bezpečnost, uvažovat o svém chování a dodržovat pokyny dospělých, aby vyrostli v zdravé lidi
- vést žáky k tomu, aby uměli zavolat pomoc v případě, že se vyskytnou u úrazu

Úkoly zdravotní výchovy se neplní jenom v rámci tělesné výchovy, ale uplatňujeme je i v ostatních vyučovacích předmětech.

Očekávané výstupy na konci 1. období

Tělesná výchova

Žák

- ♦ spojuje pravidelnou každodenní pohybovou činnost se zdravím a využívá nabízené příležitosti
- ♦ zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení
- ♦ spolupracuje při jednoduchých týmových pohybových činnostech a soutěžích
- ♦ uplatňuje hlavní zásady hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech ve známých prostorech školy
- ♦ reaguje na základní pokyny a povely k osvojované činnosti a její organizaci

Očekávané výstupy na konci 1. období

Zdravotní tělesná výchova

Žák

- ♦ uplatňuje správné způsoby držení těla v různých polohách a pracovních činnostech; zaujímá správné základní cvičební polohy

Začlenění průřezových témat:

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Sebepoznání a sebepojetí – spojení každodenní pohybové činnosti se zdravotními aspekty, využívání nabízených příležitostí.

Kooperace a kompetice – od 2. ročníku spolupráce při týmových činnostech a soutěžích.

Seberegulace a sebeorganizace - uplatňování hlavních zásad hygieny a bezpečnosti, reakce na povely.

Environmentální výchova - tematický okruh:

Lidské aktivity a problémy životního prostředí – 3.ročník - ve složce Turistika a pobyt v přírodě pozorování a ochrana přírody.

4. ročník

Poznatky z Tv a sportu

- ◆ poznat vhodné oblečení a obuv na sport
- ◆ dodržovat zásady fair play chování
- ◆ před cvičení se umět rozcvičit
- ◆ po cvičení zařadit relaxační a protahovací cviky

Pořadová cvičení

- ◆ rychle a přesně reagovat na základní povely
- ◆ nastoupit do řadu, dvojřadu, zástupu, dvojstupu

Průpravná, kondiční, kompenzační a relaxační cvičení

- ◆ pod vedením učitele opakovat cviky

Gymnastika

Akrobacie

- ◆ pády vzad a stranou
- ◆ kotoul vpřed
- ◆ kotoul vzad
- ◆ ve vazbě kotoul vpřed a vzad

Přeskok

- ◆ rozběh a odraz z můstku snožmo
- ◆ průvlek přes 3 – 4 díly švédské bedny

Kladina (švédská lavička)

- ◆ chůze bez dopomoci

Šplh

- ◆ 3m na tyči

Rytmická a kondiční gymnastika

- ◆ krok přísuný, poskočný, přeměnný, cval, polkový
- ◆ Mazurka

Atletika

Běh

- ◆ běžecká abeceda
- ◆ starty z polovysokého a nízkého startu

Skok daleký

- ◆ skok do dálky po rozběhu a odrazu z jedné nohy (rozmezí odrazu cca 1m)

Hod

- ◆ hod z rozběhu ze správného odhodového postoje

Sportovní hry

Minifotbal

- ◆ přihrávka vnitřním nártem, slalom s míčem
- ◆ základní pravidla minifotbalu

Vybíjená

- ◆ chytání míče "do koše", odhod jednou rukou
- ◆ přihrávka jednou rukou
- ◆ spolupráce se spoluhráči
- ◆ pravidla vybíjené

Minibasketbal

- ◆ správné držení míče (oběma rukama)
- ◆ základní hráčský postoj a obrátka s míčem
- ◆ přihrávka obouruč i jednoruč trčením a o zem
- ◆ driblink na místě a za pohybu
- ◆ pravidla minibasketbalu

Miniházená

- ◆ spolupráce se spoluhráči
- ◆ základní pravidla miniházené

Florbal

- ◆ odehrání míče tahem a příklepem
- ◆ střelba po vedení míče
- ◆ základní pravidla florbalu

Minisoftbal

- ◆ chytání a házení tenisovým (softbalovým) míčkem
- ◆ obíhání met s došlapováním na mety
- ◆ základní pravidla minisoftbalu

◆

Turistika a pobyt v přírodě

- ◆ Výběh do terénu
- ◆ chování se v dopravních prostředcích
- ◆ chůze k cíli vzdálenému cca 5km
- ◆ pozorování přírody, odhady vzdáleností, práce s kompasem, buzolou, orientace na mapě (mezipředmětové vztahy)

5. ročník

Poznatky z TV a sportu

- ◆ vhodné oblečení a obuv na sport
- ◆ zásady fair play chování
- ◆ nebezpečí jednostranného posilování

Pořadová cvičení

- ◆ reaguje na povely
- ◆ nástup do řadu, dvojřadu, zástupu, dvojstupu

Průpravná, kondiční, kompenzační a relaxační cvičení

- ◆ samostatně se rozcvičí
- ◆ předvede 4 posilovací cviky na různé části těla
- ◆ předvede 2 relaxační cviky

Gymnastika

Akrobacie

- ◆ pády vzad a stranou
- ◆ spojení kotoulu vpřed a vzad
- ◆ stoj na ruce s dopomocí učitele

Přeskok

- ◆ rozběh a odraz z můstku snožmo
- ◆ průvlek přes 3 – 4 díly švédské bedny
- ◆ roznožka přes kozu

Kladina

- ◆ přejde kladinu bez dopomoci

Šplh

- ◆ vyšplhá 3m na tyči

Rytmická a kondiční gymnastika

- ◆ krok přísuný, poskočný, přeměnný, cval, polkový a valčíkový
- ◆ Mazurka a polka

Atletika

Běh

- ◆ běžecká abeceda (lifting, skipping, zakopávání)
- ◆ start z polovysokého a nízkého startu

Skok daleký

- ◆ skok do dálky po rozběhu a odrazu z jedné nohy (rozmezí odrazu cca 50cm)

Hod

- ◆ odhod míčku z rozběhu ze správného odhodového postoje

Sportovní hry

Minifotbal

- ◆ přihrávka vnitřním nártem, slalom s míčem
- ◆ spolupráce se spoluhráči při hře
- ◆ ovládnutí základních pravidel

Vybíjená

- ◆ chytá míč "do koše", odhazuje míč jednou rukou
- ◆ přehodí hřiště přihrávkou jednou rukou
- ◆ spolupráce se svými spoluhráči při hře
- ◆ ovládnutí pravidel vybíjené

Minibasketbal

- ◆ použití správného držení míče (oběma rukama)
- ◆ základní hráčský postoj a obrátka s míčem
- ◆ přihrávka obouruč i jednoruč trčením a o zem
- ◆ driblink na místě i za pohybu
- ◆ spolupráce se svými spoluhráči při hře
- ◆ ovládnutí základních pravidel minibasketbalu

Miniházená

- ◆ spolupráce se svými spoluhráči
- ◆ ovládnutí základních pravidel miniházené

Florbal

- ◆ odehrání míče tahem a příklepem
- ◆ střelba po vedení míče

- ◆ spolupráce se svými spoluhráči při hře
- ◆ ovládnutí základních pravidel florbalu

Minisoftbal

- ◆ chytání a házení tenisového (softbalového) míčku
- ◆ obíhání met s došlapováním na mety
- ◆ ovládnutí základních pravidel minisoftbalu

Přehazovaná

- ◆ přehození hřiště na přehazovanou
- ◆ spolupráce se svými spoluhráči při hře
- ◆ ovládnutí pravidel přehazované

Turistika a pobyt v přírodě

- ◆ Výběh do terénu
- ◆ chování se v přírodě s ohledem na její ochranu – zacházení s odpady, ohněm, apod.
- ◆ chůze k cíli vzdálenému cca 5km
- ◆ pozorování přírody, odhady vzdáleností, práce s kompasem, buzolou, orientace na mapě, azimut (mezipředmětové vztahy)
- ◆

Zdravotní výchova v 4. - 5. ročníku

A) Výchovně vzdělávací cíle

V tomto období je třeba naučit žáky

- ◆ orientovat se v otázkách aktivního zdraví a tyto osvojené dovednosti uplatňovat ve vztahu k vlastní osobě i k jiným lidem
- ◆ chápat změny spojené s dospíváním, umět na ně adekvátně reagovat
- ◆ orientovat se v krizových situacích (zneužívání návykových látek, osobní bezpečí)
- ◆ učit se organizovat svůj režim dne

B) Charakteristika výuky

Soustavné působení na žáky tak, aby docházelo k neustálému upevňování potřebných návyků.

Posuzovat a hodnotit především postoje žáků ke zdravému životnímu stylu a tím žáky motivovat k utváření pevných hodnotových postojů ve prospěch vlastního zdraví.

Očekávané výstupy na konci 2. období

Tělesná výchova

Žák:

- ◆ podílí se na realizaci pravidelného pohybového režimu; uplatňuje kondičně zaměřené činnosti; projevuje přiměřenou samostatnost a vůli po zlepšení úrovně své zdatnosti
- ◆ zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti; vytváří varianty osvojených pohybových her
- ◆ uplatňuje pravidla hygieny a bezpečného chování v běžném sportovním prostředí; adekvátně reaguje v situaci úrazu spolužáka

- ◆ jednoduše zhodnotí kvalitu pohybové činnosti spolužáka a reaguje na pokyny k vlastnímu provedení pohybové činnosti
- ◆ jedná v duchu fair-play: dodržuje pravidla her a soutěží, pozná a označí zjevné přestupky proti pravidlům a adekvátně na ně reaguje
- ◆ užívá při pohybové činnosti základní osvojované tělocvičné názvosloví; cvičí podle jednoduchého popisu cvičení
- ◆ změří základní pohybové výkony a porovná je s předchozími výsledky
- ◆ spojuje pravidelnou každodenní pohybovou činnost se zdravím a využívá nabízené příležitosti
- ◆ zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení
- ◆ spolupracuje při jednoduchých týmových pohybových činnostech a soutěžích
- ◆ uplatňuje hlavní zásady hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech ve známých prostorech školy
- ◆ reaguje na základní pokyny a povely k osvojované činnosti a její organizaci

Očekávané výstupy na konci 2. období Zdravotní tělesná výchova

Žák

- ◆ chrání své zdraví dodržováním základních hygienických zásad
- ◆ dbá o pravidelnou tělesnou a intimní hygienu
- ◆ vhodně naplňuje svůj denní režim
- ◆ poskytuje první pomoc u lehčích poranění a ovládá základní obvazovou techniku
- ◆ rozpoznává možná nebezpečí ohrožující zdraví
- ◆ účelně se chová v případě osobního ohrožení

Začlenění průřezových témat:

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Sebepoznání a sebepojetí - podíl na realizaci pravidelného pohybu, zvyšování kondice.

Kooperace a kompetice – týmová spolupráce ve skupinových cvičeních a základech sportovních her.

Seberegulace a sebeorganizace – reakce na pokyny, povely, úsilí o zlepšení výsledků, využití příležitostí, zdravotní aspekt cvičení.

Environmentální výchova - tematický okruh:

Lidské aktivity a problémy životního prostředí – v tématu Turistika a pobyt v přírodě – uplatňuje pravidla pro pobyt v přírodě.

5.2.8 Pracovní činnosti

1. ročník

Náplň výuky pracovním činnostem je dána činnostmi s papírem, modelovací hmotou, se stavebnicemi, s různým drobným materiálem, výrobou drobných předmětů a pomůcek pro výuku, péčí o květiny ve třídě a činnosti, které vyplývají z mezipředmětových vztahů.

Práce s papírem

- ◆ základní vlastnosti papíru a lepidla
- ◆ držení nůžek, z čeho nůžky jsou a které nůžky jsou pro děti bezpečné
- ◆ různé techniky: překládání, rýhování, utržení pruhu papíru, vytrhávání, skládání, vystřihování, nalepování
- ◆ příklady výrobků vzniklých skládáním - varhánky, obálka na pomůcky, šipka, čepice, kelímek, loďka aj.
- ◆ vystřihovánky z časopisu, předtištěné např. oblékání panenek, připravené vystřihovánky staršími žáky, vystřihování tvarů pro činnosti v M (přípravná početní cvičení)
- ◆ pomůcky pro výuku M, Čj, prvouky - kartičky, kapsáře, geometrické tvary
- ◆ stříhání a slepování - ozdoby, květy, kombinované techniky ve spojení s Vv
- ◆ nalepování vystřižených tvarů - vytváření obrázků k vyprávěnému nebo čtenému příběhu
- ◆ společné práce k některému projektu, např. pohádce

Modelování

- ◆ seznámení se s vlastnostmi plastelíny, moduritu; pomůcky: podložka, nůž
- ◆ zacházení s uvedenými modelovacími materiály, jak s nimi pracujeme, co k tomu potřebujeme; technika práce: válení v dlaních, v prstech, na podložce, roztlačování v dlaních a na podložce, přidávání a ubírání hmoty, vytahování, modelování
- ◆ příklady výrobků: předměty jednoduchých tvarů, o kterých se učíme v M, Čj a prvouce, figurky zvířat a lidí podle čtených nebo vyprávěných příběhů, též podle fantazie žáků, motivace k modelování, dárky pro své blízké

Práce s drobným materiálem:

Pracovní činnosti by měly být v 1. ročníku průběžně spojovány s ostatními vyučovacími předměty. Měly by učivo ostatních předmětů ztvárňovat, pomáhat k pochopení probíraných pojmů.

V pracovních činnostech si mohou děti připravit celou řadu dobrých pomůcek pro činnostní výuku ostatních předmětů. Práce s pomůckou, kterou si žák vyrobí sám, ho motivuje a uspokojuje. Při výrobě dalších věcí je třeba vždy pamatovat na jejich použitelnost. Výroba předmětů a ozdob určených k darování má význam při vytváření vzájemných mezilidských vztahů i při vytváření dobrého vztahu k práci – upotřebitelnost výrobku, udělání radosti druhým.

Výrobu drobných předmětů pro výuku v jiných předmětech a jejich údržbu nebo obnovu lze běžně zařazovat do praktických cvičení. Použijí-li žáci na uskladnění pomůcek různé krabice, zásuvky nebo košíčky, mohou si je při praktických cvičeních uspořádat, doplnit to, co jim chybí. Žáky vedeme k pečlivé údržbě jejich pomůcek. To, že je má v pořádku, mu při jejich použití velmi pomůže.

Pochopí význam uspořádání věcí a udržuje v pořádku i nářadí potřebné pro pracovní činnosti.

Dle uvážení učitele je možné do pracovních činností zařadit výrobu různých drobných předmětů a dárků např. z přírodního materiálu jako jsou žaludy, kaštiny, šišky aj.

Zpracovávat můžeme přírodniny: šípky, jeřabiny, kousky slámy, žaludy, kaštiny, listy, koření, semena. Dalším materiálem mohou být: špejle, dřívka od nanuků, krabičky, korkové zátky. Při zpracování použijeme: nůžky, nůž, jehlu, bavlnku.

Techniky práce: propichování, navlékání, spojování, svazování.

Příklady výrobků: korále, figurky, zvířata, ozdoby, ...

Žáci se učí být při pracovních činnostech ukázněni, dbát na bezpečnost, soustředit se na práci, zbytečně mezi sebou nehovořit. Při činnostech se však učí navzájem si povědět, co dělají, s čím pracují, jak určitou činnost provádějí. Tak se pracovní činnosti spojují s rozvojem poznání i řeči.

Pracovní činnosti se stavebnicemi:

Stavby podle předlohy z kostek, stavby podle fantazie žáků (práce individuální i skupinová), sestavování obrázků podle předlohy - obracení kostek, sestavování modelů věcí - montáže podle předloh, vystavování prací, později demontáže.

Péče o květiny:

Do vyučovacího předmětu pracovní činnosti 1. ročníku je vhodné zařadit péči o květiny. Tyto činnosti bezprostředně souvisí s prvoukou. V péči o květiny se mohou žáci střídát. Také mohou pěstovat a sledovat zasazená semena (např. hrách, fazole).

1. a 3. ročník

Práce s papírem a kartonem

- ◆ vlastnosti papíru, kartonu, lepidla (tloušťka, barva, tvrdost, savost)
- ◆ pojmenovávání druhů papíru: balicí, novinový, kancelářský, kreslicí
- ◆ zpracování pomocí: nůžek, nože, lepidla, kolíčků
- ◆ technika práce: překládání, ořezávání, přestřižení, vytrhávání, skládání, slepování, nalepování papíru na karton, odměřování
- ◆ příklady výrobků:
  - ◆ vytrhávané ubrusky a ozdoba různých věcí, např. květináče
  - ◆ jednoduché předměty a pomůcky do vyučování, např. metr z papírových proužků, geometrické tvary aj.
  - ◆ podložky z propletených proužků, záložky do knih aj.
  - ◆ výrobky vzniklé skládáním papíru, loďky, parník, čepice aj.
  - ◆ ozdoby na vánoční stromeček, např. řetězy, košíčky, srdíčka
  - ◆ věci k obchodování nakreslené, vystřižené, nalepené na karton, obkreslené podle šablony
  - ◆ výroba notýsků, sešití papíru, ozdoba štítkem

Práce s modelovací hmotou

- ◆ materiál: modelovací hlína, plastelína, modurit, těsto
- ◆ pomůcky: podložka, špachtle, nůž

- ◆ techniky práce: hnětení, válení, ubírání, spojování, vaření, sušení
- ◆ poznané vlastnosti: tvárnost, tvrdost
- ◆ příklady výrobků: věci, o kterých se učíme v prvouce (ovoce, zelenina, ptáci, zvířata), v matematice (geometrická tělesa, geometrické tvary), ve čtení (zobrazování dějů z četby nebo z vyprávění)
- ◆ bezpečné zacházení s ostrými předměty

Práce s drobným materiálem

- ◆ materiál: provázky, sláma, přírodniny (semínka, listy, šišky, plody, větvičky aj.), špejle, drátky, korek, krabičky, papír, karton
- ◆ nástroje a další materiál: nůžky, nůž, tupá jehla, bavlnka, lepidlo, zavírací špendlíky, aj.
- ◆ techniky práce: propichování, spojování, ohýbání, stříhání, nalepování, slepování, lisování, skládání do tvarů
- ◆ seznamování se s nástroji a pomůckami, s účelem jejich použití
- ◆ příklady výrobků: ozdoby, zobrazování nějakého pracovního prostředí (skupinová práce), zdobení různých předmětů, lakování, práce s drátkem a lepidlem
- ◆ zásady pro bezpečnost při činnostech s ostrými předměty

Práce montážní a demontážní

- ◆ různé druhy stavebnic – seznámení se s návodem pro práci s nimi a předlohami pro stavby a konstrukce, možnosti užití stavebnice mohou předvést žáci, kteří si určitou stavebnici do školy donesli
- ◆ vytváření plošných a prostorových kompozic ze stavebnicových prvků a volného materiálu podle předloh i podle fantazie žáků
- ◆ stavebnice se spojovacími prvky a díly - konstrukční činnosti
- ◆ sestavování jednoduchých pohyblivých modelů podle předlohy i podle představy žáků – montáž a demontáž, urovnávání dílů stavebnice k dalšímu použití
- ◆ osvojování si správných pracovních dovedností a návyků při organizaci, rozmýšlení si své vlastní činnosti, zachovávání bezpečnosti a hygieny při činnostech

Práce s textilem

- ◆ materiál: textilie bavlněné, lněné, vlněné, hedvábné, z umělých vláken - jejich rozlišování, nitě, bavlnky, šňůrky, stužky, poutka, knoflíky
- ◆ nástroje: nůžky, jehly, špendlíky
- ◆ činnosti: navlečení přiměřeně dlouhé nitě, uzlík, šití stehem předním a zadním, prošívání, stříhání, sešívání předním a zadním stehem
- ◆ výrobky: sešití kousku látek k sobě - jednoduchý výrobek, oprava oděvu – přišití knoflíku nebo poutka aj.
- ◆ dodržování pravidel bezpečnosti a hygieny práce

Lidové zvyky, tradice a řemesla

- ◆ lidové zvyky a tradice, lidová řemesla: poznávání na základě přímých ukázek nebo videa, návštěvy regionálních muzeí apod.
- ◆ techniky zpracování: ukázky drhání, batikování, modrotisk, výroba vizovického pečiva, ozdoba kraslic, práce se slámou, vyřezávání apod.
- ◆ materiál, nástroje a pomůcky volíme podle charakteru vytvářeného výrobku a zvolené techniky zpracování

- ♦ příklady výrobků: jednoduchá ozdoba, šperk, svícen, vánoční ozdoba, kraslice, vizovické pečivo, ubrousek zdobený batikou apod.

Stolování

- ♦ příprava talířů a příborů ke svátečnímu obědu
- ♦ chování se u stolu
- ♦ příprava jednoduchého studeného pokrmu

Práce na úpravě okolí školy, pěstitelské práce v učebně

- ♦ pozorování klíčení semen fazole nebo hrachu, nakličování, přesazování, jakmile začne rostlina růst. Semena řeřichy (klíčení na vlhké vatě), klíčení obilí a jeho růst (zeleň na velikonoční svátky)
- ♦ na jaře a na podzim úprava okolí školy: péče o rostliny – pletí
- ♦ první jednoduché společné záznamy o postupu práce a o časovém pozorování růstu a vývoje rostliny
- ♦ ošetřování pokojových rostlin

Očekávané výstupy na konci 1. období

Žák

- ♦ rozlišuje běžně užívané druhy papíru, dovede papír přeložit, vyrobí skládáním jednoduchý výrobek, odtrhnout naznačenou část, přestříhnout, vystříhnout nakreslený tvar, čistě slepit (použít vhodné lepidlo), nalepit vystřižené tvary
- ♦ dovede z drobného materiálu vyrobí jednoduchý praktický výrobek, k práci volí vhodné nástroje a bezpečně s nimi zachází
- ♦ rozlišuje běžné pracovní nástroje (nůžky, nůž, jehla, kleště, šroubovák, kladívko) a bezpečně s nimi zachází
- ♦ dovede pracovat s některou ze stavebnic a vytvořit několik výrobků podle předlohy i podle své představy
- ♦ při práci s modelovací hmotou dokáže vytvořit několik výrobků a dovede o nich hovořit; získá základní hygienické návyky při práci s těmito materiály
- ♦ dokáže navléknout nit, zkusí přišít knoflík, dovede sešít dva kusy látky k sobě
- ♦ při praktických činnostech si dovede věci urovnat, udržuje pořádek na svém místě, stará se o své pomůcky, má je připravené na vyučování

Práce s drobným materiálem

- ♦ vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů
- ♦ pracuje podle slovního návodu a předlohy

Konstruktivní činnosti

- ♦ zvládá elementární dovednosti a činnosti při práci se stavebnicemi

Pěstitelské práce

- ♦ provádí pozorování přírody, zaznamená a zhodnotí výsledky pozorování
- ♦ pečuje o nenáročnou rostlinu

Příprava pokrmů

- ♦ připraví tabuli pro jednoduché stolování
- ♦ chová se vhodně při stolování

Začlenění průřezových témat:

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Kooperace a kompetice – od 2.ročníku při práci se stavebnicemi a při skupinové práci dodržování pravidel spolupráce podle pokynů vyučujícího i vedoucího skupiny, rozdělení rolí ve skupině.

Kreativita – při práci s papírem, drobným materiálem, modelovací hmotou uplatňuje svoje představy a nápady.

Environmentální výchova - tematický okruh:

Lidské aktivity a problémy životního prostředí – 3. ročník - v tématu Pěstitecké práce provádí pozorování přírody, zkoumá podmínky pro život rostlin.

4. a 5. ročník

Práce s drobným materiálem

Materiály: různé druhy papíru, kartóny, lepenky, krabičky od zboží.

Pracovní činnosti:

- ◆ rozměřování a stříhání papíru nebo kartónu, pomůcky do matematiky a českého jazyka
- ◆ polepování kartónů, pomůcky do přírodovědy a vlastivědy
- ◆ zhotovování polepových papírů (škrobové aj.)
- ◆ zhotovování složitějších skládanek a modelů
- ◆ sešívání listů, příprava přehledů učiva a obalů na pomůcky a sbírky
- ◆ desky na uložení materiálů z projektů a pro portfolia
- ◆ rozřezávání papírů a lepenek, ořezávání okrajů papíru
- ◆ zhotovování výrobků kaširováním

Žáci se seznámí s funkcí a užitím nástrojů, náradí a pomůcek: nůžky, nůž, ořezávačka, lepidla, navlhčovače, dírkovač, sešíváčka, šablony.

Bezpečnost práce – práce s nůžkami a nožem, lepidly, hygienické návyky.

Doplňující informace: z čeho se vyrábí papír, kde se u nás vyrábí, různé druhy papíru, sběr starého papíru, jak dlouho znají lidé papír a jiné zajímavosti.

Práce s různými zvolenými materiály.

Zhotovování potřebných výrobků z některých jiných materiálů např. textil, drát, fólie, přírodniny, aj. podle potřeby a rozhodnutí učitele.

Práce s modelovací hmotou

Materiály: modelovací hlína, modelit, sádra, pilinová kaše, dentakryl, kaširovací hmota.

Pracovní činnosti:

- ◆ modelování doplňující výuku přírodovědy a vlastivědy
- ◆ modelování ve spojení s výtvarnou výchovou - figury, reliéfy
- ◆ modely těles ve spojení s výukou geometrie
- ◆ zhotovování různých předmětů, jejich barvení a lakování - příprava odlitků ze sádry, odlévání do formy, vyškrabávání předkresleného vzoru
- ◆ práce v keramické dílně - podle podmínek školy výroba drobných předmětů z keramiky
- ◆ využívání prvků lidového umění při zdobení keramických nádob

Žáci se seznámí s funkcí a užitím nástrojů, náradí a pomůcek: různé modelovací hmoty, špachtle, modelovací očko, profilové šablony, rydla, barvy ředěné vodou.

Bezpečnost práce - dodržování hygienických návyků při práci s modelovací hmotou a barvami, bezpečnost při práci s ostrými předměty.

Doplňující informace: ve spojení s výtvarnou výchovou žáci poznávají výsledky práce výtvarníků-sochařů, umělecké plastiky a sochy, vyhledávají díla sochařů v blízkosti školy nebo svého bydliště. Umělecká a užitková keramika v našem okolí.

Konstrukční činnosti - práce se stavebnicemi

Pomůcky: konstrukční stavebnice kovové nebo plastové, ze kterých se dají stavět modely podle předloh i podle fantazie žáků; nejlépe, mohou-li to být modely pohyblivé, vystřihovánky na sestavování papírových modelů, nářadí potřebné k montážním pracím - šroubováky, maticové klíče.

Pracovní činnosti:

- ◆ sestavování obtížnějších modelů (nejlépe pohyblivých) z plastových nebo kovových konstrukčních stavebnic (podle podmínek třídy nebo školy)
- ◆ spojování součástí pomocí maticových šroubů, různých pásků, spojovacích desek apod.
- ◆ práce podle předlohy, podle jednoduchého náčrtu i podle slovního návodu
- ◆ práce podle vlastní představy spojená s provedením jednoduchého náčrtu
- ◆ správné názvy nástrojů i součástí stavebnice
- ◆ sestavování prostorových modelů z kartónových vystřihovánek
- ◆ bezpečnost: dodržování zásad správného zacházení s náčiním u montáží

Pěstitecké práce

Žáci se seznamují se základními podmínkami pro pěstování rostlin. Při praktických činnostech se podílejí na úpravě okolí školy, seznamují se s různým zahradním náčiním a učí se ho vhodně používat pro určité práce. Další činnost, kterou mohou provádět, je pěstování pokojových rostlin a pravidelná péče o ně, spojená s pozorováním růstu i se záznamem pozorování. Dále klíčení semen a s ním spojené pokusy – v souvislosti s učivem přírodovědy.

Bezpečnost při práci s rostlinami: nebezpečí alergie u některých lidí, pozor na jedovaté pokojové rostliny, dodržování hygieny, nebezpečí úrazů, ošetřování drobných zranění při práci na pozemku.

Příprava pokrmů

Učivo

- ◆ základní vybavení kuchyně
- ◆ výběr a nákup potravin pro přípravu jednoduchého jídla
- ◆ zásady skladování potravin
- ◆ jednoduchá úprava stolu, pravidla správného stolování
- ◆ zacházení s elektrickými spotřebiči v kuchyni
- ◆ samostatná příprava jednoduchého jídla
- ◆ udržování pořádku v kuchyni a úklid pracovního místa po vaření
- ◆ bezpečnost a hygiena při práci v kuchyni

Mezipředmětové vztahy

Vazba na učivo

- ◆ matematiky - příprava pomůcek pro individuální činnosti při vyučování aritmetiky a geometrie
- ◆ přírodovědy - provádění přírodovědných pokusů vyžadujících přípravu pomůcek žáky, opakované provádění pokusů v hodinách přírodovědy se závěry žáků
- ◆ vlastivědy - výroba modelů staveb, zbraní, nářadí, výroba leporel, zhotovování obalů na soubory

- ♦ vytvářené z učiva vlastivědy i jiných vyučovacích předmětů
- ♦ výtvarné výchovy - dokončení a vzhled zhotoveného výrobku
- ♦ cizího jazyka - příprava kartiček a her vhodných pro činnostní procvičování slovní zásoby

Očekávané výstupy na konci 2. období

Práce s drobným materiálem

Žák

- ♦ vytváří přiměřenými pracovními operacemi a postupy, na základě své představivosti, různé výrobky z daného materiálu
- ♦ využívá při tvořivých činnostech s různým materiálem prvky lidových tradic
- ♦ volí vhodné pracovní pomůcky, nástroje a náčiní vzhledem k použitému materiálu
- ♦ udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu

Konstrukční činnosti

Žák

- ♦ provádí při práci se stavebnicemi jednoduchou montáž a demontáž
- ♦ pracuje podle slovního návodu, předlohy, jednoduchého náčrtu
- ♦ dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu

Pěstitelské práce

Žák

- ♦ provádí jednoduché pěstitelské činnosti, samostatně vede pěstitelské pokusy a pozorování
- ♦ ošetřuje a pěstuje podle daných zásad pokojové i jiné rostliny
- ♦ volí podle druhu pěstitelských činností správné pomůcky, nástroje a náčiní
- ♦ dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu

Příprava pokrmů

Žák

- ♦ orientuje se v základním vybavení kuchyně
- ♦ připraví samostatně jednoduchý pokrm
- ♦ dodržuje pravidla správného stolování a společenského chování
- ♦ udržuje pořádek a čistotu pracovních ploch, dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne
- ♦ první pomoc i při úrazu v kuchyni

Začlenění průřezových témat:

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Kooperace a kompetice – při skupinové práci dodržování pravidel spolupráce, rozdělení rolí ve skupině, tvorba záznamů, výstupů z práce skupiny, prezentace.

Kreativita – uplatňování představ a nápadů při montážních pracích, pracích s drobným materiálem.

Environmentální výchova - tematický okruh:

Lidské aktivity a problémy životního prostředí – 3. ročník - v tématu Pěstitelské práce samostatně vede pěstitelské pokusy a pozorování.

5.2.9 Informatika

4. a 5. ročník

1) Historie informací

- ◆ pojem informace

2) Seznámení s počítačem

- ◆ z čeho se počítač skládá
- ◆ monitor
- ◆ klávesnice
- ◆ myš
- ◆ přídatná zařízení
- ◆ zapnutí počítače
- ◆ uživatelský účet
- ◆ hardware a software

3) Hygiena práce u počítače

4) Malování

- ◆ základní popis okna
- ◆ plechovka
- ◆ nový dokument
- ◆ štětec
- ◆ úsečka
- ◆ předdefinované tvary - obdélník, elipsa, zaoblený obdélník
- ◆ mnohoúhelník
- ◆ nastavení více barev, kapátko, lupa
- ◆ ukládání a otevírání dokumentu
- ◆ označování pomocí nástroje výběr
- ◆ přesouvání
- ◆ výběr libovolného tvaru
- ◆ křivka, soustředné kružnice
- ◆ kopírování
- ◆ klávesové zkratky
- ◆ mazání pomocí klávesy Delete

- ◆ vkládání textu do obrázku
- ◆ stínování
- ◆ vícebarevná textura
- ◆ překlopení, otáčení, zkosení, změna velikosti, velikost obrázku
- ◆ příprava obrázku před tiskem, vlastní tisk

5) Windows - základní informace o systému

- ◆ důležité ikony na ploše
- ◆ hlavní nabídka
- ◆ nabídka Start
- ◆ příslušenství
- ◆ programy, dokumenty a soubory
- ◆ složka - vytvoření, označování a otvírání, přejmenování
- ◆ okno složky - změna velikosti, posouvání
- ◆ mazání jedné a více složek najednou
- ◆ přesun složek
- ◆ kopírování
- ◆ přehled ve složkách
- ◆ velikost složky a dokumentu
- ◆ změna pozadí, vlastní spořič na pozadí
- ◆ spořič obrazovky, vzhled plochy

6) Textový editor - Microsoft Word - úvodní část

- ◆ základy psaní - velká písmena, diakritika, zvláštní znaky
- ◆ základní funkce textového a grafického editoru dokument - nový dokument, otevření a zavření dokumentu
- ◆ práce s textem
- ◆ označování, mazání, vkládání textu, přesun textu
- ◆ písmo
- ◆ základní formát písma, velikost, font, barva písma
- ◆ náhled
- ◆ kopírování
- ◆ úprava dokumentu - odstavce, dopisový formát, odsazení 1. řádku, pravítko
- ◆ uložení dokumentu
- ◆ obrázek - vkládání obrázků z Klipartu nebo z internetu
- ◆ úprava obrázku
- ◆ obtékání textu

7) Počítačové sítě - úvodní část

- ◆ lokální síť
- ◆ globální síť – Internet

- ◆ prohlížeč - Internet Explorer, ostatní prohlížeče
- ◆ hypertextové odkazy
- ◆ vyhledávací stránky, vyhledávání pomocí klíčových slov
- ◆ stahování – obrázky
- ◆ bezpečné užívání internetu a moderních technologií
- ◆ rizikové chování v online prostředí a na sociálních sítích

8) Elektronická pošta - program Microsoft Outlook - úvodní část

- ◆ nový dopis, úprava textu, přečtení dopisu, odpověď
- ◆ adresy na stejném serveru
- ◆ mazání nepotřebných zpráv
- ◆ příloha
- ◆ předat dál

Očekávané výstupy 4. ročník

Žák

- ◆ ukáže a popíše základní komponenty PC (monitor, klávesnice, myš)
- ◆ ovládá základní obsluhu počítače (zapne a vypne počítač, pracuje s klávesnicí a myší)
- ◆ vytvoří složku, uloží své soubory do digifolia
- ◆ vysvětlí, co je programové vybavení počítače
- ◆ pracuje s výukovými programy (výuka Open Office), provede základní úpravy textu
- ◆ kreslí jednoduché obrázky (pod vedením učitele)
- ◆ uplatňuje základní hygienické a bezpečnostní zásady v učebně PC
- ◆ je si vědom rizik spojených s příjmem škodlivého softwaru
- ◆ v on-line prostředí se chová bezpečně – s rozmyslem poskytuje osobní údaje

Očekávané výstupy 5. ročník

Žák

- ◆ popíše základní komponenty PC a vysvětlí jejich funkci
- ◆ pracuje s výukovými programy pod vedením učitele, vysvětlí jejich využití
- ◆ pracuje s textovým editorem pod vedením učitele, (včetně uložení na dostupná media)
- ◆ vytvoří jednoduché sdělení, propagační materiál s využitím kresby či vloženého obrázku
- ◆ pracuje samostatně s internetovým prohlížečem, vytvoří si vlastní e-mailovou adresu
- ◆ vybere a nainstaluje vhodný internetový prohlížeč, zdůvodní výběr
- ◆ upozorní na nevhodné obsahy na internetu
- ◆ uvědomuje si rizika při poskytování a získávání citlivých osobních dat a jejich možné zneužití
- ◆ je si vědom rizik, která plynou ze stahování dat z internetu

Očekávané výstupy na konci 2. období

Žák

- ◆ chápe společenský tok informací - vznik-přenos-transformace-zpracování - distribuce informací
- ◆ využívá základní standardní funkce počítače a jeho nejběžnější periferie
- ◆ respektuje pravidla bezpečné práce s HW i SW a postupuje poučeně i v případě jejich závad
- ◆ chrání data před poškozením, ztrátou a zneužitím
- ◆ při vyhledávání informací na internetu používá jednoduché a vhodné cesty
- ◆ vyhledává informace na portálech, v knihovnách a databázích
- ◆ komunikuje pomocí internetu či jiných běžných komunikačních zařízení
- ◆ pracuje s textem a obrázkem v textovém a grafickém editoru
- ◆ ověřuje věrohodnost informací a informačních zdrojů, posuzuje jejich závažnost a vzájemnou návaznost
- ◆ uvědomuje si rizika při práci s internetem a při poskytování osobních údajů

Začlenění průřezových témat:

Mediální výchova – tematický okruh:

Tvorba mediálního sdělení – propagační a informační materiály, referát, prezentace.

▪

5. 2. 10 Přírodověda

4. ročník

Základní společenstva živých organismů

- ◆ životní podmínky živých organismů, rozmanitost podmínek života na Zemi
- ◆ společenstva okolí lidských obydlí, společenstva polí, vod a lesů
- ◆ poznávání nejznámějších druhů rostlin, hub a živočichů, jejich význam v přírodě a pro člověka
- ◆ přizpůsobení organismů prostředí
- ◆ rostlinstvo a živočišstvo na Zemi v různých ročních obdobích
- ◆ rovnováha v přírodě, vzájemné vztahy mezi organismy

Člověk a živá příroda

- ◆ rozmanité podmínky života na Zemi, podnebné pásy
- ◆ život v různých podnebných pásech
- ◆ přizpůsobení organismů životnímu prostředí
- ◆ život v oceánech a mořích

- ♦ ochrana živočichů a rostlin, význam botanických a zoologických zahrad
- ♦ společenstva živých organismů na území naší vlasti
- ♦ třídění živých organismů do známých skupin
- ♦ poznávání běžných druhů rostlin, hub a živočichů podle skutečnosti i obrázků

Člověk a příroda

- ♦ ohleduplné chování k přírodě
- ♦ ochrana rostlin a živočichů
- ♦ ochrana životního prostředí

5. ročník

Člověk a neživá příroda

- ♦ podmínky života na Zemi
- ♦ pozorování neživé přírody

Nerosty, horniny a půda

- ♦ nejběžnější a hospodářsky nejčastěji využívané horniny a nerosty
- ♦ využití sestavených souborů nerostů a hornin k pozorování, poznávání, třídění
- ♦ energetické suroviny, člověk a energie
- ♦ sestavování jednoduchých elektrických obvodů
- ♦ obnovitelné a neobnovitelné přírodní zdroje
- ♦ vznik, složení a význam půdy, praktické pozorování půdy v okolí školy

Člověk a vesmír

- ♦ od neživé přírody do vesmíru
- ♦ vesmír a Země, sluneční soustava
- ♦ střídání dne a noci, střídání ročních období

Měření

- ♦ měření délky, teploty, hmotnosti a času
- ♦ poznávání a praktické užívání různých měřidel poznaných fyzikálních veličin
- ♦ užívání základních jednotek délky, teploty, hmotnosti a času a běžně užívaných odvozených jednotek

Člověk

- ♦ lidské tělo, základní stavba a funkce a projevy
- ♦ člověk se rozmnožuje, roste a vyvíjí se, partnerské vztahy, etická stránka vztahů a sexuality
- ♦ seznámení s vývojem dítěte před i po narození
- ♦ krizové situace – vhodná a nevhodná místa pro hru, základní ochranné prvky v silniční dopravě a jejich cílené používání, dopravní značky, rizika silniční i železniční dopravy, nebezpečná místa v silničním provozu, vhodný způsob bezpečného chování v méně známých místech mimo obec v roli chodce i v roli cyklisty, postup v případě dopravní nehody – přivolání pomoci, zajištění bezpečnosti

- ◆ ochrana zdraví člověka, hygienické návyky, osobní bezpečí
- ◆ přivolání pomoci v případě ohrožení fyzického i duševního zdraví, čísla tísňového volání, správný způsob volání na tísňovou linku
- ◆ péče o zdraví, zdravá strava, denní režim
- ◆ nutnost zdrženlivosti a opatrnosti při setkání s neznámými lidmi
- ◆ zpracovávání výrobků, jejich využívání, likvidace odpadů
- ◆ informační technika a její rozumné užívání
- ◆ jednoduché stroje a zařízení, seznámení se s nimi při jednoduchých pokusech
- ◆ ochrana přírody
- ◆ vztah k životnímu prostředí

V hodinách přírodovědy žáci poznávají jevy živé i neživé přírody prostřednictvím pozorování skutečných přírodnin na vycházkách a výletech, dále pozorováním nákresů a obrázků v učebnici, prohlížením encyklopedií, za pomoci videotechniky, filmů, výstav aj. Učí se poznávat a rozlišovat přírodniny vyskytující se v jejich okolí. Mnoho přírodovědných poznatků je v tomto období pro žáky nových, dozvídají se o nich, ale podrobněji je budou probírat ve vyšších ročnících. V tomto období tak získávají žáci první představu o různorodosti živé a neživé přírody.

Některá témata přírodovědného učiva jsou vhodná pro besedy vedené odborníkem. K náročnějším tématům je třeba přistupovat citlivě a přizpůsobovat je věku žáků. Týká se to např. besed o vlivu návykových látek na zdraví i besed o situacích hromadného ohrožení a bezpečném chování v dopravě.

Očekávané výstupy na konci 2. období

Rozmanitost přírody

Žák

- ◆ objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi vzhledem přírody a činností člověka
- ◆ vysvětlí na základě elementárních poznatků o Zemi jako součásti vesmíru souvislost s rozdělením času a střídáním ročních období
- ◆ zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionů, zdůvodní podstatné vzájemné vztahy mezi organismy a nachází shody a rozdíly v přizpůsobení organismů v prostředí
- ◆ porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy
- ◆ hodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka prospívat nebo škodit
- ◆ založí jednoduchý pokus, naplánuje a zdůvodní postup, vyhodnotí a vysvětlí výsledky pokusu

Člověk a jeho zdraví

Žák

- ◆ využívá poznatků o lidském těle k vysvětlení základních funkcí jednotlivých orgánových soustav a k podpoře vlastního zdravého způsobu života, životního stylu a výživy, pitného režimu
- ◆ rozlišuje jednotlivé etapy lidského života a orientuje se ve vývoji dítěte před a po jeho narození
- ◆ účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb a s ohledem na oprávněné nároky okolí
- ◆ uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události
- ◆ vnímá dopravní situaci, správně ji vyhodnotí a vyvodí odpovídající závěry pro své chování jako chodec i jako cyklista
- ◆ předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek, nebezpečí hazardních her, automatů
- ◆ uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou
- ◆ rozpozná život ohrožující zranění, ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc
- ◆ uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví
- ◆ dbá na osobní bezpečí, vyhodnotí krizové situace – místa pro hru, rizikové prostředí, nebezpečné látky a jejich označení, bezpečné chování v silničním provozu, dopravní značky, předcházení rizikovým situacím, šikana, týrání, sexuální a jiné zneužívání, brutalita a jiné násilí v mediích
- ◆ vyhodnotí mimořádné události a rizika ohrožení s ním spojená (varovný signál, evakuace, zkouška sirén), požáry (příčiny a prevence, ochrana a evakuace), integrovaný záchranný systém
- ◆ stručně charakterizuje specifické přírodní jevy a z nich vyplývající rizika mimořádných událostí, v modelové situaci prokáže schopnost vhodně reagovat na pokyny dospělých a jednat v souladu s pravidly ochrany

Lidé kolem nás

Žák

- ◆ vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci
- ◆ rozlišuje základní rozdíly mezi jednotlivci, obhájí při konkrétních činnostech své názory, popřípadě připustí svůj omyl, dohodne se na společném postupu a řešení se spolužáky
- ◆ učí se rozpoznávat ve svém okolí nevhodné jednání a chování, které nelze tolerovat a které porušuje základní lidská práva nebo demokratické principy
- ◆ poukáže v nejbližším společenském a přírodním prostředí na dobré nebo špatné změny, popřípadě problémy
- ◆ zkusí navrhnout nebo i uplatnit možnosti zlepšení životního prostředí ve svém okolí
- ◆ je si vědom a uplatňuje právní ochranu občanů a majetku

Začlenění průřezových témat:

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Rozvoj schopností poznávání – propojuje vztahy mezi živou a neživou přírodou, třídění organismů do známých skupin, vedení a zaznamenávání pokusů.

Sebepoznání a sebepojetí - obhájení svého názoru, vyhodnocení mimořádné situace.

Seberegulace a sebeorganizace – dbát na osobní bezpečí, rozpoznávat nevhodné chování.

Mezilidské vztahy - základní vztahy soužití, rozpoznat vhodnost chování.

Výchova demokratického občana – tematický okruh:

Občan občanská společnost a stát – získat vědomí právní ochrany.

Environmentální výchova – tematický okruh:

Ekosystémy – uplatnění vědomostí při zlepšování životního prostředí, zkoumání základních společenství.

Základní podmínky života - rovnováha v přírodě, vnímání Země jako součásti vesmíru.

5. 2. 11 Vlastivěda

4. ročník

Učivo

Naše vlast

- ◆ naše vlast Česká republika, poloha, obyvatelé, členění území ČR
- ◆ kraje a krajská města
- ◆ Česká republika - demokratický stát, státní symboly, státní svátky
- ◆ mapy a plány
- ◆ orientace v krajině, světové strany a jejich určování
- ◆ povrch České republiky
- ◆ vodstvo České republiky
- ◆ počasí a podnebí
- ◆ půda a zemědělství
- ◆ nerostné bohatství, těžba a zpracování nerostných surovin
- ◆ průmysl, výroba, průmyslový závod
- ◆ ochrana přírody, chráněná území
- ◆ cestujeme po naší vlasti, přírodní zajímavosti a národní kulturní památky
- ◆ cestujeme naším krajem

Oblast, ve které žijeme:

- ◆ všechny oblasti České republiky s podrobnějším přihlédnutím k oblasti, ve které žáci žijí – vhodné zařazení výletů, exkurzí apod.
- ◆ (možnost výběru další oblasti, ke které mají žáci nějakou vazbu – informativní seznámení)
- ◆ seznámení žáků s dalšími oblastmi formou skupinové práce – následná prezentace před spolužáky
- ◆ nutnost pravidelné práce s mapou

- ♦ zásady bezpečného pohybu a pobytu v prírode a zásady bezpečného chování v dopravě

Česká republika - demokratický stát

- ♦ poloha České republiky, vznik, obyvatelstvo
- ♦ Praha hlavní město ČR, prezident, vláda, parlament
- ♦ státní svátky a významné dny
- ♦ historie města, Pražský hrad a Hradčany, plán města
- ♦ historická místa Prahy

Česká republika - součást společenství hospodářsky vyspělých států

- ♦ Evropská unie
- ♦ mezinárodní organizace, jejich zkratky a význam

Evropa - sjednocující se světadíli

- ♦ sousední státy České republiky, Slovensko, Polsko, Německo, Rakousko
- ♦ seznámení žáků se základními údaji o sousedních státech

Evropa - jeden ze světadílů

- ♦ poloha a povrch Evropy, vodstvo a podnebí Evropy
- ♦ rostliny a živočichové
- ♦ hospodářství a obyvatelstvo Evropy
- ♦ zeměpisné učivo o České republice a Evropě přechází do 1. pololetí 6. ročníku
- ♦ formou projektů se žáci seznámí podrobněji s oblastmi České republiky, zopakují si poznatky o Evropě, rozšíří si je a prohloubí

5. ročník

Učivo

- ♦ časová osa, období před naším letopočtem, období našeho letopočtu
- ♦ české země v pravěku, doba kamenná, bronzová, železná
- ♦ příchod Slovanů, konec pravěku v našich zemích
- ♦ Sámův kmenový svaz, 7. století v našich dějinách
- ♦ naše nejstarší minulost v pověstech
- ♦ Velkomoravská říše, příchod Cyrila a Metoděje
- ♦ vznik českého státu, vláda přemyslovských knížat
- ♦ život prostých lidí za vlády prvních Přemyslovců, Kosmas, románský stavební sloh
- ♦ vznik Českého království, vláda přemyslovských králů
- ♦ český stát za vlády Lucemburků, Jan Lucemburský
- ♦ období vlády krále Karla IV., rozkvět země, rozvoj vzdělanosti
- ♦ život ve středověku, šlechta, církve, život ve vesnici, ve městě, gotický stavební sloh
- ♦ období vlády krále Václava IV.
- ♦ mistr Jan Hus a jeho učení
- ♦ husitské války, Jan Žižka, Prokop Holý
- ♦ české země po husitských válkách, král Jiří z Poděbrad
- ♦ první Habsburkové na českém trůně, císař Rudolf II., období renesance

- ◆ bitva na Bílé hoře, porážka české šlechty
- ◆ doba pobělohorská, život na zámku, ve městě, život poddaných
- ◆ život v době barokní, stavitelství, hudba
- ◆ ve školních lavicích, Jan Amos Komenský
- ◆ světlo rozumu, doba osvícenská, vláda Marie Terezie a Josefa II.
- ◆ život na vesnici, bydlení, oblékání, venkovské zvyky
- ◆ manufaktury a první stroje, parní stroj, čeští vynálezci
- ◆ obrození měšťanské společnosti, nástup kapitalismu, nadvláda němčiny
- ◆ základních formách vlastnictví - vlastnictví, majetek, peníze
- ◆ počátky národního obrození, F. Palacký, J. K. Tyl
- ◆ z poddaného člověka občan, rok 1848, K. H. Borovský
- ◆ stroje ovládly život, růst tovární výroby, nástup elektřiny
- ◆ vznik Rakousko-Uherska, profesor T. G. Masaryk na české univerzitě
- ◆ Národ sobě, rozvoj kultury a umění
- ◆ Češi a Němci, historie vztahů obou národů
- ◆ směřujeme k samostatnosti, 1. světová válka, odpor proti Rakousko-Uhersku
- ◆ vznik Československé republiky, T. G. Masaryk, život v ČSR
- ◆ světová válka, válečná a poválečná léta
- ◆ od totalitní moci k demokracii
- ◆ právní stát - vědomí svých práv a povinností, řízení se jimi
- ◆ rozlišení protiprávního a korupčního jednání
- ◆ využívání právní ochrany občanů a jejich majetku včetně nároku na reklamaci

Očekávané výstupy na konci 2. období

Místo, kde žijeme

Žák

- ◆ určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu, hospodářství v okolí bydliště, možnosti trhu a podnikání v obci
- ◆ určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich, respektuje zásady bezpečného pohybu a pobytu v přírodě a zásady bezpečného chování v dopravě
- ◆ vnímá dopravní situaci, správně ji vyhodnotí a vyvodí odpovídající závěry pro své chování jako chodec i jako cyklista
- ◆ rozlišuje mezi náčrty, plány a základními typy map, vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky a Evropy
- ◆ vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury
- ◆ jednoduchým způsobem posoudí význam vyhledaných informací z různých hledisek
- ◆ zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest
- ◆ porovná způsob života a přírodu v naší vlasti s jinými zeměmi, které navštívil
- ◆ rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce
- ◆ zná symboly našeho státu

Lidé kolem nás

Žák

- ♦ obhájí při konkrétních činnostech a vyprávěních své názory
- ♦ dohodne se na společném postupu při řešení zvoleného úkolu se spolužáky
- ♦ rozpozná v jednání a chování významných osob nedodržování demokratických principů
- ♦ orientuje se v základních formách vlastnictví - vlastnictví, majetek, peníze
- ♦ využívá právo a spravedlnost jako základní lidské právo, práva dítěte
- ♦ rozlišuje protiprávní a korupční jednání
- ♦ podílí se na tvorbě práv a povinností žáků
- ♦ využívá právní ochranu občanů a jejich majetku včetně nároku na reklamaci

Lidé a čas

Žák

- ♦ pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy
- ♦ využívá knihoven, sbírek, muzeí a galerií jako informačních zdrojů pro pochopení minulosti
- ♦ zdůvodní základní význam chráněných částí přírody a kulturních památek
- ♦ rozeznává současné a minulé a orientuje se v hlavních reáliích minulosti i současnosti naší vlasti s využitím regionálních specifik
- ♦ srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti i současnosti
- ♦ objasní historické důvody pro zařazení státních svátků a významných dnů do kalendáře

Začlenění průřezových témat:

Osobnostní a sociální výchova – tematický okruh:

Rozvoj schopností poznávání – práce s časovými údaji, minulost a současnost, historické důvody zařazování svátků, práce s mapou, plánem.

Výchova demokratického občana – tematický okruh:

Občanská společnost a škola – demokratické principy, právo a spravedlnost, Formy participace občanů v politickém životě.

Výchova k myšlení v globálních a evropských souvislostech - tematický okruh:

Evropa a svět nás zajímá – orientace na mapě Evropy, seznámení se s mapou polokoulí, světa.

Objevujeme Evropu a svět – poznávání vlastní kultury na pozadí vývoje Evropy a světa.

Jsmo Evropané – život v Evropské unii – fungování, členové.

Multikulturní výchova - tematický okruh:

Kulturní diference – ve srovnání s naší kulturou vnímat odlišnosti.

Lidské vztahy – dodržování principů právního státu, demokracie.

Multikulturalita – jsme členy EU, máme svá národní specifika, ale navzájem si pomáháme.

Princip sociálního smíru a solidarity – život v právním státě, jeho principy.

6. Rozvíjení klíčových kompetencí, hodnocení žáků

6.1. Rozvíjení klíčových kompetencí

Kompetence k učení

Pro rozvíjení této kompetence u žáků v 1. – 5. ročníku je třeba

- ◆ dát žákům k učivu, pokud je to možné, vždy konkrétní názor, aby bylo učivo žákům předkládáno s využitím co nejvíce smyslů, zejména zraku, hmatu a sluchu
- ◆ nechat žáky individuálně s názornými pomůckami manipulovat, pozorovat, třídít a rozlišovat
- ◆ dbát, aby každý nový činnostní postup měl určitý didaktický cíl, přivést žáky k úvahám o problému, k vyjádření svých závěrů, k znovuobjevování poznatků
- ◆ klást důraz na porozumění učivu a návaznost mezi jednotlivými poznatky
- ◆ snažit se podporovat čtení s porozuměním
- ◆ nechat žáky vyjadřovat se k přečtenému textu a stručně vyprávět jeho obsah
- ◆ dát příležitost k využívání žakovských zkušeností ve výuce
- ◆ podporovat tvořivou činnost žáků
- ◆ klást na žáky v učivu přiměřené nároky, vést je k dobrému zvládnutí základního učiva a dát jim k tomu takový časový prostor, který zohledňuje individuální schopnosti jednotlivých žáků
- ◆ pomáhat podpořit sebedůvěru žáků ve vlastní schopnosti
- ◆ upozorňovat na konkrétní využití vědomostí a dovedností v životě
- ◆ vést je k sebehodnocení a pochopení, proč se danému učivu učí
- ◆ vytvářet návyky k pozdějšímu samostatnému učení
- ◆ domácí úkoly směřovat k procvičování učiva, které žáci ve škole zvládli
- ◆ individuálně vést žáky k získávání poznatků i z jiných zdrojů, než jsou školní materiály

Kompetence k řešení problémů

Činnostní učení je založeno na předkládání problémů a úkolů ke konkrétnímu řešení každým žákem, dbá se na to, aby se žáci v úkolu orientovali, přitom

- ◆ žáci třídí, rozlišují, seskupují, přidávají i vyřazují určité pojmy, pomůcky nebo připravené kartičky s údaji vzhledem k tomu, co mají sledovat
- ◆ podle svého uvážení žáci na základě uvedených činností nacházejí shodné, podobné nebo naopak odlišné znaky
- ◆ postupujeme od jednoduchých problémů ke složitějším
- ◆ na základě pochopení sami žáci navrhnou a provádějí obměny činností
- ◆ objevené poznatky aplikují v obdobných situacích, které sami vymýšlejí, mají možnost využívat své dosavadní individuální poznatky, dovednosti a zkušenosti
- ◆ předkládáme též neobvykle zadané úlohy, např. pomocí schémat nebo obrázků, později i grafů
- ◆ podporujeme účast žáků, podle jejich schopností, v různých soutěžích, zvláště tvořivých, tj., takových, kde je třeba uvažovat a hledat nové způsoby řešení úloh nebo zpracovávání údajů
- ◆ žáky vedeme k tomu, aby se nedali odradit případným nezdarem, docházeli ve své činnosti k závěrům, pokoušeli se najít vhodné řešení
- ◆ různé závěry, řešení a rozhodnutí necháváme žáky obhajovat

- ◆ umožňujeme žákům vyhledávání nových informací, jejich třídění i propojování s učivem
- ◆ vedeme žáky k jednoduchému zaznamenávání svých pozorování a objevů

Kompetence komunikativní

K rozvíjení této kompetence poskytuje činnostní učení ve všech vyučovacích předmětech v 1. a 2. období mnoho vhodných příležitostí, jelikož s každou činností je spojena komunikace mezi žáky navzájem i mezi žáky a učitelem. K utváření této kompetence je nutné

- ◆ nechat žáky při každé jejich činnosti hovořit o pozorovaném jevu nebo o vlastním způsobu řešení daného úkolu
- ◆ přijímat často neodborně vyjádřené žákovské názory, upřesňovat je, vyjadřovat uspokojení nad správnými závěry žáků a povyšovat je na objev
- ◆ umožnit žákům hovořit o poznáních souvislostech a zkušenostech z jejich života
- ◆ dávat žákům prostor k vyjádření vlastního názoru
- ◆ učit žáky naslouchat názorům spolužáků, využívat možností o názorech diskutovat, respektovat se navzájem
- ◆ zkusit hovořit o pozorováních v přírodě, o zajímavých poznatcích z četby nebo ze sledování naučných pořadů
- ◆ do výuky českého jazyka zařazovat jednoduchá mluvní cvičení na zvolené téma
- ◆ v matematice vymýšlet slovní úlohy, otázky, vyvolávat se mezi sebou navzájem
- ◆ hovořit o postupu ve složitější početní úloze, zkusit druhým poradit s řešením, ptát se navzájem na problémy v učivu
- ◆ ve výtvarné a hudební výchově nechat žáky pokusit se vyjadřovat dojmy z uměleckého díla

Kompetence sociální a personální

Individuální činnosti zařazované do výuky jsou střídány s činnostmi žáků ve dvojicích či ve skupinách, což vyžaduje spolupráci, vzájemnou domluvu a respektování se navzájem. Proto dbáme na to, aby

- ◆ se žáci podíleli na stanovení pravidel pro práci v různě velkých skupinách a následně tato pravidla respektovali
- ◆ se učili vzájemné toleranci a zodpovědnosti za plnění dílčích částí společného úkolu
- ◆ v případě potřeby dokázali požádat o pomoc a sami byli ochotni pomoc podle svých možností poskytnout
- ◆ vzájemná komunikace byla vedena v příjemné atmosféře (tomu mimo jiné napomáhá i vhodné oslovování žáků mezi sebou)

Kompetence občanská

Činnostní učení prolíná výukou všech předmětů, žáci cítí sounáležitost s třídním kolektivem, neboť vzájemně komunikují, dotazují se navzájem, diskutují o řešení problémů, vyprávějí si různé zkušenosti aj. Tento ráz výuky vede žáky

- ◆ k vzájemnému slušnému chování bez hrubostí a násilí
- ◆ ke snaze si mezi sebou pomáhat, uznávat se a oceňovat nápady druhých
- ◆ ke snaze o co nejlepší plnění svých povinností i uvědomování si svých práv

Žáci pak také snáze respektují témata vztahující se k péči o zdraví a k jeho ochraně.

Kompetence pracovní

Tato kompetence se při činnostním charakteru výuky rozvíjí ve všech vyučovacích předmětech spolu s pracovními činnostmi, které podporují tuto výuku. Zaměřujeme se na

- ◆ dosažení zručnosti žáků při práci s různými materiály, provádění činností a pokusů - udržování pořádku na pracovním místě, systém v ukládání pomůcek a náradí
- ◆ samostatnou přípravu jednoduchých pomůcek pro výuku žáky
- ◆ dodržování zásad bezpečnosti a ochrany zdraví při pracovních činnostech
- ◆ poznávání různých oborů lidské činnosti, jejich výsledků a významu pro ostatní lidi

Chceme ve 2. vzdělávacím období dosáhnout toho, aby

- ◆ žáci samostatně prováděli pokusy a pozorování podle ústního pokynu, nákresu nebo návodu
- ◆ žáci postupně získali základy tvořivého myšlení
- ◆ se snažili k pokusům a pozorováním vyjadřovat, tlumočit, co pozorují a vyslovovat vlastní závěry
- ◆ se učili logicky uvažovat a řešit problémy
- ◆ žáci zvládali základy vzájemné komunikace
- ◆ využívali svých získaných vědomostí a zkušeností z různých oborů lidské činnosti
- ◆ uplatňovali poznatky mezipředmětově
- ◆ se žáci učili spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých
- ◆ projevovali pozitivní city v chování, jednání a prožívání životních situací
- ◆ byli žáci k sobě navzájem tolerantní a ohleduplní
- ◆ získávali pozitivní vztah ke svému fyzickému i duševnímu zdraví a pečovali o něj
- ◆ neohrožovali spolužáky a další spoluobčany neuváženými činy
- ◆ si začali uvědomovat své reálné možnosti a aby se snažili rozvíjet své nadání
- ◆ se žáci rozvíjeli jako svobodné osobnosti a učili se přijímat odpovědnost za své jednání

Pro přirozený rozvoj klíčových kompetencí je třeba stále respektovat individuální vlohy žáků a motivovat žáky tak, aby prožívali pozitivní pocity z pochopení probíraného učiva. Aby byli žáci ochotni tvořivě riskovat při řešení úkolů a problémů, je potřeba podporovat jejich samostatnost, sebejistotu, zodpovědnost a pozitivní sebehodnocení.

Učitel se pro žáky stává partnerem a poradcem, pomocníkem i oporou a to jak při řešení úloh, tak při pochopení nebo nepochopení probíraného učiva. Výuka ve škole může být rušnější, může se v ní uplatňovat i humor a smích. Vše je provázáno pocity uspokojení a radosti, dobrými výsledky. Žák je podněcován k produkci myšlenek, nápadů, kladení otázek. Často se tak děje při činnostních postupech s pomůckami, na základě hovoru o pozorovaných jevech nebo na základě řešení úloh ze života. Ve výuce klademe důraz na předávání vědomostí v rámci smysluplných celků.

Hlavní cíle

Vyučování má ve všech předmětech činnostní charakter. Je nutné dodržovat návaznost na dovednosti a vědomosti získané žáky v 1. vzdělávacím období. Učivo, které je uvedeno pod orientačními očekávanými výstupy, je třeba průběžně upevňovat; ostatní učivo, které bylo s žáky v 1. období probráno, je nutné opětovně činnostně předložit a dostatečně procvičit.

Ve 2. období uplatňujeme ve větší míře aktivní zapojování žáků do výuky, sebekontrolu a sebehodnocení žáků. Žáky vedeme k objevování souvislostí mezi látkou naučenou a látkou aktuálně probíranou. Důraz klademe na propojování učební látky jednotlivých vyučovacích předmětů mezi sebou a na zautomatizování základních vědomostí, a to zejména v matematice a českém jazyce. Žáky učíme nedostatky nejen odhalovat, ale ukazujeme jim, jak lze zjištěné nedostatky postupně odstraňovat. Žákům dáváme prostor k samostatným úvahám a dodáváme důvěru k dosažení dobrých výsledků.

Cílem tohoto období základního vzdělávání je připravit žáky k snadnému přechodu na 2. stupeň.

6.2 Pravidla pro hodnocení žáků

Zásady hodnocení průběhu a výsledků vzdělávání

Předpokladem úspěšného plnění vytyčených cílů školy v oblasti hodnocení vzdělávacích výsledků žáků je, aby každý žák dostával dostatečný prostor ke zvládnutí a osvojení učiva. Aby učivo mohlo v následujících obdobích vzdělávání plnit svoji funkci prostředníka k dosažení očekávaných výstupů RVP ZV, nestačí je s žáky pouze probrat, ale je třeba, aby si žáci základní učivo skutečně dobře osvojili. Dobrému zvládnutí učiva napomáháme v první řadě činnostními způsoby učení, spojenými s hovorem žáků a komunikací mezi žáky a učitelem i žáky mezi sebou. Při probírání nového učiva dbáme na to, abychom ho dobře propojili s učivem předcházejícím, na které nové učivo navazuje. Takové myšlenkové operace (propojení předcházejícího a navazujícího) není většina žáků schopna, zvláště ne v mladším školním věku. Tento fakt je třeba brát stále na zřetel. Provázanost učiva žákům velmi pomáhá při osvojování nového učiva a dosahování očekávaných výstupů. Žáky průběžně informujeme, proč se určité látky učí. Neočekáváme, že žáci sami pochopí, proč se čemu učí. Neznalost cíle, smyslu a tápání žáků nepovažujeme za pozitivní motivační faktory. Usilujeme o to, aby vazba mezi předcházejícím a navazujícím učivem byla analogická. Po upozornění na analogii (obdobnost) přijímají žáci novou látku snadněji a důkladněji. Žáky směřujeme ke „znovuobjevování“ poznatků, k úvahám nad činnostmi obdobnými s těmi, které jim byly předloženy u látky předešlé.

Na tvořivých školách upřednostňujeme pozitivní hodnocení žáků, a to nejen při prověřování vědomostí, ale v celém procesu učení. Při výuce žáky co nejvíce chválíme, dbáme na pozitivní ladění hodnotících soudů. Pomáháme žákům předcházet chybám, dodáváme jim důvěru v jejich schopnost předkládané učivo dobře zvládnout a povzbuzujeme je. S žáky jednáme tak, aby neměli strach vyjádřit svůj názor. Pozitivně přijímáme i nesprávné závěry žáků, dáváme jim prostor pro otázky, trpělivě žákům odpovídáme a věnujeme jim individuální pozornost. Pomocí často zařazované činnostní zpětné vazby zjišťujeme případné nedostatky žáků hned v zárodku a průběžně je odstraňujeme.

Na chyby upozorňujeme žáky včas, bezprostředně, vstřícně, přátelsky a důsledně. Vyhýbáme se zaujatosti, nahodilosti či opožděnému hodnocení. Dbáme, abychom v žácích nevytvářeli pocit, že si nemohou ve svých úsudcích věřit nebo že jsou horší než jejich spolužáci. Umožňujeme průběžně žákům poznání, že chyba se může vyskytovat v každé lidské činnosti, může mít však pro člověka různé následky podle její závažnosti. Žáky vedeme přes sebehodnocení a samokontrolu k dovednosti něco provést dokonale – bez chyby – a v přiměřeném čase. S chybou pracujeme tak, aby vyzývala žáka k většímu soustředění na plnění úkolu, k důslednější kontrole své práce, k sebedoznání svých schopností. Chyba jako krok, který mne může vést kupředu správným směrem.

Žáky hodnotíme nejprve při činnostech, při kterých máme možnost sledovat, jak pracují. Oceňujeme jejich snahu, pozornost, hodnotíme vyjadřování závěrů, oceňujeme jejich nápady. Každé upozornění na klady určitých žáků, pomáhá odstraňovat drobné nedostatky druhých žáků. Pozitivně laděná průběžná hodnocení a prožité pocity úspěchu při činnostech motivují žáky k učení, posilují jejich sebedůvěru a vedou je k vnitřnímu uspokojení. Tyto faktory mají pozitivní vliv na rozvoj klíčových kompetencí a na dobré osvojení učiva žáky.

Směřujeme k tomu, aby v době písemných nebo ústních hodnocení žáků, zvládalo co nejvíce žáků učivo zcela bezpečně. Ústní hodnocení, klasifikace i písemná hodnocení mají v 1. období základního vzdělávání funkci především výchovnou a motivační. Úkolem učitele v 1. období vzdělávání je udržet, popřípadě vzbudit zájem žáků o učení, umožnit všem žákům osvojit si základní učivo potřebné pro další vzdělávání a pomoci všem žákům zformovat základy pro utváření a rozvoj klíčových kompetencí. Z hlediska dalšího zdravého vývoje žáků je důležité umět je dovést k takovému zvládnutí učiva, aby co nejvíce z nich mohlo být v těchto ročnících hodnoceno známkou výborně nebo chvalitebně. Hodnocení známkou můžeme v tomto období doplňovat povzbuzujícím pozitivním písemným hodnocením.

Zkušenost učitelů s velmi dobrými výchovnými a vzdělávacími výsledky nám ukázala, že samotné písemné hodnocení v 1. období je pro žáky často málo podnětné. To, co je pro ně povzbudivé a motivující, je jasně vyjádřená pochvala k určité činnosti nebo odpovědi, hvězdička, razítko, obrázek a bezesporu jednička. Pozitivní efekt hodnocení známkou „1“ zvyšujeme tak, že ji doplníme krátkou, třeba i jednoslovně vyjádřenou pochvalou. Pochvala je vždy konkrétní a je formulována tak, aby jasně popisovala to, co a jak žák zvládnul. Nikdy nepřistupujeme k hodnocení osobnosti samotného žáka, pouze hodnotíme to, co a jakým způsobem žák dělá.

Žáci jsou o způsobech a kriteriích hodnocení informováni předem (na způsobech a kriteriích hodnocení se mohou i podílet) a uvědomují si, čemu se učí a proč, vědí přitom, jaké činnosti zvládli, vědí, co umí, co se po nich požaduje, z čeho mohou být zkoušeni. Velmi často proto také ústní nebo písemné zkoušení sami vyžadují. Prověřování vědomostí pro ně není stresovou situací nebo dokonce trestem, ale možností ukázat, co se naučili, možností využít svých poznatků při řešení předložených úloh, otázek a úkolů, možností jak získat dobré hodnocení, pěknou známku. Dobrý výsledek posiluje jejich sebedůvěru a motivuje je pro další činnosti a poznávání. Pěkná známka by ale neměla to jediné, co žák od učení očekává. Je to pouze jedna část, kdy hlavní motivací je uspokojení z vlastního učení, objevování apod.

Pozitivní výsledky třídy při prověřování učiva posilují i sebevědomí učitele, vedou k zamyšlení nad způsoby práce, kterými byly dobré výsledky dosaženy. Naplňují vnitřním uspokojením. Pocit uspokojení a radosti dodává chuť do další práce, přenáší se na žáky i na jejich rodiče. Učitelé se stávají uznávanými profesionály ve svém oboru, jejich práce je ceněna rodiči žáků, často i kolegy. Hodnocením práce svých žáků hodnotíme i svoji schopnost něčemu dobře naučit a výchovně na žáky působit.

Prostředky, kterými předcházíme neúspěchu a neprospěchu žáků ve výuce a kterými pomáháme žákům opožděným ve vývoji:

- ◆ Volíme činnostní vyučování, a to nejen v matematice.
- ◆ Využíváme zpětné vazby, máme v patrnosti úspěch každého z žáků, co nejvíce používáme pozitivního hodnocení žáků.
- ◆ Vyučovací metody co nejvíce individualizujeme a přizpůsobujeme potřebám jednotlivých žáků. To velmi dobře umožňují činnostní formy práce užívané ve výuce.
- ◆ Konkrétní a názorné příklady využíváme nejen při výkladu, ale i při procvičování učiva.
- ◆ Každého žáka necháme aktivně činnostně pracovat se svými pomůckami a hovořit o tom, co dělá.

- ◆ Chyby žáků odstraňujeme hned, jak je zpozorujeme. Nejlépe toho dosáhneme při činnostech a hovorech žáků, neboť jimi žák zobrazuje svoji mysl a ukazuje míru porozumění učivu.
- ◆ Učíme žáky mezi sebou diskutovat o problémech, a to v tom smyslu, že pokud chce jeden žák druhému (či učitel žákovi) říci nějakou výtku či chybu, které se dopustil, použije ve svém projevu modelu dvou pochval a jednoho doporučení. Takový model žáka více a lépe motivuje nejen proto, že jako první neslyší výtku či určitou chybu, které se dopustil, ale že se zároveň dozví, co a jak má dělat lépe. Takovýto způsob je samozřejmě i obtížnější pro žáka, který se snaží dvě pochvaly a jedno doporučení formulovat.
- ◆ Snažíme se individuálně pomáhat žákům řešit jejich problémy, abychom postupně všechny žáky dovedli k bezchybnému zvládnutí základního učiva.
- ◆ Pokud mají někteří žáci problémy se zvládnutím učiva, vracíme se a navazujeme na učivo, které tito žáci dobře umí, ve kterém nemají mezery.
- ◆ Pomalejší žáky nepodceňujeme, dáváme jim důvěru, pomáháme jim překonávat problémy a upevňujeme v nich přesvědčení, že dané úkoly zvládnou.

Zásady a pravidla pro sebehodnocení žáků

V jednotlivých učebních oblastech žákům předem stanovíme a sdělíme základní učební požadavky. Jasně formulujeme, jaké dovednosti si žáci mají osvojit, čemu se mají naučit. Žáky upozorňujeme, jaké činnosti nebo pokusy budou provádět, o čem budeme hovořit.

Žákům předkládáme reálné a dosažitelné cíle, a tak vedeme žáky k bezchybnosti a poctivosti.

Žákům důvěřujeme a sebehodnocení nepovažujeme za příležitost k podvádění. Díky zpětné vazbě mají učitelé i žáci přehled o tom, co a jak již zvládli. Takto vedení žáci nemají potřebu podvádět – podvádění pro ně ztrácí smysl, jelikož nevede ani k prožití pocitu úspěchu ani k cíli, kterým je dosahování co nejlepších výsledků.

Žáky vedeme k tomu, aby si do svých učebních materiálů zaznamenávali to, co už dobře ovládají (například „hvězdičkou“). Na základě takto provedeného sebehodnocení žáků mohou učitelé následně přistupovat k individuálnímu řešení jejich problémů a nejasností.

Používáme činností přístupy a metody učení, které umožňují žákům odhalovat chyby, hned je opravovat a brát si z nich poučení. Žákům tak průběžně umožňujeme uvědomění, co z probíraného učiva již ovládají.

Žákům umožňujeme vyjadřovat své myšlenky, názory a prezentovat své vědomosti. Nejdříve dáváme příležitost projevit se žákům, kteří se v daném učivu orientují jako první. Na jejich příkladě si ostatní žáci nejlépe uvědomí vlastní stupeň poznání.

Používáme učební materiály, ve kterých je sebehodnocení žáků zapracované.

K sebehodnocení písemných cvičení přistupujeme teprve tehdy, až je žák schopen uvědomit si, že probírané učivo ovládá.

Předkládáme žákům ukázky správně vypracovaných úkolů různé obtížnosti a upřesňujeme, co požadujeme na výborné ohodnocení a co je hodnoceno již jako chvalitebně. Žáci potřebují vědět, jakou náročnost úkolů mají k určitým ohodnocením zvládat. Stejně stanovíme ukazatele při hodnocení písemném bez klasifikačních stupňů. Žák potom ví, k čemu ve svém snažení směřuje a je mu tak dána možnost sebehodnocení.

Dodržujeme zásady a pravidla pozitivního hodnocení (viz bod 1.).

Pravidla prověřování vědomostí formou prověrek a zkoušení

Před zadáním jakékoli prověrky nebo testu zvažujeme, zda

- ◆ má hodnotit naučení určitým poznatkům
- ◆ má diagnostikovat učební problémy

U otázek, úloh, testů, diktátů aj., uváděných v učebnicích, předem posuzujeme jejich vhodnost pro žáky určité třídy. Při vymýšlení otázek nebo při úpravě jejich znění je vhodné, aby je překontroloval ještě jiný učitel, a to kvůli porozumění formulaci otázek žákem i kvůli posouzení jejich jednoznačnosti. Dbáme na to, aby znění úkolů a otázek bylo jasné, aby při zjišťování vzdělávacích výsledků nedocházelo k záměně nepochopení zadání za neznalost.

Při prověřování vědomostí

- ◆ prověřujeme a hodnotíme to, o čem víme, že jsme žáky učili a naučili
- ◆ dbáme, aby příklady, diktované věty nebo testy určené k hodnocení žáků obsahovaly jen to, co bylo s žáky dostatečně procvičeno
- ◆ dbáme, aby zadání úloh bylo věku žáků přiměřené tj. formulované tak, aby mu žáci určitého věku mohli dobře porozumět, aby o úkolu měli již nějaké povědomí, aby se již s podobným úkolem někdy setkali
- ◆ ústní zkoušení vedeme tak, abychom při něm zjišťovali, co žák umí, ne to, co ještě neumí
- ◆ písemnou práci na závěr určitého celku nezadáváme předčasně, ale až když žáci svými projevy prokazují, že jsou na písemnou práci vybaveni vědomostmi
- ◆ při prověřování učiva probíraného před delší dobou ho s žáky nejprve nějakou formou zopakujeme, a to alespoň krátce a v několika po sobě jdoucích hodinách
- ◆ při celkovém hodnocení žáka bereme v úvahu a hodnotíme i pokrok, jaký žák za určité období udělal a jaká byla jeho snaha k odstranění nedostatků
- ◆ všechna hodnocení vyjadřujeme jako objektivní informaci povzbudivého charakteru

Každý žák je vybaven více či méně odlišnými individuálními předpoklady pro učení, jako jsou nadání, úsudek a píle. Za pomoci činnostních přístupů, diferenciací a v neposlední řadě pozitivního hodnocení se snažíme v 1. období vzdělávání dosáhnout toho, aby všichni žáci zvládali základní učivo výborně. Při klasifikačním způsobu hodnocení je pak mezi žáky určitý rozdíl hlavně ve známce výborně. Někteří žáci při činnostech a samostatném plnění úkolů prokazují mnoho schopností např. aplikovat, objevovat, provádět analýzu aj., některým naopak trvá déle, než dojdou k zvládnutí učiva na výbornou a nemají zatím možnost se příliš v dalších schopnostech projevit. Obě skupiny žáků je třeba hodnotit známkou výborně. V takových případech je nejlepším osvědčeným způsobem kombinovat známku výborně s pozitivním slovním hodnocením, které krátce a jasně vyjádří projevené schopnosti nadaného žáka. Znamky výborně se tím od sebe odlišují.

Žákovské portfolio

Nedílnou součástí hodnocení a sebehodnocení jsou žakovská portfolia. Portfolio slouží ke komunikaci mezi žáky, školou a rodiči.

Žákovské portfolio je uspořádaný a komentovaný soubor vybraných materiálů, vznikajících během učení žáků. Není cílem učení žáků, ale prostředkem k němu. Důležité jsou proto činnosti, kterými se žáci v průběhu práce s portfoliem věnují, to je především sbírání, třídění, průběžné reflektování a sebehodnocení, sdílení, prezentování a obhajování. I když je potřeba se sjednotit na základním smyslu a obsahu žákovského portfolia, je třeba ponechávat žákům zároveň dostatek prostoru pro projevení osobnosti, originality, tvořivosti a samostatnosti.

Obsahem portfolia mohou být

- ◆ osobní údaje o žákovi – jméno, ročník, autoportrét, ...
- ◆ žákovské práce vzniklé ve vyučování (písemné práce, desetiminutovky, úkoly, slohové práce, básně, literární dílka, zápisky ze čtenářských deníků, referáty, matematické olympiády, pracovní listy, prezentace z projektů, výtvarné práce, vyrobené pomůcky atd.)
- ◆ produkty, které vznikají ve skupině – postery, prezentace, výstupy ze školy v přírodě, ...
- ◆ týdenní a jiné plány, které vytváří učitel nejlépe se žáky, volná psaní věnovaná přáním a plánování učení a činností
- ◆ materiály ukazující proces učení (koncepty, náčrty, připomínky atd.)
- ◆ výsledky externích testů
- ◆ vysvědčení
- ◆ mimoškolní aktivity
- ◆ sebehodnocení žáka
- ◆ hodnocení žákovských výkonů učitelem
- ◆ záznamy učitele z průběžného pozorování žáka
- ◆ záznamy spolužáků z pozorování a spolupráce se žákem
- ◆ záznamy rodičů

Portfolia mohou obsahovat různé typy materiálů v závislosti na typu portfolia. Vždy platí, že by se mělo jednat o materiály dostatečně pestré, aby portfolio podávalo komplexní obrázek o žákovských znalostech a dovednostech. Vhodné rovněž je, aby ve skupině měla jednotlivá portfolia obdobnou strukturu, která ve výuce zrychluje práci s nimi a zároveň umožňuje žákům vzájemné porovnávání.

Shromažďované materiály je důležité datovat, aby žáci mohli sledovat vývoj svých dovedností. Sbíráni materiálů do portfolia by se mělo stát samozřejmou a samostatnou činností žáků.

Portfolio rozdělujeme na **pracovní**, se kterým žáci pracují průběžně během celého školního roku, a portfolio **reprezentační (závěrečné, výběrové)**, které tvoří z pracovního portfolia na závěr určité etapy učení (většinou na konci školního roku, při odchodu na jinou školu, na konci 5. ročníku).

Učiteli slouží žákovské portfolio k realizaci výuky, ve které se žák sám, se svými vrstevníky i s učitelem, učí rozumět procesům svého učení i sama sobě a toto porozumění využívat k plánování dalších úkolů a strategií vlastního rozvoje, k přejímání spoluzodpovědnosti za své učení a rozvoj. Učiteli umožňuje vidět žákovu učení jako dlouhodobý proces, který je ovlivněn řadou faktorů, brát a vidět žáka jako osobnost v celé jeho komplexnosti. Práce s portfoliem umožňuje individualizovat a diferencovat učení žáků podle jejich možností, potřeb a zájmů. Portfolio je pro učitele zdrojem informací o žákově učení a jeho pokrocích a slouží k efektivnímu hodnocení. Žákovské portfolio slouží také rodičům především jako zdroj informací o pokrocích učení dítěte a příležitost ke vzájemnému sdílení jeho zážitků a úspěchů.

Žákovi slouží jeho portfolio k efektivnímu učení, k uvědomování si procesu učení, ke sledování vlastního úsilí a pokroku v učení, ke spolupodílení se na plánování dalšího učení a rozvoje osobnosti. Žákovské portfolio umožňuje dokumentovat a integrovat dosavadní vědomosti a dovednosti a jejich rozvoj. Výběrem a obhajobou svých nejúspěšnějších prací žákovi umožňuje spolupodílet se na hodnocení. Při práci s portfoliem může být každá žák úspěšný. Žákovské portfolio se stává funkčním nástrojem rozvoje a prokazování celé škály klíčových kompetencí. Zvláště pak umožňuje rozvíjet kompetence k sebereflexi a sebehodnocení.

Žákovské pracovní portfolio

V 1. ročníku práce s žákovským portfoliem začíná. Je nutné si uvědomit, že žák má zatím málo zkušeností, kdy je zpočátku nekritickým realistou, nekritickým k sobě i k okolí. Jistotu i uznání hledá u učitele, bezmezně přijímá jeho názor i hodnocení. Sebehodnocení žáka je tak ovlivněno hodnocením, názory a očekáváním dospělých. Sebepojetí žáka je závislé na mnoha faktorech a dítě může být k sobě velmi kritické nebo mít vysokou míru sebevědomí bez pádné argumentace.

Na počátku klademe důraz na nalézání zdařilých prací a jejich oceňování. Práce s konkrétním materiálem směřuje k názorné výuce a žákům usnadňuje učení.

Počátky práce s portfoliem spočívají především v budování bezpečného, pozitivního a podnětného třídního klimatu, jehož součástí se stávají pravidelné příležitosti k práci s portfoliem a procvičování v konkrétních metodách a technikách sebereflexe a sebehodnocení.

Žáci se věnují především sbírání materiálu, drobným reflexím a sdílení.

Nakonec je třeba si i uvědomit, že práce s portfoliem je nesnadná a časově náročná, jenom samotné zakládání do šanonu je pro malé děti velice složité.

Ve druhém ročníku začínají žáci práce třídit. Nejprve třídí způsobem líbí/nelíbí. Zde je vhodné zvolit kritérium členění. Zde se nabízí jako nejjednodušší způsob třídění prací podle vyučovacích předmětů. V úvahu přichází i členění podle hlavních témat, kterými se žáci zabývají, zvláště z oblasti Člověk a jeho svět.

Již zde je třeba žáky motivovat k tomu, aby ve svých pracovních portfoliích nechávali i práce méně úspěšné, které později ukážou na rozvoj jejich dovedností.

Při práci se žákovským portfoliem počítáme s tím, že se k vlastním produktům vracíme, přemýšlíme o nich, reflektujeme je a sebe při jejich tvorbě. Ústní i písemné sebereflexe a sebehodnocení jsou samozřejmě limitovány možnostmi žáků primární školy. Pomocí ke komentování, reflektování a hodnocení materiálů jsou jasně formulovaná kritéria kvality prací a jejich škály, což žákům nabízí i zásobu slov, kterými je možné se vyjádřit. Žákům mohou pomoci např. nedokončené věty typu - *Tato práce se mi povedla, protože...* *Někdy jim můžeme nabídnout jednoduché symboly (např. smajlíky).* Postupně žáky vedeme k samostatnému vyjádření. Měli bychom se vyhýbat formulacím formálním nebo tolerování opsaných vyjádření od spolužáků.

V prvním a druhém ročníku je vhodné věnovat se reflexi jednou týdně – nejlépe na konci týdne.

Plnější rozvinutí a využití možností, které práce s portfoliem nabízí, očekáváme přibližně od třetího ročníku a podle individuálních možností každého dítěte.

Od třetího ročníku očekáváme větší samostatnost žáka při vedení a obhajobě portfolia. Vedeme žáky k hlubšímu zamýšlení se nad sebou samým a nad svou prací otázkami typu:

- ◆ Jak tě tato práce posunula?
- ◆ Proč jsi vybral tuto práci do portfolia?
- ◆ V čem ses zlepšil? Co děláš lépe a proč?

Osvědčuje se stanovit pravidelný čas, ve kterém se žáci sebereflexi, sebehodnocení, sdílení a prezentaci svých portfolií budou věnovat. Vhodný je tak závěr týdne, kdy se žáci s učitelem mohou věnovat nejen reflexi, ale i dalšímu plánování.

Od třetího ročníku je možné se reflexi věnovat jednou za čtrnáct dní.

Ve čtvrtém a pátém ročníku již sám žák vybírá doklady formou sebehodnocení, a to nejen povedené. Dokáže pojmenovat, obhájit a prezentovat nejen dobré práce, ale i chyby a práce s nimi. Doložit jakým směrem se ubírá jeho vývoj, co pro to dělá a jakým způsobem, v čem se zlepšil a proč, které činnosti mu jdou lépe. Co vše už se naučil a jak to celé probíhalo.

Žákovské pracovní portfolio se tak stává podkladem pro konzultace, kterých se účastní rodiče, učitel a žák. Prostřednictvím portfolia může žák prezentovat především své úspěchy a s učitelem a rodiči plánovat další úkoly a cíle svého učení.

Závěrečné reprezentační portfolio

Vytvoření závěrečného portfolia je završením určité etapy učení a práce s pracovním portfoliem. Je veřejné, určené k prezentaci, k dispozici učitel, rodičům i spolužákům. Lze jej svázat dokonce jako knihu.

Při tvorbě závěrečného žákovského portfolia žáci dokončují třídění a reflektování jednotlivých materiálů. Do jednotlivých součástí svého závěrečného portfolia řadí materiály tak, aby dokladovaly rozvoj dané kompetence, případně vybírají pouze nejzdařilejší práce. Upřednostňuje se zařazení vlastní tvorby. Doporučuje se zařazení prací, které mají charakter autentických, komplexních a tvořivých úkolů, a vyřazení prací procvičovací. Objem žákovských portfolií se na závěr školního roku tedy spíše ztenčuje. Zařazené práce žáci podle potřeby a podle svých možností písemně reflektují.

Materiály v závěrečném portfoliu je potřeba reflektovat především jako celek. K tomu učitel může žákům nabídnout připravené hodnotící dotazníky, žáci mohou své portfolio zakončit volným psaním. Důležité je, aby žáci byli vedeni k argumentování a dokladování svých hodnotících výroků. Závěrečná sebereflexe a sebehodnocení by měla vyzývat žáka i k formulování nového cíle.

I v případě závěrečného žákovského portfolia musíme počítat s věkovými a individuálními možnostmi žáků. Školní rok lze zakončit např. i utříděným portfoliem

podle vzdělávacích oblastí a vybráním tří nejzdařilejších prací, které žák umístí na začátek. Písemně pak komentuje pouze tyto vybrané práce.

Celoroční práce s portfoliem a obsah závěrečného portfolia ústí v jeho prezentaci a obhajobu. Může se odehrát před třídou, před rodiči nebo jako celoškolská slavnost. Závěrečné portfolio se stává jedním z podkladů závěrečného, nejlépe popisného hodnocení. Nabízí učiteli konkrétní důkazy o pokroku žáka a konkrétní materiály ilustrující výsledky jeho učení. Nabízí podklady k hodnocení rozvíjených klíčových kompetencí, zvláště kompetence k učení, k sebereflexi a sebehodnocení, ale i dalším.

Hodnocení portfolia

- ◆ jsou vymezena cíle a kritéria hodnocení
- ◆ je určeno, co má být ukládáno a kým (žák, rodič, učitel) a kdy (týden, měsíc, ...)
- ◆ kritéria hodnocení jsou použita ke komplexnímu posouzení žákova tvůrčího chování
- ◆ má sloužit především k ocenění žákova pokroku, jeho úsilí, má odpovídat na otázku: kdo jsem
- ◆ proces tvorby je hodnotnější než výsledky
- ◆ příležitost jak vidět v žácích komplexní osobnosti

6. Charakteristika projektů

7.1. Ukaž a vyprávěj

Osobnostní, sociální, mediální výchova, výchova demokratického občana, výchova k myšlení v sociálních souvislostech.

Průřezové téma - projekty P1

Cílová skupina: žáci 1. – 3. ročníku

Realizace:

Žák si připraví předmět, který ho zaujal (oblíbenou knihu, domácího mazlíčka, hračku, apod.) pro prezentaci ostatním žákům školy.

Varianta pro žáky vyšších ročníků – žák si připraví pracovní postup (výroba hračky, šperku, apod.) a prezentuje tento postup ostatním žákům školy.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí:

	učitel
Kompetence k učení:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ vede žáka ke strukturovanému ústnímu projevu ➤ umožňuje výběr různých druhů prezentace ➤ vede žáky ke kontrole výsledků, k sebehodnocení
Kompetence k řešení problémů:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ seznamuje žáky s různými metodami prezentace ➤ vede žáky ke správnému kladení otázek ➤ vede žáky k třídění poznatků
Kompetence komunikativní:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ dává dostatečný prostor k rozvoji ústního i písemného projevu ➤ vede žáky k dovednosti diskutovat
Kompetence sociální a personální:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ umožňuje každému žákovi zažít úspěch ➤ hodnotí každého žáka na základě jeho vlastního pokroku ➤ povzbuzuje žáky při získávání sebedůvěry při veřejných vystupováních
Kompetence občanská:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ respektuje věkové, intelektové, sociální i etnické zvláštnosti žáků ➤ podporuje projevy vedoucí k uznání a pochopení práce druhých
Kompetence pracovní:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zadává úkoly, které vedou ke konkrétní činnosti

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ rozvíjí u žáků smysl pro povinnost ➤ vyžaduje dokončení práce v dohodnuté kvalitě, termínu
--	---

Pomůcky: ozvučovací aparatura

Projekt pro daný ročník je realizován jedenkrát ročně.

Prezentace se účastní žáci dané třídy a dle dohody i dalších ročníků, mohou se zúčastnit i rodiče a ostatní zájemci. Projektový den je koncipován jako Den otevřených dveří.

7.2 Den Země

Environmentální výchova, osobnostní, sociální, mediální výchova, výchova demokratického občana a výchova k myšlení v evropských a sociálních souvislostech.

Průřezové téma - projekty P 2

Cílová skupina: žáci 1. – 5. ročníku

Realizace:

Každá třída samostatně pracuje v hodinách po určitý čas na svém tématu, který zpracovává pomocí různých úkolů, a tím se o dané problematice dozvídá více. Shromážděné a roztříděné informace následně prezentuje formou plakátů, představení či krátkého povídání ostatním třídám v aule školy. Výsledné práce je možné na určitou dobu vystavit v prostorách školy; veřejnost si je může prohlédnout.

Okrupy: voda, vzduch, naše sluneční soustava v souvislosti s životem na Zemi, život na Zemi – živočichové, život na Zemi – rostliny.

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí:

	učitel
Kompetence k učení:	➤ vede žáky k prezentaci svých dovedností
Kompetence k řešení problémů:	➤ vede žáky k samostatnému posuzování a rozhodování
Kompetence komunikativní:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ vede žáky k dovednosti prezentovat své stanovisko ➤ vede žáky k umění diskuze a vzájemného se respektování
Kompetence sociální a personální:	➤ umožňuje každému žákovi zažít úspěch

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ hodnotí každého žáka na základě jeho vlastního pokroku
Kompetence občanská:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ respektuje věkové, intelektové, sociální zvláštnosti žáků ➤ podporuje projevy vedoucí k uznání a pochopení práce druhých
Kompetence pracovní:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zadává úkoly, které vedou ke konkrétní činnosti